

III. H O O F D D E E L.

Van de Treksels in verschillende Scheivogten.

I. A F D E E L I N G.

Van de Treksels en Kooksels in Water.

WATER, het regte Scheivogt van Gommen en Zouten, trekt de gomagtige en zoutagtige deelen gereedelyk uit de plantgewassen uit. Nogthans is deszelfs werking tot deeze dingen niet bepaald; dewyl de harsagtige en oliagtige beginsels, in de meeste plantgewassen, zoo naauw met de gomagtige en zoutagtige stoffen vermengd zyn, dat ze, voor een groot gedeelte, te gelyk met dezelve opgenomen worden: sommigen der harsagtige buikzuiverende middelen, en de meesten der speceryagtige kruiden, zoo wel als bitteren en saamentrekkende, geeven het grootste gedeelte van hunnen reuk, smaak en geneeskragten aan water over. Zelfs van de zuivere wezendlyke Oliën, en de welriekende harsen van plantgewassen, van de andere beginselen afgescheiden, trekt het water een gedeelte van den geur aan; en door de kunstige bymenging van gomagtige of zoutagtige stoffe, wordt de gantsche zelfstandigheid der Olie of hars ontbindbaar gemaakt in water.

Van zuivere Zouten ontbindt water alleen eene zekere bepaalde hoeveelheid (zie bladz. 38.): door het zelve heet te maaken, wordt het gemeenelyk bekwaam om meer op te nemen, dan het koud zynde doet, en dit naar evenredigheid van den graad van hitte; maar als het vogt bekoelt, scheidt deeze meerdere veelheid zich weder af, en het water behoudt niet meer, dan het zonder hitte zoude ontbonden hebben. Met Gommen, in tegendeel, vereenigt het zich onbepaald, ontbindende geduurig meer en meer, tot dat het zyne vloeibaarheid verliest: de hitte bevordert de

werking van 't water wel, maar kan niet maaken dat het meer opneemt, dan het koud zynde doen zoude, als men het langer tyd vergunde. De werkende deelen, uit de meeste plantgewassen door water getrokken, en de Oliën, en Harsen, door de kunstige bymenging van gom ontbindbaar gemaakt in water, hebben dezelfde eigenschap, als de zuivere gommen, dat ze ontbindbaar zyn zonder verzadiging.

Men heeft zich wel verbeeld, dat de versche plantgewassen derzelver kragten vryer en volkomener aan water zouden mededeelen; terwyl derzelver Olie, hars, en andere werkzaam deelen nog vermengd waren in het waterig vogt, dan wanneer derzelver natuurlyke vogtigheid door uitdrooginge vervlogen is: doch de ervarenheid toont, dat gedroogde plantgewassen gemeenlyk meer uitleeveren, dan de verschen; dewyl het water weinig op dezelve schynt te werken in deezen verschen staat. Want als men van twee gelyke hoeveelheden van munte, de eene versche in water trekt, en de andere gedroogd, en dan in dezelve hoeveelheid van water, en even langen tyd getrokken; zoo zal het trekfel van het gedroogde kruid ongelyk veel sterker zyn: en het blykt uit de ervarenheid, dat het met alle de plantgewassen, die men beproefd heeft, eveneens gelegen is.

In alle de Bereidingen, in dit Hoofddeel beschreeven, moet men begrypen, dat de onderwerpen matiglyk en nieuweelyks moeten gedroogd zyn; ten zy dat ze uitdrukkeelyk geordonneerd waren, versche genomen te worden;

den; in welk geval men oordeelen moet, dat derzelver kragten door het droogen vervlogen of verminderd zyn.

De natuurlyke kleuren van veele plantgewassen worden, te gelyk met derzelver geneeskragten, aan water medegedeeld; veelen deelen eene kleur mede, die van hunne eigene verschilt; en anderen, schoon zelve van eene schoone en hooge kleur zynde, geeven naauwlyks eenige aan 't scheivogt over.

Van de eerste soorte zyn de geele en roode bloemen; van de tweede, de bladeren der meeste planten; van de derde, eenigen van de blaauwe bloemen, gelyk die van de Ridderspooren en blaauwe Korenbloem (a).

De zuure vogten veranderen de trekfels van de meeste bloemen, de geelen alleen uitgezonderd, in eene roode kleur; en de loogzoutagtige, zoo wel vaste als vlugge, in eene groene.

Uit dierlyke zelfstandigheden trekt water de geleiagtige en voedende deelen, waar van de lymen, geleyen, vleeschloppen enz. en te gelyk met die neemt het beginselen op, die werkzaamer zyn; als de scherpe stoffe van Spaansche Vliegen (b). Ook ontbindt het een gedeelte van steenagtige aarden tot kalk gebrand, zoo wel uit het ryk der dieren, als dat der delfstoffen; doch werkt niet op eenige andere soorte van aardagtige stoffe.

I. ARTIKEL, Van de Treksels in koud Water.

INFUSUM CARDUI.

Treksel van gezegenden Distel. (c)

Neem een once van de gedroogde bladeren van *Carduus benedictus*, en een pint gemeen water. Laat het zes uren staan trekken, zonder hitte, en kleins het vogt dan door papier.

Door deeze behandeling worden de fyner deeltjes van den gezegenden Distel alleen uitgetrokken, en het treksel wordt een aangenaam ligt bitter; het zit veel gemakkeliker in de maag dan eenig ander geneesmiddel van de bittere soorte, dat ik ken; daar anders door lang vervolgde trekkinge, of door het aanwenden van hitte, de grover en onaangenaamer deelen worden opgenomen, en het vogt walglyk wordt, zoo dat het braaking verwekt. Ik heb menigmaal dit ligte bitter vogt, met groot voordeel, ingegeeven in zwakheden van de maag, wanneer de gemeene bitters niet te pas kwaamen. Het kan naar welgevallen geurig gemaakt worden met spece-

ryagtige stoffen: want in plaats van zuiver water, kan men een mengsel van 't zelve, met eenig aangenaam gedistilleerd geestryk water, tot een scheivogt neemen; gelyk twaalf oncen gemeen water, en vier van het geestryk water van oranje schillen. De geringe hoeveelheid van den Geest, in dit saamenmengsel begrepen, zal niet veel verandering maaken in de ontbindende kragt van 't water.

Veele andere plantgewassen kunnen met voordeel op dezelfde wyze behandeld worden. Van deeze Treksels, die gering in kragt zyn, kan men ryker bekomen, door het vogt andermaal op nieuwe hoeveelheden van 't onderwerp te laten trekken; dewyl het water meer en meer met de werkende deelen zal beladen worden. Deeze bezwangerde trekfels kunnen buiten twyfel tot gewigtige oogmerken in de Geneeskunst gebezigd worden; dewyl ze de beste, de fynste, en de werkzaamste beginselen der plantgewassen in een klein bestek bevatten; en zulks in eene gedaante, die gereedelyk met de vogten van het menschelyk lichaam kan vermengd worden.

TINC-

(a) *Cyanus*. (b) *Cantharides*. (c) *Carduus benedictus*.

TINCTURA MENTHÆ.

*Aftreksel van Munte.
Edinb.*

Neem een half once van de gedroogde bladen van wilde munte, en een pint van enkel muntwater. Week ze in een beslooten vat, in eene warme plaats, vier uren lang, en kleins het Aftreksel dan uit.

Het gedistilleerde water van munte, wordt met zoo veele van de vlugge deeltjes van 't kruid bezwangerd, als water, door distilleeringe, kan in staat gesteld worden te bevatten. Nogthans neemt het, door Trekkinge (d) nog meer op; dewyl het een even kragtig scheivogt (e) is, als versh water; en hier door wordt het Aftreksel zeer ryk in kragten van de Munte. Dit is eene andere nuttige manier, om sterke Treksels van plantgewassen te verkrygen; en zy kan naar welgevallen veranderd worden: want het gedistilleerde water van de eene plant, kan tot een scheivogt van de andere gebeezigd worden.

INFUSUM CORTICIS PERUVIANI.

Treksel van den Peruviaanschen Bast.

Neem een once van den Peruviaanschen Bast, in fyne poeder, en twaalf oncen water. Week het zonder hitte twintig uren lang, het vat nu en dan eens omschuddende; giet het vogt 'er dan klaar af, en kleins het door een digten teems.

Het uittrekken der kragten van den Peruviaanschen Bast, met wateragtige vogten, is tot hier toe ondernomen geweest door sterk kookken: doch men heeft onlangs waargenomen, dat deeze droogery, strydig met andere plantgewassen, meer aan koud, dan aan kookend water overgeeft. In kookend water toch, smelt eene harsagtige zelfstandigheid, die de saamentrekkende kragt van den Bast in zich

bevat, schielijk uit door de hitte, maar wordt niet waarlyk ontbonden door 't water; en hier van daan begint ze onder 't koudworden af te scheiden, maakt het vogt troebel, en zinkt ten laast naa den grond; daar anders de saamentrekkende en bittere deelen, door weekinge in koud water, allengs te saamen worden uitgetrokken, en zoo wel de eersten, als de laastten in een' staat van volkomen ontbinding gehouden worden. Het Treksel is klaarblykelyk een van de beste Bereidingen voor zwakke maagen, en kan in giften van twee of drie oncen ingegeven worden, in afgaande Koortsen (f), en in andere ziekten, waar in de versterkende kragten van den Bast vereischt worden.

AQUA PICEA.

Teer Water.

Neem van
Teer, twee ponden;
Water, een gallon.

Schud het sterk te saamen en roer het onder een met een houten stok; en als het twee dagen heeft staan bezinken, giet dan het water af tot gebruik.

Teerwater is onlangs der waereld aangepreezen, als een zeker en veilig geneesmiddel in byna alle ziekten; als een langzaam, maar toch kragtig veranderend middel (g) in kwaade gesteldheden (b), in scheurbuiken (i), de bleekzucht, of vrysterziekte (k), in moederkwaalen (l), in mild- en andere sleepende (m) ziekten; en als een spoedig hulpmiddel in scherpe ongemakken, welke schielijk verligting vereischen; als het zydwee (n), Longontsteeking (o), de Kinderpokjes, en alle soorten van koortsen in 't algemeen. Dit geneesmiddel, hoewel zekerlyk veel minder in hoedanigheid, dan 'er van opgegeeven is, is buiten twyfel toch van groote nuttigheid in veele gevallen: want het wakkert de pols merkelyk op; en het veroorzaakt eenige groote ontlastingen, gemeen-

(d) Infusio. (e) Menstruum. (f) Febres intermittentes. (g) Alterativum. (b) Cachexia. (i) Scorbutus. (k) Chlorotici. (l) Hystericales. (m) Hypochondriacales & Chronicales morbi. (n) Pleuritides. (o) Peripneumonia.

meenlyk door de uitwaaffeming of pis, hoe-
wel fomtyds ook door stoelgang en braakin-
ge: hierom wordt het onderfeld te werken
door de levenskracht te vermeerderen, en de
natuur instaat te stellen, om de zieke vogten
uit te dryven.

Ik zal hier eenige aanmerkingen van des-
zelfs eersten Aanpryzer (Bischop *Berkley*),
over de wyze om het te gebruiken, inlassen.

„ Teerwater, als 't recht is, is niet bleeker,
„ dan Fransche, noch hooger van kleur, dan
„ Spaansche witte wyn, en volkomen zoo
„ helder; als men in het drinken niet zeer
„ duidelyk eenen geeft bespeurt, moogt gy
„ besluiten, dat het Teerwater niet goed is.
„ Men kan het koud of warm drinken: in
„ Kolieken houd ik het voor best, warm te
„ drinken. Wat de hoeveelheid betreft; in
„ gemeene sleepende ongesteldheden kan een
„ pint daags genoeg zyn, op een ledige maag,
„ in twee of vier reizen ingenomen; te wee-
„ ten 's avonds en 's morgens, en omtrent
„ twee uren na het middagmaal en na het
„ ontbyt: sterke maagen mogen 'er meer van
„ neemen. Doch die met groote en verou-
„ derde kwaalen te worstelen hebben, moet-
„ ten eene grootere hoeveelheid drinken, ten
„ minsten een quart iedere vierentwintig uu-
„ ren: alle die tot deezen rang behooren moe-
„ ten veel geduld en standvastigheid hebben
„ in 't gebruiken van dat zoo wel, als van
„ alle andere geneesmiddelen, welken, hoe-
„ wel zeker, nogthans door de natuur der
„ zaake langzaam moeten zyn in 't geneezen
„ van verouderde sleepende Ziekten. In
„ scherpe Ziekten, in alle soorten van koort-
„ sen, moet het in 't bed gedronken worden,
„ warm, en in groote hoeveelheid (als de
„ koorts het den Lyder nog toelaat te drin-
„ ken) mogelyk een pint ieder uur, welk ik
„ weet dat verbaazende geneezingen uitge-
„ werkt heeft. En het werkt zoo schielyk
„ en geeft zulke geesten, dat de Lyder dik-
„ wyls denkt dat hy al geneezen is, eer de
„ koorts hem nog geheel verlaaten heeft.”

AQUA CALCIS SIMPLEX.

Enkel kalk Water.

III. DEEL.

Lond.

Neem een pond levendige kalk, en anderhalf
Galon water. Giet het water langzaamer-
hand op de kalk, en als de opborling over
is, laat alles dan staan om te bezinken; en
kleins het vogt daar na door papier.

Edinb.

Neem een pond verschi gebrande levendige
kalk, en twee Gallonnen water. Giet het
water by weinigjes op de kalk, en als de
opborling over is, schud het vat dan sterk
om: laat alles dan stil staan, op dat de kalk
moge bezinken, en kleins het vogt twee
dagen daar na; welk vogt in digt geslooten
vaten moet gehouden worden.

Op dezelfde wyze kan men een kalkwa-
ter maaken van gebrande Oesterfchulpen.

De REDEN waarom men het water traps-
wyze by de kalk doet, is, dat het, indien
men het alles te gelyk 'er by doet, het buiten-
ste gedeelte tot een soort van modderagtige
zelfstandigheid maakt, of tot een zagt deeg,
welk eeniger maate belet, dat het water op
het binnenste gedeelte konne werken. Doch
het blykt niet, dat de verschillende gedeelten
van water, in de twee bovengemelde Voor-
schriften, eenige merkelyke verandering maaken
in de kracht van 't voortbrengfel; dewyl de
kalk alle haare ontbindbaare deelen op verre na
niet aan een van beide deeze gedeelten over-
geeft; want het overige van de kalk geeft nog
eene sterke bezwangering aan verscheidene
versche hoeveelheden van water, hoewel zoo
sterk niet, als aan de eerste. De waarschou-
wing om het water in digt geslooten vaten te
houden, moet naauwkeurig in acht genomen
worden; want in opene, begint de kalkagtige
stofte, die in 't water ontbonden is, schielyk
aftefcheiden, en formeert eene witte korst op
de oppervlakte van 't zelve. Deeze korst is
niet van een zoutagtige stofte, gelyk sommi-
gen zich verbeeld hebben; maar eene smaake-
looze aarde, die niet langer mengbaar is met
wateragtige vogten.

Na

Het

Het Kalkwater is van grooten dienst bevonden in kropagtige en scheurbuikagtige ziekten (*p*), in sommige soorten van buikloopen (*q*), vrouwelyke zwakheden, en andere ongesteldheden, welken uit eene slapheid en zwakheid der vaste deelen voortkomen: voornaamelyk in lyvige en slymige gestellen. Ook is het openbaar, dat het eene steenverbryzelende kracht (*r*) bezit, en dat het in verscheidene gevallen van den steen, of 't graveel, groote verligting toegebragt heeft: het Kalkwater, van gebrande Oesterschulpen bereid, is bevonden krachtiger te zyn, tot dit oogmerk, dan dat van de gemeene steenkalk gemaakt is. Inwendig wordt het ingegeeven tot de gifte van een vierde van een pint, drie of viermaal daags; ook wordt het uitwendig gebruikt, om vuile zweeren te wasschen.

AQUA CALCIS COMPOSITA.

Saamengesteld Kalkwater.
Edinb.

Neem van

Sassafras, wortel en bast, geschraapt, twee oncen;
Nootmuschaaten, wel gestampt, drie drachma's;
Zoethout, in schyfjes gesneden, een once;
Kalkwater, versich bereid, vier pinten.

Laat het alles te saamen twee dagen trekken in een zeer dicht geslooten vat; en kleins het vogt dan af.

AQUA CALCIS MINUS COMPOSITA.

Kalkwater, dat minder saamengesteld is.
Lond.

Neem van

Zoethout, een once;
Bast van Sassafras, een half once;
Enkel kalkwater, zes pinten.

Laat het twee dagen, zonder hitte, weeken, en kleins het vogt dan af.

AQUA CALCIS MAGIS COMPOSITA.

Kalkwater, dat meer saamen gesteld is.
Lond.

Neem van

Guajacum hout, geschraapt, een half pond;
Zoethout, een once;
Bast van Sassafras, een half once;
Coriander zaad, drie drachma's;
Enkel Kalkwater, zes pinten.

Laat het twee dagen, zonder hitte, staan trekken, en kleins het vogt dan af.

Dit water is voor eenigen tyd in onze Gasthuizen gebruikt, onder den naam van AQUA LIBERANS, verlossend water. Om dat het Guajacum hout zyne krachten bezwaarlyk aan koud vogt mededeelt; zoo hebben sommigen ondernomen, het zelve in het kalkwater te kookken, eer de andere inmengfels 'er by gedaan worden; maar, alhoewel deeze behandeling de krachten van 't hout volkomener uittrekt; zoo benadeelt ze toch die van het Kalkwater heel veel; dewyl het grootste deel der stoffe, die het water van de kalk hadt opgenomen, door het kookken 'er afgescheiden en afgeworpen wordt. En 'er is inderdaad ook geene reden om toevlugt tot soortgelyke hulpmiddelen te neemen; want de hoeveelheid van 't hout, in de bovengemelde Voorschriften, is zoo ruim, dat het vogt eene genoegzaame bezwangering van 't zelve verkrygt, schoon het koud geweekt wordt. Indien het nogthans, om deeze of andere redenen dienstig geoordeeld wordt, de ontbindende kracht van 't kalkwater door kooking te vermeerderen; zoo kunnen wy zulks, zonder eenige benadeeling van het kalkwater, doen, op dezelve manier, als by het COLLEGIE van Londen is voorgeschreeven, om eene ontbinding van Zwavel in dit scheivogt te verkrygen; te weeten, door eenige kalk in zelfstandigheid 'erby te doen; welk zal aanhouden eene nieuwe bezwangering aan 't water te geeven, na dat de kalk, die 'er eerst in ontbonden was, door het kookken 'er afgescheiden is.

In

(2) Morbi scrophulosi, & scorbutici. (q) Fluxus alvini. (r) Vis lithontriptica.

In alle deeze saamenmengfels, neemen de bygevoegde Artikelen den kwaaden geur van 't Kalkwater wech, maaken het aangenaamer, zoo wel voor 't gehemelte, als voor de maag, en bevorderen te gelyk deszelfs geneezende kragt heel zeer; byzonderlyk, als het gebruikt wordt met oogmerk tegen huidziekten, en

vuilheid van 't bloed en de sappen. Zy mogen met dezelfde hoeveelheden, als de enkele Kalkwaters ingenomen worden, en men kan 'er ook eenigen tyd mede aanhouden; alleenlyk dat de Lyder, gedurende derzelver gebruik, matig warm gehouden worde.

II. ARTIKEL, *Van de Treksels in Kookend Water.*

INFUSUM AMARUM.

Bitter Treksel.
Edinb.

Neem van
Gentiaan Wortel, twee drachma's;
Toppen van klein duizendgulde Kruid (s),
een half once;
Kookend water, een pint.

Laat het vier uren trekken, kleins het vogt dan af, en doet 'er een once specery water (t), of van geestryk kanceel water, by.

INFUSUM AMARUM SIMPLEX.

Enkel Bitter Treksel.
Lond.

Neem van
Gentiaan Wortel,
Versche geele schil van Limoenschillen, zorgvuldig ontdaan van het binnenste witte gedeelte, van elks een half once,
Gedroogde geele schil van Seville Oranje-schil, insgelyks van de witte bevryd, anderhalf drachma;
Kookend water, drie vierde van een pint.

Laat het een uur of twee staan weken, kleins het vogt dan door papier, of giet het door een teems zonder perlinge.

Beide deeze Vogten zyn zeer aangenaame en nuttige biters; inzonderheid is het laatste

zoo aangenaam, als 'er een bedacht kan worden; dewyl de geele schillen 'er eenen fraaijen geur aan geeven, welk het eenigste byvoegsel is, dat de Gentiaan behoeft. De *Geoommitteerden* van het COLLEGIE van Londen hebben aangemerkt, dat „ van de meesten der „ inmengfels, welken gemeenlyk in de saamenstellingen der bittere Treksels koomen, „ door hen afzonderlyk bereid, onder alle de „ sterke Bitters, Gentiaan de onberispelykste „ kleur geeft; doch dat hy den bystand van „ een inmengsel noodig heeft, dat 'er eenen „ behaaglyken geur aan geeft, als daar is *Zedoarie*, kalmus (v) en diergelyken, die „ blyken recht aangenaam te zyn, uitgenoomen Oranje schillen en *Cardamon* Zaad: „ want de zaaden van *Cardamon* zyn slymig, „ en maaken het vogt wolkagtig; en Oranje „ schil is verzeld van eene heete Olie, welke „ vordert, dat ze maar spaarzaam gebruikt „ worde: Limoen schil heeft in haare buitenste schil, waar in all' haare geur bepaald „ is, geen bitter; maar voorziet dan Gentiaan „ aan veel beeter van 't geen aan den zelve „ ontbreekt; hoewel het Saamenmengsel, „ door eene maatige byvoeginge van Oranje „ schil, nog volmaakter wordt.”

INFUSUM AMARUM PURGANS.

Buikzuiverend bitter Treksel.
Lond.

Neem van
Zenebladeren (x),
Geele schil van Limoenen, versche, van elks drie drachma's;

Gen;

(s) *Centaurii minoris apices.* (t) *Aqua aromatica.* (v) *Calamus aromaticus.* (x) *Sena.*

Gentiaan wortel,
Geele schil van Seville Oranjes, droog;
Kleine Cardamom Zaden, van de schillen
ontdaan, van elks een half drachma;
Kookend water, vyf oncen by maate.

Laat het faamen weeken, en kléins het vogt
af, als het koud is.

INFUSUM AMARUM CUM SENNA.

Bitter Treksel met Zenebladeren.
Edinb.

Neem van
Zenebladeren, een drachma;
Gentiaan Wortel,
Zoet Fenkelzaad, van elks een half drachma;
Kookend water, een vierde van een pint.

Laat het vier uren trekken, en kléins het
vogt dan af.

Dit Treksel kan insgelyks bereid worden met
twee, drie of meermaal zoo veel Zenebla-
deren.

Beide deezén zyn nuttige buikzuiverende
Bitters. De hoeveelheden, hier voorgeschre-
ven, zyn geschikt voor eene gifte: de eerste
is de grootste, en de andere de kleinste gifte,
waar in Zenebladeren gewoonlyk gegeven
worden.

INFUSUM SENNAE COMMUNE.

Gemeen Treksel van Zenebladeren.
Lond.

Neem van;
Zenebladeren, anderhalf once;
Crystallen van Wynsteen (y), drie drach-
ma's;
Kleine Cardamom zaaden, van de schillen
bevryd, twee drachma's;
Water, een pint.

(y) *CrySTALLA tartari.*

Kook de Crystallen van wynsteen in 't water,
tot datze ontbonden zyn; giet het water
dan, terwyl het nog kookt, op de andere
inmengfels; en als 't koud is, kléins het
vogt af tot gebruik.

In onze voorige Apotheek, werd een loog-
zoutagtig zout in het Treksel van Zeneblade-
ren gebruikt, in plaats van het zuure, hier
voorgeschreeven. Het eerste wordt onder-
feld, de werking van het geneesmiddel te be-
vorderen, door eenen graad van buikzuive-
rende kragt van zich zelve 'er by te doen,
en door het water instaat te stellen, om nog
iets meer uit het hoofdinmengfel uit te trek-
ken, dan het door zich zelve zoude kunnen
doen; daar zuuren veel eer eene tegengestelde
uitwerking hebben. Nogthans heeft de er-
vaarenheid genoeg getoond, (gelyk de Ge-
committeerden ons verzekeren), dat dit
„ Treksel, en het volgende met Limoensap,
„ niet mist aan hun oogmerk te beantwoor-
„ den: en in een geneesmiddel, dat voor
„ veelen zeer walglyk is, is het van groot
„ belang, het zelve zoo te bereiden, dat
„ de ligste en de minste onsmakelyke deelen
„ zelfs 'er uit getrokken worden.”

Loogzoutagtige zouten toch vermeerderen
de leelykheid der Zenebladeren; daar de Cry-
stallen van wynsteen de kleur van het Treksel
veel verbeteren, en ook den smaak voor som-
mige menschen minder onaangenaam maaken.
Ontbindbaare wynsteen schynt een goed in-
mengfel in deeze soorte van faamenmengfels
te moeten wezen; dewyl het niet alleen den
smaak verbeetert, maar ook de buikzuiveren-
de kragt van 't geneesmiddel bevordert; ook
maakt deeze byvoeging het Treksel minder
geschikt om krimpelingen en winden te veroor-
zaaken.

INFUSUM SENNAE LIMONIATUM.

Treksel van Zenebladeren met Limoen.
Lond.

Neem van
Zenebladeren, anderhalf once;

Gee-

Gele schil van Limoen schillen, versch,
een once;
Limoen sap, een once, by maate;
Kookend Water, een pint.

Laat het t'saamen trekken, en als het koud is,
kleins het vogt dan af.

Dit is een zeer aangenaam en vry kragtig
buikzuiverend middel (z): De *Gecommitteer-*
den hebben angeteekend, dat het de aange-
naamste gedaante is, die zy hebben kunnen
uitdenken om *Zenebladeren* in te geeven aan
zulken, die ongemeen veel tegen den geur
derzelven hebben. De gifte is van twee tot
vier oncen.

INFUSI SENNAE UNCLAE QUATUOR.

Een Trekfel van vier oncen Zenebladeren.
Edinb.

Neem van
Zenebladeren, drie drachma's;
Gember, een scrupel;
Kookend water, vier oncen.

Laat het vier uren trekken, en kleins het
vogt dan af.

Dit Trekfel is vry aangenaam, dewyl de
kwaade geur der *Zenebladeren* grooten deels
door de Gember bedekt wordt; de hoeveel-
heid is hier vermeerderd tot eens zoo veel,
als in de voorgaande *Apotheek*. Voor dee-
zen werden 'er twee drachma's van den groo-
ten Water-Zeugwortel (a) by gedaan. De
Water-Zeugwortel is bekend geworden te
zyn, het *Braziliaansche* kruid *iquetaia*, als
een soortelyk verbeeteraar van den geur van
Zenebladeren: nothans is deeze plant by de
ervaarenheid niet bevonden, zoo kragtig aan
dit einde te beantwoorden, als zy onderfeld
werdt te doen, eer ze algemeen bekend was.

INFUSUM RHABARBARI.

Trekfel van Rhabarber.
Edinb.

(z) *Purgans.* (a) *Scrophularia aquatica majoris radix.*

Neem van
Rhabarber, in schyfsjes, een once;
Cochenielje, een scrupel;
Kookend water, een pint.

Laat het eenen nagt staan trekken, en doet
by het afgekleinsde vogt een once Kaneel-
water.

Dit is klaarblykelyk een van de beste Berei-
dingen van Rhabarber, als men het tot een
buikzuiverend middel geschikt heeft; want
het water trekt derzelver kragt veel beeter uit,
dan wynagtige of geestagtige scheivogten: en
in dit opzigt verschilt de Rhabarber van de
meeste andere buikzuiverende plantgewassen.

TINCTURA ROSARUM.

Afstreksel van Roozen.
Lond.

Neem van
Roode Roozen knoppen, van de witte hie-
len ontdaan, een half once;
Sterke Geest (olie genoemd) van vitriool,
een scrupel;
Kookend water, derde half pint;
Tweemaal gerafneerde Suiker, anderhalf
once.

Meng eerst den geest van Vitriool met het
water, in een glas, of verglaasd aarden vat,
en laat de Roozen in dat mengfel weeken;
als het vogt dan koud geworden is, kleins
het af, en doet 'er de Suiker by.

Edinb.

Neem van
Roode Roozen, van de hielen gezuiverd,
en gedroogd, een once;
Geest van Vitriool een drachma;
Kookend Water, twee pinten;
Witte Suiker twee oncen.

Meng den zuuren Geest met het water, en
trek de Roozen daarin vier uren lang;
kleins het vogt dan, en doet 'er de Sui-
ker by.

Sem-

Sommigen hebben voorgeschreeven, de Olie van Vitriool op de Roozen te gieten, eer het water daar by gedaan is: doch deeze manier is zekerlyk gebrekkig; want die Roozen, op welken dit brandend vogt, ongelengd, valt, zullen door 't zelve geschroeid worden, en haar weeffel verliezen. Anderen hebben eerst een Treksel van de Roozen in water gemaakt, en dan het zuur 'er by gedaan, zich verbeeldende, dat dit zuur, als 't by 't water gedaan wierdt, deszelfs kragt, als een scheivogt, zoude verminderen; maar, gelyk de *Gecommitteerden* wel aanmerken, hoe zeer de zuure Geeft het water, in het uittrekken, ook moge hinderlyk zyn, zoo moet hy nogthans nederploffen, als hy 'er naderhand by gedaan wordt; alhoewel de olie van Vitriool, in deeze Bereidinge, zoo weinig evenredigheid heeft met het water, dat deszelven uitwerking, in dit opzigt, heel gering zyn zal. Het Treksel moet in een glas geweekt worden, of in een vat van Steenwerk (b), liever dan in een verglaasd aarden vat, want het zuur zoude inflaart zyn, om de verglaazing van 't laatste af te byten.

Dit Aftreksel heeft eene fraaije roode kleur, en maakt een aangenaam byvoegfel uit voor koeldrankjes (c), in bloedvloeiingen (d), en alle gevallen, die zagt verkoelende en saamentrekkende middelen vereischen: somtyds wordt het ingenomen met brokken of slikmiddelen (e) van den Koortsbast; en maakt ook eenen goeden gorgeldrank uit.

INFUSUM LINI.

Treksel van Lynzaad.

Neem van
Lynzaad, heel, twee lepels vol;
Zoethout, in schyfjes gesneden, een half once;
Kookend water, vier pinten.

Laat het eenige uren by 't vuur staan trekken, en kleins het vogt dan af.

(b) Zie van deeze soorten van vaten I. Deel p. 34. (c) *Fulapia*. (d) *Hamorrhaginet*. (e) *Boli & Elix-
tuaris*. (f) *Rheumata*. (g) *Trifolium paludosum*. (h) *Aqua aromatica*.

Somtyds wordt 'er een once van Hoefblads, of Paerdsklaauw bladeren bygedaan; welk byvoegfel dit Geneesmiddel den tytel bezorgt van INFUSUM PECTORALE, *Treksel voor de borst*. Beide deeze Treksels zyn zachte, verzagende, slymige vogten; en als zodaniger wordenze ook voorgeschreeven in afvloeiingen van dunne scherpe zinkingen (f), en afbytingen der vaten. Zy worden tot de hoeveelheid van een pint daags ingegeven.

INFUSUM ANTISCORBUTICUM.

Treksel tegen de Scheurbuik.

Neem van
De bladeren van Boksboon, of Waterklaver (g), twee oncen;
Curassao Oranjes, een half once;
Saamengesteld Mierkswortel water, vier oncen;
Gemeen water, vier pinten.

Giet het gemeene Water kookend op de waterklaver en Oranjes, en laat het dan in een beslooten vat een nacht staan; kleins het vogt dan af, en doet 'er het Mierkswortel water by.

Dit Treksel is een zeer nuttig, en niet lelyk middel tegen de scheurbuik; want het is door de ervarenheid bekend, dat waterklaver een zeer kragtig kruid tot dit oogmerk is; terwyl de *speceryagtige stoffe*, hier by 't zelve gevoegd, deszelfs kwaaden geur verzagt, en te gelyk deszelfs kragt bevordert. Men kan van dit vogt een vierde van een pint drie of viermaal daags gebruiken.

INFUSUM CEPHALICUM.

Hoofd Treksel.

Neem van
Wilden Valeriaan wortel, twee oncen;
Rosmaryn, of Salie, een half once;
Specery water (h), vier oncen;
Gemeen water vier pinten.

Giet

Giet het gemeene water kookend op het kruid en den wortel, en laat het een nacht in een beslooten vat staan; giet het Treksel dan af, en doet 'er het specerywater by.

Dit Treksel wordt geacht goed te zyn tegen vallende Ziekten en andere aandoeningen van het Zenuwgestel. De gifte is een vierde van een pint, twee maal daags ingenomen.

INFUSUM ALCALINUM.

Treksel van Loogzouten.

Neem van
Zout van Wynsteen (i), een half once;
Saffraan, een half drachma;
Wortel van Zoethout, twee oncen;
Kookend water, drie pinten.

Laat het agt of tien uren in eene warme plaatse staan, en kleins het vogt dan af tot gebruik.

Dit Treksel is van dienst in eene traagheid, of lymigheid van 't bloed en de sappen, de gevolgen van eene verstopte doorstraalinge, en veeltyds de beginselen of oorsprong van ontsleekende ziekten (k): het verdunt de dikke vogten, en bevordert de natuurlyke afscheidingen. Het moet warm ingenomen worden, en in kleine hoeveelheden te gelyk, maar dikwyls herhaald.

INFUSUM DIURETICUM.

Pisdryvend Treksel.

Neem van
Alsem bladeren, gedroogd, een half once;
Zout van Wynsteen, twee scrupels;
Saamengesteld Jeneverwater, twee oncen;
Gemeen water, twaalf oncen.

Giet het gemeene Water, kookend, op den Alsem en het Zout van Wynsteen, en kleins het vogt af, als het koud geworden is; en meng 'er dan het Jeneverwater onder.

Dit Treksel is veel al van den zelfden aart, als het voorgaande. Het wordt voorgeschreeven in verstopheden der Ingewanden, welken dikwyls volgen op lange aanhoudende galkoortsen (l), of menigvuldige instortingen in dezelve, en welken gemeenlyk in eene waterzugt, geelzugt, of ongegelde afgaande koortsen eindigen. De hoeveelheid, hier voorgeschreeven, moet elken dag ingenomen worden in drie giften, en nu en dan een buikzuiverend middel tusschen beiden. Wanneer de afgaande koortsen na de geneezing der andere ziekten wederkeeren, kunnen ze met goed gevolg met den Koortsbast behandeld worden.

Bereidingen van deezen aart zyn insgelijks van groot nut in ziekten van onzinnigheid (m); in welken, gelyk Dr. Mead aanmerkt, ontlastingen door de Nieren van grooter gevolg zyn, dan men gemeenlyk ondersteelt; byzonderlyk als de onzinnigheid (n), van eene woedende foorte is, en verzeld met koortsagtige hitte. Loogzoutagtige zouten zyn hier de kragtigste pisdryvende middelen.

INFUSUM PARALYTICUM.

Treksel tegen de Beroerdheid.

Neem van
Mierkswortel, geschraapt,
Mosterd Zaad, gestooten, van elks vier oncen;
Kookend water, vier pinten.

Laat het te saamen, vierentwintig uren, in een beslooten vat, weeken.

Dit Treksel wordt sterk bezwangerd met de prikkelende kragt van het Mosterdzaad en den mirkswortel, welken alle hunne kragten door deeze eenvoudige behandeling uitgeeven. Alhoewel dit geneesmiddel voornaamelyk geschikt is (gelyk de tytel meldt) tot een prikkelend middel (o) in beroerdheden; zoo zyn 'er toch verscheidene andere Ziekten, in welken het met voordeel kan gebeezigd worden; als

(i) Sal Tartari. (k) Morbi inflammatorii. (l) Febres biliosae. (m) Morbi maniacales. (n) Mania.
(o) Stimulans.

als in gevallen van fcheurbuik, in 't byzonder, belooft het een geneesmiddel te zyn van groote nuttigheid: want gemeenelyk bevordert het de ontlasting van de pis, en als de Lyder warm gehouden wordt, ook de uitwaasfeming. Het wordt fomtyds tot een half pint, tweemaal daags, ingenomen.

THEA ANTIPHTISICA:

Thea tegen de Teering.

Neem van

Nagelkruids (p) wortel, twee oncen;
Mannetjes Eerenprys (q),
Aard Veil (r), van elks anderhalf once;
Zoethout, een once;
Zoet Fenkel zaad, drie drachma's.

Deeze innengfels moeten, in stukken gefneeden, gestampt, en wel onder een gemengd worden; en een half once van het Saamenmengfel eenige minuten, in vyf of zes Theekopjes vol kookend water, getrokken. In ge-

vallen van Teeringe, en ongemakken van de Borst, kan men elke uur of twee, een Theekopje van dit Treksel, met een Theelepeltje vol honich, drinken. Op deeze zelfde wyze kan men, van andere zelfstandigheden van plantgewassen, artseny Theeën maaken; als van Kamilbloemen, Lynzaad, Oranje schillen, Duivekervel (s).

INFUSUM CINNAMOMI.

Treksel van Kaneel.

Neem twee oncen tot poeder gemaakte kaneel, en twee pinten kookend water. Trek dat een half uur, in een beslooten vat, met eene maatige hitte; en kleins het vogt dan af.

Dit Treksel is aangenaam bezwangerd met den geur en de verwarmende kragt der specerye, en kan, in veele gelegenheden, de plaats van 't enkel Kaneel water vervangen.

III. ARTIKEL, Van de Kookfels.

De Uitwerkingen van de Kookinge verschillen van die der Trekkinge, in sommige stoffelyke byzonderheden. Een der blykbaarste verschillen is, dat de wezendlyke Oliën der plantgewassen, in welken derzelver voortelyke reuken bestaan, als vlug zynde in de hitte van kookend water, te gelyk met den wateragtigen damp uitwaasfemen, en dus in het overige Kookfel verlooren zyn; daar ze in Treksels zoo wel in koud, als in kookend, water behouden worden. Derhalven zyn de welriekende zelfstandigheden, en in 't algemeen allen, welker kragten in derzelver vlugge deelen bestaan, onbekwaam voor deeze behandeling. Nogthans kunnen de ontbindbare deelen van dezelve, in deeze gedaante, met die van de lichaamen van eene vaster natuur vereenigd worden; door de laatste te kookten tot dat derzelver kragten genoeg uit-

getrokken zyn, en de eersten dan in dit kookfel te laten trekken.

De uittrekking der kragten van 't onderwerp wordt gewoonelyk bevorderd, of verhaast door kookende hitte; doch deeze regel is zoo algemeen niet, als men doorgaands onderfelt. Wy hebben reeds aangemerkt, dat de Peruviaansche Bast zyne kragt veel volkomener door koud Treksel, dan door Kooking overgeeft. In sommige gevallen maakt de Kooking eene openbaare scheiding van de beginfelen des onderwerps: dus zal de Olie van Amandelen, als ze met koud water gestampt worden, vermengd zynde met de slymige of andere ontbindbare stoffe der amandelen, zich met het water vereenigen tot een melkagtig vogt, dat eene Amandelmelk (t) genoemd wordt: maar als men ze in water kookt, zal de Olie er zich afscheiden en boven dryven; en als men

(p) *Caryophyllata radix.* (q) *Veronica maris.* (r) *Hedera terrestris.* (s) *Fumaria folia.* (t) *Emulsio.*

men de best bereide Amandelmelk doet kook-
ken, zal het zelfde gebeuren.

DECOCTUM ALBUM.

Het witte Kookfel.
Lond.

Neem van
Gebranden Hartshoorn (v), bereid, twee
oncen;
Arabische Gom, twee drachma;
Water, drie pinten.

Kook het zoo lang, tot dat 'er maar twee pin-
ten overblyven, en kleins het vogt dan af.

Edinb.

Neem van
Gebranden Hartshoorn, bereid zynde, een
once;
Arabische Gom; twee drachma's;
Gemeen Water, drie pinten;
Kaneel, gestampt, een drachma;
Witte Suiker, twee drachma's.

Kook den gebranden Hartshoorn en de Gom
in het water, tot dat 'er maar twee pinten
overblyven, en doet 'er de kaneel, als 't
op 't laaft loopt, by; ontbind de Suiker
dan in dit kookfel, zonder 't te kleinzin.

Deeze KOOKSELS worden als gemeene drank
gebruikt, in scherpe Ziekten, die met los-
tyvigheid verzeld gaan; en waar veele scherpe
vogten in de eerste wegen gevonden worden.
De Gom wordt 'er by gedaan, om het vogt
wat lymig te maaken en het dus in staat te
stellen, om meer van de kalk te kunnen ver-
draagen; welke een innengfel is, van welke
de kleur, maar waarschynelyk niet de kragt
van 't geneesmiddel afhangt. Want de ge-
brande Hartshoorn heeft geene hoedanigheid,
waar door hy bekwaam schynt, om, of de
vaten *saamen te trekken*, en te versterken,
geevende eene grootere vastheid aan dezelve,
tegen de *dunne* vloeistoffen; of om de *scher-*

pe vogten te verstompen. Hy verstompt de
zuure sappen, en slorpt ze op; maar scherp-
heid en zuurheid verschillen heel zeer: weini-
gen (mogelyk geenen der scherpe) ziekten
van volwassenen zyn met zuurheid verzeld;
en weinige van die der kinderen zyn 'er vry
van. Sommigen hebben *styffel* voorgesteld,
als een innengfel in deeze soorte van kookfels;
om dat eene kleine hoeveelheid van deeze
zachte geleiagtige meelstoffs veel beeter schynt,
dan de aardagtige kalk. Want men moet wel
aanmerken, dat het Water door het kookken
niet in staat gesteld wordt om eenig gedeelte
van de kalk te ontbinden; en dat de aarde,
in het kookfel, slegts in zelfstandigheid door
't water verspreid is, gelyk ze door schuddin-
ge ook zoude doen.

DECOCTUM ALBUM COMPOSITUM.

Saamengesteld wit Kookfel.
Edinb.

Neem van
Den wortel van Waal- of Smeerwortel (x),
Tomentil Wortels,
Gebranden Hartshoorn;
Kryt,
Witte Suiker, van elks een half once;
Kaneel, gestampt een drachma;
Gemeen Water, drie pinten.

Kook de Wortels in het gemeene water, zoo
lang, tot dat het vogt, gekleinst zynde,
niet meer dan een quart bedraagt, de ka-
neel omtrent het einde der kookinge daar by
doende; kleins het Kookfel dan af, doet
'er den gebranden Hartshoorn, het kryt, en
de suiker by, en meng het wel onder een.

Dit is een zeer wel uitgedacht saamenmeng-
fel tot een zagt, ligtelyk verdikkend saamen-
trekkend middel. Men mag 'er nu en dan een
vierde part van een pint, meer of min van in-
neemen, naar dat de toevallen 'er toe dringen.
De gebrande Hartshoorn en 't kryt, zyn klaar-
blykelyk de minst nuttige van deszelfs inneng-
fels.

DE-

(v) *Cornu Cervi calcinati.* (x) *Consolida majoris radix.*

DECOCTUM CRETACEUM.

*Afkookfel van Kryt.
Edinb.*

Neem van

Wit Kryt, bereid, een once;
Nootmuschaat, gestampt, een drachma;
Arabische Gom, twee drachma's;
Witte Suiker, een half once;
Gemeen water, drie pinten.

Kook het water met het kryt en de Gom, tot dat het tot een quart gebragt is, tegen het einde der Kookinge de Nootmuschaat 'er by doende; en ontbind de Suiker in het troebel kookfel.

Hier is de opslorpende Aarde, even als in het witte Kookfel, alleen in zelfstandigheid met het water vermengd, en het nut van de Gom is, om voort te koomen, dat ze niet zinke. Het Kryt is een kragtiger geneesmiddel, dan de Hartshoorn, tot alle de oogmerken, waar toe deeze soorten van Aarden worden ingegeeven.

DECOCTUM JAPONICUM.

*Japoneesch Afkookfel.
Edinb.*

Neem van

Japoneesch Conferf (y), (hier agter onder de Slikmiddelen beschreeven) een once;
Gemeen Water, anderhalf pint;
Geestryk Kaneelwater,
Siroop van Maanlap (z), van elks een once.

Kook het Conferf in het gemeene water, tot dat het Vogt, na de kleinzing, een pint zal bedraagen, en doet, terwyl het nog troebel is, het Kaneelwater en de Siroop daar by.

Dit Kookfel wordt zoo wel tot drankjes,

als tot klisfeeren gebruikt, als een pynstillend en saamentrekkend middel, in vlooden. De hoeveelheid, hier voorgeschreven, houdt twee greinen en een half van Opium, zonder de Siroop te reekenen.

DECOCTUM ad ICTERICOS.

*Kookfel voor de Geelzucht.
Edinb.*

Neem van

Groote of stinkende Gouwe (a), wortels en bladeren,
Kurkema (b),
Meekrap (c), van ieder een once;
Duizendpooten (d), twee honderd;
Water, drie pinten.

Kook de groote Gouwe, de Kurkema, en de Meekrap in 't Water, tot dat 'er maar een quart van 't vogt, na de kleinzing, overblyft: pers dan het sap uit de Duizendpooten, en doet het by dit kookfel, als het koud geworden is.

De innengfels uit welken dit Kookfel saamgesteld is, zyn by veelen langen tyd gehouden geweest, als soortelyke middelen tot geneezing der Ziekte, in den tytel uitgedrukt. En dit Geneesmiddel wordt wel geacht, als het wel behandeld en behoorlyk ondersteund wordt, aan veele nuttige oogmerken te beantwoorden; hoewel 't niet weinig onaangenaam is voor 't gebruik. Men kan 'er een vierde van een pint twee- of meermaalen daags van inneemen.

DECOCTUM LIGNORUM.

*Afkookfel van Houten.
Edinb.*

Neem van

Guajacum schraapfel twee oncen;
Lange Rozynen (e), met de korls, twee oncen;

Saffa-

(y) Confessio Japonica. (z) Meconium. (a) Chelidonii majoris folio & radix. (b) Curcuma. (c) Radix Thistorum. (d) Millepedes. (e) Uvae passae majores.

Sassafras hout, geschraapt, een once;
Zoethout, aan schyfjes gesneden, een half
once;
Water, een Gallon.

Kook het Guajacum hout en de Rozynen met
het water, over een maatig vuur, tot dat
het op de helft verkookt zy: en doet 'er op
't laaft het sassafras en 't zoethout by. Kleins
het vogt af, en het eenigen tyd hebbende
laaten staan, zoo giet het klaar van den
droeffsem af.

Dit Kookfel is zeer wel uitgedacht, en als
deszelfs gebruik behoorlyk agtervolgd wordt,
zal het grooten dienst doen in huidziekten, in
onzuiverheid van 't bloed en de sappen, en
sommige ongemakken van de borst; byzonder-
lyk in koude slymige gestellen. Het kan op
zich zelf by een vierde van een pint worden
ingenomen, twee of driemaal daags; of als
een hulpmiddel gebruikt worden, in den loop
van veranderende middelen van Kwiksilver,
of van Spiesglas (f); moettende den Lyder
in alle gevallen warm gehouden worden, om
de werking van het geneesmiddel te bevor-
deren.

DECOCTUM ad NEPHRITICOS.

Kookfel voor het Graveel.
Edinb.

Neem van
Heemst (g) wortels, anderhalf once;
Zoethout,
Lynzaad, elk een half once;
Muurkruid (b), een once;
Lange Rozynen, met de korts, twee oncen;
Water, zes pinten.

Kook het water met de Heemst wortels en
Rozynen, tot vier pinten, de andere in-
mengfels op 't laaft daar by doende.
Kleins het vogt af, en laat het bezinken
tot dat het helder is.

Dit Kookfel is voornaamelyk geschikt, als
een verzagend middel, om 'er in aanvallen
van Nier- of Graveelpyn rykelyk van te drin-
ken; in welke gevallen hetzelfde, door de deel-
len te verzagten en te verslappen, dikwyls de
pyn verligt, en eenen gemakkelyken uitgang
aan de zandagtige stoffe bezorgt. Dit Ge-
neesmiddel wordt nu eenvoudiger gemaakt
dan voor deezen, zonder eenige vermindering
van zyne kragt, door het verwerpen van het
zaad van wilde krooten, en vygen, welker
plaats overvloedig vervuld is, door de ver-
meerdering van den Heemstwortel, het Lyn-
zaad, en het Zoethout. Het krooten zaad
was inderdaad ongevoeglyk voor deeze ge-
daante; dewyl het weinig van zyne kragt
aan wateragtige vogten mededeelt.

DECOCTUM NITROSUM.

Afkookfel van Salpeter.
Edinb.

Neem van
Zuiver Steenzout (i), een half once;
Witte Suiker, twee oncen;
Cochenielle, een scrupel;
Water, derde half pint;

Kook het tot twee pinten, laat alles dan eeni-
gen tyd staan, en giet het heldere kookfel af.

Dit is eene fraaije manier om het Steenzout
te vermommen, en het zelve aangenaam te
maaken, voor den Lyder; beide welke oog-
merken volkomen bereikt worden door de
Cochenielle en de Suiker. 'Er schynt geene
reden te zyn voor zoo eene lange kooking;
want het water zal eene veel grooter hoe-
veelheid van het Steenzout en de Suiker ontbin-
den, dan hier boven is voorgeschreeven, zon-
der eenige hitte; en het trekt ligtelyk eene
schoone kleur uit de Cochenielle.

De Kragten van het Steenzout zyn reeds
vermeld in het voorgaande II. DEEL. Dee-
ze of andere soortgelyke gedaanten zyn de
ge-

(f) *Alterantia mercurialis*, vel *antimonialia*, (g) *Albæ radix*, (b) *Parietaria*, (i) *Nitrum*.

gemakkelyksten om het in te geeven; want als het in eene vaste gedaante ingegeeven wordt, veroorzaakt het menigmaal ongemakkelykheid in de maag. Twee of drie oncen kan men van dit kookfel voor eene gifte inneemen.

DECOCTUM PECTORALE.

*Kookfel voor de Borst.
Lond.*

Neem van
Gemeene Garst,
Rozyne met de kols,
Vygen, van elks twee oncen;
Zoethout, een half once;
Water, vier pinten.

Kook eerst het water, met de Garst, doet 'er dan de Rozyne by, en laatstelyk (even voor het einde der bewerkinge) de Vygen en 't Zoethout; de kooking moet zoo lang vervolgd worden, dat het vogt, als het kleinste is, niet meer zy, dan twee pinten.

Edinb.

Neem van
Lange Rozyne met de kols;
Garst, van elks een once;
Vette Vygen;
Den Wortel van Florentynsche Iris;
Zoethout,
Bloemen van Hoefblad (k), van elks een half once;
Water, zes pinten.

Kook het Water met de Rozyne, de Vygen en de Garst, tot dat 'er maar vier pinten overblyven; doet 'er, tegen het einde, de overige innengfels by; en kleins het vogt dan af tot gebruik.

Beide deese Kookfels zyn nuttige Bortsmiddelen; en zeer aangenaam voor 't gehele, inzonderheid het eerste. Zy zyn goede hulpmiddelen in scherpe afvloeiingen op

de Borst en Longen, en hebben, op zich zelven alleen ingegeeven, somtyds dienst gedaan. Zy kunnen naar welgevallen gedronken worden.

DECOCTUM SERPENTARIÆ COMPOSITUM.

*Saamengesteld Afkookfel van Slangen-Wortel.
Edinb.*

Neem van
Virginische Slangen-Wortel (l), zes drachma's;
Edinburgsche Theriaca, (hier agter onder de sliktarten beschreven) een half once;
Cochenielje, een scrupel;
Water, twee pinten.

Kook het water met den Slangen wortel op de helft, doet 'er de Theriaca en Cochenielje op 't einde by; kleins het vogt dan af tot gebruik.

Deeze bereiding is een nuttig-zweetmiddel en een verdryvend middel (m), bevattende byna alle de kragt van den Slangenwortel, en een groot gedeelte van die der Theriaca. De hoeveelheid van de Theriaca, hier voorgeschreven, houdt ten naasten by drie en een half greinen van Opium; zoo dat omtrent een vyfde van een grein Opium, of iets meer, in een once maat van het kookfel gaat.

DECOCTUM TAMARINDORUM cum SENNA.

*Afkookfel van Tamarinden met Zenebladeren.
Edinb.*

Neem van
Tamarinden, zes drachma's;
Krystallen van Wynsteen, twee drachma's;
Zenebladeren, een drachma;
Siroop van Violen, een once;
Enkel Kaneelwater, een half once;
Gemeen Water, ander half pint.

Kook

(k) *Tussilaginis floris* (l) *Serpentaria virginiana* (m) *Sudorificum & alexipharmacum*.

Kook de Tamarinden met de Kryftallen van wynfteen in het gemeene water, zoo lang, dat 'er een pint van gekleinsd vogt overblyve; laat de Zenebladeren in 't zelve, terwyl 't nog heet is, vier uren trekken; kleins het vogt 'er dan af, en doet 'er de Syroop van Violen en het kaneel water by.

Dit Kookfel kan insgelyks met twee, drie of meermaalen zoo veel van de Zenebladeren bereid worden.

Dit is een vry kragtig en niet onaangenaam verkoelend buikzuiverend middel. De hoeveelheid, hier voorgeschreeven, is voor eene gifte geschikt, welke in drie of vier deelen kan verdeeld worden, om by korte tusschen poezen ingenomen te worden, als de maag het verdragen wil.

AQUA HORDEATA.

Garsten Water.
Lond.

Neem van
Paerlgarst, twee oncen;
Water, vier pinten.

Wasch eerst de Garst, met koud water, van de meelige stoffe, die 'er aanhangt; kook ze dan een weinig met omtrent een half pint versh water, welk eene groote kleur van de zelve zal verkrygen. Werp dit gekleurde water wech; doet de garst dan in het voorgeschreeven water, eerst aan 't kookken gemaakt; en vervolg de kooking tot dat het water half verwaasfemd is.

Dit Water moet men rykelyk drinken, als een affpoeldrank, in koortsen en andere ziekten; derhalven is het van belang, het zelve zoo aangenaam te bereiden, als maar eenigzins mogelyk is: om deeze reden is het in de Apotheek ingevoegd, en de verscheide omstandigheden, welken iets tot deszelfs aangenaamheid toebrengen, daar by aangereekend; zoo 'er eene of andere van nagelaten wordt, zal de drank zoo veel te minder aangenaam

zyn. Hoe gemeen de Geneesmiddelen van deezen rang ook mogen voorkomen, zynze echter van meer belang, in het geneezen van Scherpe Ziekten, dan veele vry werkelyker bereidingen.

MUCILAGO SEMINUM CYDONIORUM.

Slym van Kweeën Zaad, of Pitten.
Lond.

Neem van
Kwee-pitten, een drachma;
Water, zes oncen by maate;

Kook ze over een zagt vuur, tot dat het water slymig wordt, byna zoo dik, als het wit van een Ey; doet het dan door een linnen doek.

Dit is een aangenaam zagt slym, van eenen eenigzins zoeten smaak, en eenen ligen aangenaamen reuk: in deeze opzigten, en in deszelfs gemakkelyke smelting in water, verschilt het van het slym van *Tragacanth* Gom, met welke sommigen onderfeld hebben, dat het gelyk staat: nog heeft het een ander verschil, maar tot zyn nadeel, dat het in 't bewaaren duf kan worden en beschimmelen.

GELATINA CORNU CERVI.

Geley van Hartshoorn.
Edinb.

Neem van
Geschraapten Hartshoorn, een half pond;
Water, drie quarts;
Witte Sinker, zes oncen;
Berg wyn een vierde van een pint;
Oranje (of Limoen) sap, een once.

Kook den Hartshoorn met het water, door eene maatige hitte, in een verglaasd aarden vat, tot dat twee deelen verkookt zyn; kleins het overblyvende vogt uit, doet de andere innengfels by 't zelve, en kook

kook het alles over een zagt vuur, tot de dikte van eene zagte geley.

JUS VIPERINUM.

Adders Soep.

Neem een Adder van middelmaatige grootte, van het hoofd, de huid, en de ingewanden ontdaan zynde; en twee pinten water. Kook het saamen tot anderhalf pint; neem het vat dan van 't vuur; en laat, als 't koud geworden is, het vet, dat op de oppervlakte saamentremt, als de Adder versich geweest is, 'er af genomen worden. Doet in dit sap, terwyl 't nog warm is, een kuiken van eene middelmaatige grootte, de huid en al 't vet 'er af gedaan zynde, maar al 't vleesch 'er aan houdende. Zet het vat dan weder op 't vuur, op dat het vogt moge kookken; neem het dan van 't vuur, en het kieken 'er uit, en hak deszelfs vleesch dan aanstonds in kleine stukjes: doet dezelve weder in het vogt, zet het over het vuur, en giet het sap, zoo haast als het opkookt, af; het schuim eerst zorgvuldig 'er afgedaan hebbende.

Hier zyn alle de omstandigheden, die tot de volmaaktheid van dit sop iets toebrengen, zorgvuldig ter neêr gesteld: en zelfs moet een eenvoudig Kieken-sop, tot gebruik van een zieken, op dezelfde wyze gemaakt worden.

En dit schynt een van de beste Bereidingen van Adders te zyn; dewyl al 't voordeel, dat men uit dit dier verwagten kan, op deeze wyze verkreegen wordt.

Het is een zeer voedzaam en herstellend voedsel: eenen geruimen tyd agter een gebruikt zynde, heeft het somtyds goeden dienst gedaan in Melaatsheid en andere huidziekten. Het gedroogde vleesch van Adders, die van buitens lands gebragt worden, zyn gantsch niet beter, dan de verschen van ons eigen land: de wynen, en Aftreksels (n) van dit dier hebben waarschynelyk weinig kragt: en het vlug-

ge zout, hoe zeer ook door sommigen aangepreezen, blykt niet te verschillen van dat, welk van elke dierlyke zelfstandigheid kan voortgebragt worden. Zie het VIII Hoofdd. de 2. Afd.

DECOCTUM ANTIHECTICUM.

Kookfel tegen de uitdrogende Koorts.

Neem van
Waal of Smeer-wortel (o),
Zee-Kruisdistel (p), van elks een half once;
Conserf van Roozen, twee oncen;
Zoetgemaakten Geest van Vitriool, veertig droppels;
Water, drie pinten.

Kook het water met de wortels en 't Conserf, tot dat 'er een pint van verkookt is; kleins het overblyvende vogt dan af, en doet 'er den zoetgemaakten Geest dan by.

Dit Kookfel wordt nuttiglyk ingeeven in gevallen van uitdrogende Koortsen, waar al te overvloedig scherpe vogten zyn, en in beginnende Teeringen. De gifte is een vierde van een pint twee of driemaal daags genomen.

DECOCTUM VULNERARIUM.

Kookfel voor Wonden.

Neem van
Het Kruid Aardveil (p*),
Weegbree Bladeren (q),
Witte Suiker, van elks een half once,
Water, drie pinten.

Kook de Kruiden in 't water, zoo lang tot dat 'er maar twee pinten van 't gekleinsde vogt meer overig zyn; waar in gy de Suiker moet ontbinden.

De Kruiden, die kragt aan dit kookfel geeven, zyn lang vermaard geweest, als soortelyke

(n) Tinctura. (o) *Consolida majoris*. (p) *Eryngii radix*. (p*) *Hedera terrestris*. (q) *Plantaginifolia*.

lyke middelen, om inwendige kneuzingen en verzweringen te geneezen; gelyk ook voor hoesten en Longe Teering (*r*), ontstaande of uit kneuzingen, of van eene verbyting der Ingewanden, door scherpe vogten, die van zelfs ontstaan. Alhoewel nu de wezendlyke kragten deezer planten veel te kort schieten by de hoedanigheden, die 'er gemeenlyk aan toegeschreeven zyn; zoo heeft de ervarenheid nogthans geleerd, dat zy veel beeter zyn, dan veele anderen, die zeer sterk aangepreezen zyn.

DECOCTUM ANTIFEBRILE.

Kookfel tegen de Koorts.

Neem van

Slangenwortel (*s*) van Virginie, gekneusd,
Peruviaanschen bast, in poeder, van elks
drie drachma's;

Water, een pint.

Kook het tot een half pint, en als gy het vogt afgekleinsd hebt, zoo meng 'er mede van

Geeftryk Kaneel water, anderhalf once;
Siroop van July Nagelbloemen, twee
drachma's.

Dit Geneesmiddel is, in de kwaadaartige rotkoorts (*r*), uit bedorven lucht, in volle gasthuizen, of gevangenhuizen, ontstaan, met aanmerkelyk goed gevolg, ingegeven geweest. In den slegten staat deezer gevaarlyke ziekte, wanneer de pols, die te vooren ras sloeg, begint te zinken, de sufheid te vermeerderen, en de Peper-koorns (*v*), voor den dag te komen; zoo belooft het een zeer nuttig hulpmiddel te zullen zyn, om de levenskracht te ondersteunen, de uitzweeting tot de scheiding der ziekte (*x*) te bevorderen, en de bedorven vogten te verbeteren. Vier lepels vol van 't vogt moet men alle vier, of zes uren innemen; en middelmaatige hoeveelheden van wyn, of hartversterkende sliedbrokken met

vlugge zouten, met behoorlyke tusschenpoozen, tusschen beiden.

DECOCTUM FEBRIFUGUM.

Kookfel om de Koorts te verdryven.

Neem van

Kamillbloemen (*y*), gedroogd, twee oncen;
Zout van Wynsteen (*z*), twee drachma's;
Water, drie pinten.

Kook het water met de Kamillbloemen tot dat een pint van 't vogt verkookt is; kleins het overgebleeven kookfel dan af, en ontbind het Loogzout dan in het zelve

In eenen dikken lymigen staat van 't bloed en de sappen, en in verstopheden der Ingewanden van den Onderbuik (*a*), heeft een vierde van een pint van dit Kookfel, drie of viermaal daags ingenomen, somtyds afgaande koortsen (*b*) wechgenomen, na dat de Peruviaansche bast te vergeefs beproefd was. Het komt zeer naby met de loogzoutagtige en pisydrvende Trekfels, hier voor beschreeven, overeen.

APOZEMA APERIENS.

Openend Afskookfel.

Neem van

Rhabarber,
Meekrap (*c*), van elks drie drachma's;
Zout van Wynsteen, twee drachma's;
Water, drie pinten.

Kook het t'saamen een uur lang, en het kookfel afgekleinsd hebbende, doet 'er dan drie oncen van Siroop van Gember by.

Dit belooft een zeer krachtig openend en verdunnend Geneesmiddel te zullen zyn, en van grooten dienst in gevallen van de Geel- en Water-Zugt (*d*).

De

(*r*) *Phtisis pulmonaria*. (*s*) *Serpentaria Virginiana*. (*z*) *Febris maligna putrida*. (*v*) *Petechia*. (*x*) *Diaphoresis critica*. (*y*) *Flores Chamomillorum*. (*z*) *Sal tartari*. (*a*) *Obstruções viscerum abdominalium*. (*b*) *Febres intermittentes*. (*c*) *Rubia Tinctorum*. (*d*) *Casus icterici & hydropicales*.

De gifte is drie oncen, en dit kan drie-
maal daags herhaald worden.

DECOCTUM ADSTRINGENS.

Saamentrekkend Kookfel.

Neem van

Zevenblad (e) wortel, een once;

Granaat appel schil,

Weegbree bladeren (f), van elks een half
once;

Water, drie pinten.

Kook het water met den Zevenblad wortel,
de Granaat appel schil, en de Weegbree
bladeren, tot dat 'er een pint van verkookt
is; en doet 'er de kaneel tegen 't einde by:
kleins het kookfel dan af, en meng de Sy-
roop met hetzelfde.

De Tytel deezer Bereidinge drukt derzel-
ver kracht genoegzaam uit. De gifte, in vloe-
den, waar in de zieke stoffe ontlast, en de
saamentrekking de eenige aanwyzing is, is
van een tot vier oncen, drie of viermaal daags.

DECOCTUM BARDANÆ.

Afkookfel van Kliffenkruid.

Neem van

De Wortels van Kliffenkruid, twee oncen;

Gevitrioleerden Wynsteen, een drachma;

Water, drie pinten.

Kook het water met de wortels zoo lang, dat
het vogt, als het gekleinsd is, slegts een
quart bedraagt; en doet 'er dan den gevi-
trioleerden wynsteen by.

Dit kookfel wordt gedronken tot de hoe-
veelheid van een pint daags, als een zagt,
openend, pisdryvend en verzoetend middel,
in scheurbuikagige en zinkingagige ziekten.

DECOCTUM CAMPECHENSE.

Afkookfel van Campeche hout.

(e) *Tormentilla radix.* (f) *Folia plantaginis.* (g) *Diaryhea.* (b) *Parietaria.*

Neem van

Geschraapt Campeche hout, drie oncen;

Kaneel, twee drachma's;

Water, vier pinten.

Kook het water met het Campeche hout, tot
dat het vogt half verkookt is, doet 'er de
kaneel tegen het einde by; en kleins het
kookfel dan af tot gebruik.

Dit is een aangenaam zagt-saamentrekkend
middel, in Buikloopen (g), en andere vloe-
den, waar sterker saamentrekkende dingen on-
gevoeglyk, of onveilig zouden zyn. Het
verft den stoelgang gemeenlyk rood, het welk
by sommigen ongerustheid veroorzaakt heeft,
als of die kleur van eene ontlasting van bloed
voortkwam: daarom moet de Lyder vooraf
gewaarschuwd worden, dat hy zich daar over
in 't minste niet ontfelle.

DECOCTUM DIURETICUM.

Pisdryvend Kookfel.

I.

Neem van

Pieterfelie, of Fenkel wortels, een once;

Wilde Krooten Zaad, drie drachma's;

Muurkruid (b), een half once;

Rozynen, twee oncen;

Salpeter, een drachma;

Water, drie pinten.

Kook het water met de wortels, zaaden, het
muurkruid, en de Rozynen, zoo lang,
tot dat 'er maar twee pinten, na de klein-
zing, van 't vogt overblyven; en ontbind
de Salpeter daar in.

2.

Neem van

Gras wortels, twee oncen;

Zuuring, of wilde zuuring bladeren, een
handvol;

Tamarinden, anderhalf once;

Sal-

Salpeter, twee drachma's;
Garstenwater, drie pinten.

Kook de wortels in het Garstenwater, tot dat een pint van 't vogt verkookt is, en doet 'er, op 't einde van de kooking, de Zuur-
ring, Tamarinden, en Salpeter by; kleins den Gezond drank dan af tot gebruik.

3.

Neem van

Heemst wortel (i), versch, een pond;
Fenkel wortels, een half pond;
Salpeter, een half once;
Water, een Gallon.

Kook het water met de wortels, tot dat een vierde van 't vogt verkookt is; kleins het overblyvende Kookfel dan af, en ontbind de Salpeter daar in.

Deeze verkoelende openende Vogten worden even als het kookfel voor het Graveel, hier voor reeds beschreeven, als gemeene drank gebruikt, om de pis te bevorderen in graveel ziekten. Zy kunnen veilig ingenomen worden, en dikwyls met goed gevolg, in gevallen van ontsteeking, waar in de heete prikkelende pisdryvende middelen klaarblykelyk nadeelig zouden zyn.

DECOCTUM PERUVIANUM.

Afkookfel van Peruviaanschen Bast.

Neem van

Peruviaanschen Bast, in poeder, twee oncen;
Water, drie pinten.

Kook het saamen, tot dat een pint van 't vogt verkookt is; en kleins het overblyvende kookfel dan af tot gebruik.

Dit kookfel moet alleen door een groven teems gedaan worden, en gedronken terwyl het nog troebel is: want als men het laat staan tot

dat het klaar wordt, dan zullen de kragtigste deelen van den Bast bezinken. Wy hebben hier voor reeds aangemerkt, dat de kragten deezer droogerye voornaamelyk in derzelver harsagtige zelfstandigheid bestaan; welke, alhoewel ze door de hitte van 't kookende water geheel en al 'er moge uitgesmolten zyn, alleen gedeeltelyk in dat scheivogt blyft hangen: zie bladz. 276.

DECOCTUM SENEKÆ.

Kookfel van Ratelslangen Wortel.

Neem van

Ratelslangen wortel, een once;
Water, anderhalf pint.

Kook het tot een pint, en kleins het.

De kragten van dit kookfel kunnen ligtelyk afgenomen worden uit die van den wortel, van welken het bereid wordt. Zie bladz. 231. De gifte, in gevallen van waterzugt, en zinkingen (k), of in Jicht pynen (i), is twee oncen, drie of viermaal daags te herhaalen, naar maate van derzelver uitwerkingen.

DECOCTUM TERRÆ JAPONICÆ.

Kookfel van Japonische Aarde.

Neem van

Japonische Aarde, twee drachma's;
Geefstryk kaneelwater;
Siroop van kweën, van elks twee oncen;
Gemeen water, een pint.

Kook het gemeene water met de Japanische aarde, tot dat omtrent een vierde van 't vogt verkookt is; laat het Kookfel dan bezinken, en het klare gedeelte daar af gegooten hebbende, doet 'er het geefstryk water en de Siroop by.

Dit Kookfel is een zeer aangenaam en nuttig geneesmiddel in vloed, die niet gevaarlyk,

(i) *Albæ radix.* (k) *Casus hydropici & rheumatici.*

(i) *Dolores artbritici.*

lyk, noch met toevallen verzeld zyn; en in eenen zwakken, slapen staat der darmen. Men kan 'er elke uur, of dikwyll, een lepel vol van inneemen: en dus behandeld, brengt het veel beeter' uitwerkingen voort, dan dat men grooter' giften op eene reis ingeeft.

FOTUS COMMUNIS.

Gemeene Stooving.
Lond.

Neem van

Averuit bladeren (*m*), gedroogd,
Zee-Alsem toppen (*n*), gedroogd,
Kamilbloemen (*o*), gedroogd, van elk een
once;
Laurier bladeren, gedroogd, een half once.
Water, zes pinten.

Kook het een weinig, en kleins het Kookfel af tot gebruik.

Het is aan de keuze der Apotheekers overgelaten, de mannetjes of wyfjes plant van *Abrotanum* te neemen; dat is de Averuit, of de Lavendel Kattoen (zie de *Materia Med.* bladz. 73); welken, schoon in sommige opzigten van elkanderen verschillende, nogthans aangemerkt worden, als elkanderen gelyk, met betrekking tot de oogmerken, die met dit Saamenmengsel bedoeld worden: maar inderdaad kan geen van deeze beiden veel toebrengen, om de Kamilbloemen en den Alsem te ondersteunen. Het gebruik van dit Kookfel is in deszelfs Tytel uitgedrukt: de Geest van wyn, die doorgaands in stoovingen 'er by gedaan wordt, is aan den Voorschryver overgelaten, in zulk eene hoeveelheid te ordonneeren, als de byzondere gevallen mogen vereischen.

DECOCTUM COMMUNE pro CLYSTERE.

Gemeen Kookfel voor Klisfeeren.
Lond.

(*m*) *Abrotani maris folia.* (*n*) *Absinthii maritimi summitates.* (*o*) *Camomillorum flores.* (*p*) *Malva folia.*
(*q*) *Sambuci flores.* (*r*) *Feniculi dulcis semen.*

Neem van

Bladeren van Kaasjes (*p*) kruid, gedroogd een once;
Kamilbloemen, gedroogd,
Zoet Fenkelzaad, van elks een half once;
Water, een pint.

Kook het t'saamen, en kleins het kookfel af, tot gebruik.

De Tytel van dit Kookfel drukt deszelfs gebruik genoegzaam uit, als de grondslag van klisfeeren. De *innengfels* moeten zeer zagt gekookt worden, of althans de Kamilbloemen en het Feakelzaad niet eer, dan omtrent het einde, daar by gedaan; want een gedeelte van de kragt deezer dingen zou door 't koken ras verlooren worden.

DECOCTUM COMMUNE.

Het Gemeene Kookfel.
Edinb.

Neem van

Kamilbloemen, een once;
Vlierbloemen (*q*),
Zoet Fenkelzaad (*r*), van elks een half
once;
Water, twee quarts.

Doet het wel kookken, en kleins het vogt dan af. De kragten van deeze *innengfels* kunnen ook genoegzaam uitgetrokken worden, door dezelve eenige uren in het kookend water te laten trekken.

Dit Kookfel is inderdaad geschikt, om aan de oogmerken van beide de voorgaanden te beantwoorden. En alhoewel het minder, dan een van die, met *innengfels* beladen is, zal het toch, om die reden, mogelyk niet minder nuttig zyn.

FOTUS ANODYNUS.

Pynstillende Stooving.

Neem

Neem van

Tuin Maankoppen (s), een once;

Vierbloemen, een half once;

Water, drie pinten.

Kook het tot dat 'er een pint van verkookt is, en kleins het vogt dan af tot gebruik.

Deeze Stooving wordt geordonneerd voor gezwollen en ontfoken deelen, om de pijn en ontfteeking te doen bedaaren. Of de stofse van 't heulsap in de Maankoppen veel tot dit oogmerk toebrengt, is een vraagstuk; terwyl de uitwerkingen van het Saamenmengsel mogelyk meer zyn toe te schryven aan het warme vogt, dat de huid verzagt en slap maakt, dan aan de byzondere hoedanigheden der stoffen, waar mede het bezwangerd is.

FOTUS AROMATICUS.

Specery Stooving.

Neem van

Kruidnagelen,

Foelie, van elks een drachma;

Rooden Wyn, een pint.

Kook het een weinig, en kleins het vogt dan af.

Deeze Bereiding is niet alleen geschikt als een middel, om enkel plaatselyk toe te passen,

tot verzagting van uitwendige ongemakken, maar ook om de inwendige deelen te verligten. De pynen der Ingewanden, die met Roodeloopen (t) en Buikloopen (v), windrige kolieken (x), ongemakkelykheid in de maag, en neiging tot braaken verzeld gaan, zyn menigmaal bedaald geworden, door den Onderbuik (y), en het Gewest der mage (z), met dit warme vogt te stooven.

FOTUS ROBORANS.

Versterkende Stooving.

Neem van

Eiken bast, een once;

Granaat schil, een half once;

Aluin, twee drachma's;

Smits bluswater (dat is water, waarin gloeiend Yzer eenige reizen gebluscht is), drie pinten.

Kook het water met den Eiken bast en de Granaatschil, tot dat 'er een derde van verteerd is; kleins het overgebleeven kooksel dan af, en ontbind den Aluin daarin.

Dit is een sterk saamentrekkend vogt, tot welk oogmerk het voorgeschreeven wordt; niet alleen als eene Stooving om verslapte deelen te versterken; maar ook als een Inwerpsel, om den witten vloed te stuiten.

II. A F D E E L I N G.

Van de Weyen.

SERUM SOLUTIVUM.

Open lyf maakende Wey.

Neem van

Damaft Roozen knoppen (a), versch, een once;

Wey, twee pinten;

Laat het te saamen een nacht staan weeken, en kleins de wey dan af tot gebruik.

De Wey, dus met de kragt van Damaft Roozen bezwangerd, werkt zeer zagt door den stoelgang, en wordt, tot dit oogmerk, by sommigen in groote achtinge gehouden. Dierzelfer werking kan verlevendigd, en de smaak

(s) *Papaveris bortenfis Capita.* (t) *Dysenteria.* (v) *Diarrhaea.* (x) *Colica flatulentes.* (y) *Abdomen.*
(z) *Regio stomacchi.* (a) *Rosarum Damascenarum Calyces.*

smaak aangenaamer gemaakt worden, door het bydoen van een gepast gedeelte van Krystal van wynsteen (b).

SERUM SINAPINUM.

Mosterd Wey.

Neem van
Mosterd Zaad, gekneusd, drie lepels vol;
Koeijen melk, twee pinten.

Zet de Melk op het vuur te kookken, en doet 'er het Mosterd Zaad by, op dat 'er wrongel van worde, waar van de Wey zorgvuldig moet afgescheiden worden.

Dit is eene gedaante, om Mosterd Zaad in te geeven, die niet aangenaam is; dewyl de prikkeling, en de geneeskragt, die daar van afhangt, in eene groote maate aan de Wey wordt medegedeeld.

SERUM ALUMINOSUM.

Aluin Wey.
Lond.

Neem van
Koeijen Melk, een pint;
Aluin, in poeder, twee drachma's.

Kook het tot dat de Melk gestremd is, en scheid 'er de Wey dan zorgvuldig af.

Dit Geneesmiddel is een sterk, hoewel niet aangenaam, saamentrekkend middel. Het wordt in vloeiden van de Baarmoeder (c) ingegeven, en somtyds in den Pis-vloed (d); met welk laatste inzicht het door Dr. Mead is aangepreezen. De gifte is een vierde van een pint, drie of viermaal daags. Het is ook aangepreezen geweest in afgaande koortsen (e), om tot de hoeveelheid, hier boven voorgeschreven, in te neemen voor de aankomst van eenen aanval, maar in verscheidene giften verdeeld: doch in deeze ziekte wordt groote omzigtigheid vereischt, om zulk een sterk saamentrekkend middel te gebruiken.

SERUM SCORBUTICUM.

Wey voor de Scheurbuik.
Lond.

Neem van
Koeijen Melk, een pint;
Scheurbuik sapp (f), een vierde van een pint.

Kook het te saamen tot dat de Melk gestremd is, en scheid de Wey dan zorgvuldig af.

Deeze Wey kan men, in gevallen van Scheurbuik, als gemeenen drank drinken: ten minsten moet men 'er, elken dag, zoo veel van drinken, als hier boven is voorgeschreeven, wanneer men 'er eene goede uitwerking van wil verwagten.

III. A F D E E L I N G.

Van de Azynen.

AZYN trekt de kragten, vry volkomen, uit verscheidene geneeskragtige Zelfstandigheden, maar zyne zuurheid maakt te gelyk eene merkelyke verandering in dezelve, of doet 'er daaronboven eene kragt van eene verschil-

lende soorte by; en daarom wordt hy met dat oogmerk veel zeldzaamer gebeezigd, dan zuivere wateragtige of geestagtige scheivogten. Nogthans strookt de Azyn uitsteekend wel met sommige droogeryen, en ondersteunt dezel-

(b) *Cryſtalla tartari.* (c) *Fluxus uterini.* (d) *Diſſectus.* (e) *Febres intermittentes.* (f) *Succi Scorbutici.*

zelven in sommige byzondere inzigten; als daar zyn Zee-Uijens (*g*), Look, *Ammoniacum*, en anderen: en in veele gevallen, waar in dit zuur zelf voornaamelyk vereifcht wordt, kan het zelve met voordeel bezwangerd worden met den geur van zekere plantgewassen; want de meeste welriekende bloemen deelen aan 't zelve haare welriekendheid, en te gelyk eene fraaije purperagtige, of roode kleur mede: Violen, by voorbeeld, met versche gedeelten in Azyn, maar koud, eenigen tyd lang getrokken, deelen aan 't vogt eenen aangenaamen geur, en eene donker purperagtig roode kleur mede. Azyn, gelyk andere zuuren, by trekfels of kookfels van water gedaan, ploft gemeenlyk een gedeelte neder, van 't geene het water ontbonden hadt.

ACETUM ROSACEUM.

*Azyn van Roozen.
Edinb.*

Neem van
Roode Roozen, gedroogd, een pond;
Sterken Azyn, een Gallon.

Zet het in de Zon, in een beslooten vat, vier dagen lang; en kleins het vogt dan af.

Dit wordt naauwlyks anders gebruikt, dan om 'er het hoofd en de slaapen mede te wryven, in sommige soorten van hoofdpyn enz. waarin het somtyds van dienst geweest is.

ACETUM SCILLITICUM.

*Azyn van Zee-Uijens.
Lond.*

Neem van
Gedroogde Zee Uijens, een pond;
Azyn, zes pinten.

Week de Zee-Uijens in den Azyn met eene zagte hitte; pers het vogt dan uit, en zet het neder tot dat de droeffsem bezonken is:

den Azyn vervolgens afgegooten hebbende, doet 'er dan omtrent een twaalfde gedeelte van deszelfs hoeveelheid proefgeest by, op dat die den Azyn des te langer, zonder modderig te worden, houde.

Het moet echter gevoeglyker voorkoomen, den Geest 'er by te doen, eer de Azyn afgegooten is; want hier door wordt de zuivering verhaast en volkomener uitgewerkt, en het vogt belet voor de tweede maal vuil te worden, gelyk het ligtelyk doet, als 'er de Geest by gegooten wordt, hoe zorgvuldig het te voeren ook moge gezuiverd zyn.

Edinb.

Neem van
Zee-Uijens, in dunne schyffjes gesneden, een pond;
Sterken Azyn, zes pinten.

Zet het in de Zon, op dezelfde wyze, als van den Azyn van Roozen is voorgeschreeven; en kleins het vogt daarna af.

De Wortel schynt, in dit laatste voorschrift versich gemeend te zyn, in welk geval d'Azyn veel minder kragt van de Zee-Uijens heeft, dan de voorige: dewyl een pond van de versche Zee-Uijens naauwlyks gelyk staat aan drie oncen gedroogde. Sommigen hebben gemeend, dat d'Azyn de kragt der Zee Uijens vermindert: doch zulks blykt uit de ondervindinge niet; dewyl de zuurheid van 't vogt de buikzuiverende bitterheid van den wortel slegts wat minder doet proeven.

Azyn van Zee-Uijens is een zeer oude Artfey: wy vinden in eene Verhandelinge, die aan *Galenus* wordt toegeëigend, een bericht van deszelven bereidinge, en van veele byzondere kragten, toen aan denzelven toegeschreeven. Het is een zeer kragtig prikkelend, openend, en verdunnend middel van taaije sappen: en hierom is het dikwyls, met goed gevolg, gebeezygd in Borstziekten, die door eenen last van dik lymig lym veroorzaakt

wa-

(*g*) *Scilla.*

waren; om de pis te bevorderen in gevallen van waterzugt enz. Zie de *Afdeeling* van de Scherpe dingen bladz. 68 en 69. De gifte van dit Geneesmiddel is van een drachma tot een half once; wanneer in de eerste wegen te veel rauwheden zyn, kan men het in 't eerst met ruimer giften ingeeven, om dezelve door braakinge te ontlasten. Allergevoeglykst wordt het met kaneel- of ander aangenaam specery-agtig water ingegeven, waar door de walg, die het anders, zelfs in kleine giften, zoude kunnen veroorzaaken, wordt wechgenomen.

ACETUM PROPHYLACTICUM.

Voorbehoedende Azyn.
Paris.

Neem van
Versche toppen van Gemeenen
Alsem,
Romeinschen Alsem,
Rosmaryn,
Salie,
Munte,
Wynruit, van elks anderhalf
once;
Lavendel bloemen, gedroogd, twee oncen;
Look,
Kalmus (b),
Kaneel,
Kruidnagelen,
Nootmuschaat, van elks twee drachma's;
Sterken Azyn, agt pinten.

Laat het alles trekken met de hitte van de Zon, of een zandbad, in een digt geslooten kolf, twaalf dagen lang; pers het vogt dan sterk uit, en kleins het af; en het zelve naderhand weér gekleinsd hebbende, doet 'er een half once Kamfer, in geeft van wyn ontbonden, by.

Dit Saamenmengfel is geschikt, gelyk zyn Tytel uitdrukt voor een behoedmiddel tegen de Pest. Men zegt, dat vier Menschen, gedurende de Pest te Marseille, door het ge-

bruik van dit voorbehoedmiddel, onbescha- digd, eene menigte van zulken, die besmet waren, hebben opgepast; dat zy, onder den schyn van deezen dienst, beide zieken en dooden beroofden; en dat een van hun, naderhand in hechtenis geraakt zynde, zich zelve van de galg bevryd heeft, door het middel te openbaaren. De Bereiding is daarvandaan ook genoemd *Vinaigre des quatre Voleurs*, de Azyn der vier Dieven. Daar is niet aan te twyfelen, of Azyn, met verrotting tegenstaande plantgewassen bezwangerd, zal veel toebrengen, om de uitwerkingen van eene besmettelijke lucht te beletten.

ACETUM THERIACALE.

Azyn van Theriaca.
Edinb.

Neem van
Edinburgsche Theriaca, onder de slikaarten hier na beschreeven, een pond;
Sterken Azyn, vier pinten.

Laat het t'saamen trekken, in eene zeer zagte hitte, drie dagen lang; en kleins het vogt dan af tot gebruik.

Deze Artseny is grootelyks beroemd geweest, als een zweetverwekkend en verdryvend middel (i), in scherpe en besmettelijke ziekten. Sommigen hebben verkozen, den Azyn liever als een voervogt, dan als een scheivogt van de Theriaca te bezigen; en in beide gevallen is dezelve onwederispreekelyk een nuttig byvoegfel tot verscheidene inzigten. Tot een half once, by maate, van het Saamenmengfel, hier beschreeven, gaat een weinig meer, dan een half grein Opium; hoewel het niet blykbaar is, dat dit Geneesmiddel alle die uitwerkingen heeft, die men van dat Artikel zou mogen verwagten.

ACETUM LITHARGYRITES.

Azyn van Zilverschuim.
Edinb.

Neem

(b) *Calamus aromaticus.* (i) *Sudorificum & alexipharmacum.*

Neem van
Zilverſchuim, vier oncen;
Sterken Azyn, een pint.

Laat het, drie dagen, in eene Zandhitte trekken, ondertuſſchen dikwyls omſchuddende; en kleins het vogt dan af, tot gebruik.

Dit vogt is van den zelfden aart, als de

ontbindingen van Suiker van Lood (*k*), waar van hier na. Het wordt alleen uitwendig gebruikt, als een blanketſel, tegen uitſlag van de huid, roodhuid, ontſteekingen enz.

Maar ook hier zelfs is het niet buiten alle gevaar: want 'er zyn voorbeelden, dat het aanhoudend gebruik 'er van verſcheidene kwaade gevolgen veroorzaakt heeft.

IV. A F D E E L I N G.

Van de Wynen.

Het oorspronkelyk inzicht der Artſeny wy-
nen was, dat de geneesmiddelen, die voor
eenen geruimen tyd agter een moeſten gebruikt
worden, in de gemeenzaamſte, en aangenaam-
ſte gedaante mogten ingenomen worden; hier
door volgde men het gebruik van Genees-
middelen in, onaangezien de tegenſtrydigheid
en den afkeer, welke de zieke menigmaal
openbaarde tegen die middelen, welken on-
middelyk uit de winkels gehaald werden; en
daar van daan kwam het, dat menſchen van
een minder rang hun Artſeny-bier hadden.
Evenwel zyn de wynagtige vogten, om dat
ze de kragten van verſcheidene enkelz genees-
middelen uitſteekend wel uittrekken, en niet
kwaalyk geſchikt zyn om te bewaaren, ook als
winkel ſcheivogten gebeezigd; en men heeft
de kragtigſte zelfſtandigheden aan deeze ge-
daante toevertrouwd. Dewyl ze ſaamenmeng-
fels van water en ontvlambaare geesten zyn;
zoo neemen ze zulke deelen van plantgewaſſen
en dieren op, als door deeze vogten kunnen
ontbonden worden; alhoewel de meeſten ook
regelyk eene menigte van ſlymige of lymige
zelfſtandigheid bevatten, welke dezelve min
kragtige ſcheivogten maakt, dan de zuiverer
mengſels van water en geest zyn. Zy bevat-
ten ingelyks een fyn zuur, dat derzelver
werking op zekere plantgewaſſen en dierlyke
zelfſtandigheden nog verder ſluit; maar dezel-
ven ook, naar evenredigheid van zyne hoe-
veelheid, inſtaat ſtelt, om eenige lichamen

van bergſtoffelyken aart te ontbinden, en dus
zich zelve te bezwangeren met de verſterken-
de kragten van ſtaal, de veranderende en braa-
king verwekkende kragt van Spiesglas (*l*),
en de ſchadelyke hoedanigheden van Lood.

A A N M E R K I N G.

By alle de Artſeny Wynen moogt gy, na
datze gekleinſt zyn, omtrent een twintigſte
van derzelver hoeveelheid van proefgeest
bydoen, om ze voor het giften te bewaa-
ren: en zy kunnen gemakkelyk bewaard
worden in dezelfde ſoorte van vleſſen, als
de wynen tot gemeen gebruik doorgaans ge-
houden worden; welken ook op dezelfde
wyze zorgvuldig moeten gekurkt wor-
den [*L.*]

VINUM ALOETICUM ALKALINUM.

Loogzoutagtige Wyn van Aloë.
Lond.

Neem van
Eenig vaſt Loogzout, agt oncen;
Socotorynſche Aloë,
Saffraan,
Myrrhe, van elks een once;
Gezuiverd Ammoniac-zout, zes drach-
ma's;
Bergwyn, twee pinten.

(*k*) *Saccharum saturni.* (*l*) *Vis alterativa & emetica antimonii.*

Laat het zonder hitte een week, of langer, weeken; kleins den wyn dan door papier.

Dit is de *ELIXIR PROPRIETATIS* van *HELMONT*, met eenige kleine veranderingen, die meer den Menger, dan het saamenmengsel betreffen. Het is merkwaardig, dat het Ammoniac zout, in deeze bewerking, gescheiden wordt, op dezelfde wyze, als in het distilleeren van *Spiritus salis-ammoniaci*; (zie het VIII. HOOFD. de 2 Afd.) dewyl deszelfs zuur wordt opgenomen door, en *geneutraliseerd* met een deel van het vaste Loogzout, en deszelfs vlugge Loogzout los gelaten wordt; zoo dat het voortbrengsel het zelfde is, als of 'er zoo veel zuiver vlug zout was bygedaan, als het ammoniac zout kan bybrengen; te weten byna een half once; en om-trent zes drachma's zee-zout.

Helmonts-Elixer wordt in onze voorgaande Apotheek dus voorgeschreeven:

Neem van

Rooden wynsteen (*m*),
Salpeter, van elks twaalf oncen;
Witten wyn, twee pinten;
Aloë,
Saffraan; van elks anderhalf once;

Laat de Salpeter en Wynsteen tot poeder gemaakt worden, en doet het mengsel langzaammerhand in een heete smeltkroes: als het genoeg gebrand is, doet de stoffe dan in een glazen mortier, en giet 'er den wyn by, als of gy 'er een loog van wildet maaken; met welke loog een Aftreksel moet getrokken worden van de Aloë en Saffraan.

Neem ook van

Ammoniac Zout, agt oncen;
Fontein water, twintig oncen;
Witten wyn, een pint;
Myrrhe, anderhalf once.

Ontbind het Ammoniac zout in het water, kleins de ontbinding; en damp ze uit, tot dat ze drooge is. Van dit drooge zout moet

(*m*) *Tartarus ruber*.

men een once in den Wyn ontbinden; en met deeze Ontbindinge een Aftreksel van de Myrrhe trekken.

Meng dan beide de Aftreksels t'saamen, in een beslooten vat, om ze dus tot een *Elixir* te maaken.

De Bereiding, op deeze moeilijke wyze gemaakt, verschilt niet van de voorgaande. Als de Salpeter en Wynsteen te saamen gebrand worden, maaken ze een Loogzout uit, welk gelyk is aan dat, waar van de Winkels voor minder prys voorzien zyn.

Helmont en anderen hebben een zeer hoog gevoelen van deeze Artseny gehad, en dezelve aangemerkt „als een levendig maakenden „en behoudenden Balsam, die in staat is, om „de gezondheid te behouden en het leven te „verlengen tot de uiterste grenzen.” Deeze Artseny is buiten twyffel zeer kragtig en nuttig tot veele oogmerken: want zy kan zoo bestierd worden, dat ze de lymige sappen verdunne, de verstoptheden in de afgelegenste deelen opene, en de ontlastingen, door byna alle de ontlastwegen bevordere. In giften van twee, drie, of vier drachma's vermeerdert ze de afscheiding der pis; en als de Lyder matig warm gehouden wordt, is ze gemeenlyk ook goed om de uitwaasfeming of zweeting te bevorderen; en in grooter giften, maaktze zagtelijk open lyf.

VINUM AMARUM.

Bittere Wyn.
Lond.

Neem van

Gentiaal Wortel,
Geele schil van Limoenschil, versche, van elks een once;
Lange Peper, twee drachma's;
Bergwyn, twee pinten.

Week het zonder hitte, en kleins het af tot gebruik.

Dit

„Dit is een zeer fraai Bitter, dat door het bydoen van de lange Peper, zeer veel heeter wordt, dan het wateragtig trekfel is. Gentiaan en Limoenschil, gelyk wy reeds gezien hebben, maaken een Bitter van zeer aangenaamen geur: „ en de specery hier by gedaan, „ is, na de beproeving van veele andere stoffen, uitgekoozen.”

VINUM ANTIMONIALE.

*Wyn van Spiesglas.
Lond.*

Neem van
Saffraan van Spiesglas (n), gewasschen, een
once;
Bergwyn, anderhalf pint.

Laat het zonder hitte trekken, en kleins den
wyn door papier.

VINUM EMETICUM.

*Wyn om te Braaken.
Edinb.*

Neem van
Saffraan van Bergstoffen (o), een once;
Bergwyn, een pint.

Schud het wel door een; laat het mengfel dan
stil staan, tot dat het volkomen bezonken
is, en giet den Wyn zorgvuldig af.

Hoe zorgvuldig de bezinking en afgieting
ook mogen uitgevoerd worden; zoo blykt het
toch, dat de kleinzing van den Wyn door pa-
pier noodzaakelyk zy, op dat niet eenigen van
de fyner deeltjes van de Saffraan mogen over-
gaan, om in zelfstandigheid in den wyn te
blyven hangen. Het is hiermede niet, als
met de meeste andere wyne en Aftrekfels, ge-
legen, waar de stoffe, die niet ontbonden is
in 't scheivogt, van weinig gevolg is: want
de Saffraan van Spiesglas, blyft, na de wer-
king van den wyn, even vergiftig, als ooit

te voeren, en in slaat om nieuwe gedeelten
van 't vogt even sterk te bezwangeren, als
het eerste, en zulks, naar 't schynt, onuit-
puttelyk; en nogthans wordt het, na dertig
herhaalde trekfels, bevonden, naauwelyks
iets merkelyks van zyn gewigt verlooren te
hebben.

De Wyn van Spiesglas (p), bezit alle de
kragten van die delfstoffe, en kan zodanig in-
gegeeven en bestierd worden, dat hy alles
uitwerkt, wat door eenige bereidinge van
Spiesglas kan gedaan worden, met dit voor-
deel, dat deszelven werking zekerder is, om
dat het werkende gedeelte van het Spiesglas
hier alrede ontbonden, en met de dierlyke
vloeistoffen mengbaar gemaakt is. Van tien
tot vyftig of zestig droppels ingegeeven, werkt
hy gemeenlyk als een veranderend en zweet-
dryvend middel; in grooter giften, als een pis-
dryvend en buikzuiverend; terwyl hy tot drie of
vier drachma's meesten tyds geweldig braaking
verwekt. Tot dit laatste oogmerk is hy voor-
naamelyk gebruikt geweest, in sommige ge-
vallen van zinneloosheid en beroerte (q), en
hier van daan heeft hy den naam van *Braak-
wyn* verkreegen.

VINUM CHALYBEATUM.

*Staal-Wyn.
Lond.*

Neem van
Vylfel van Yzer, vier oncen;
Kancel,
Foelie, van elks een half once;
Rhynschen Wyn, vier pinten.

Week het een maand lang, zonder hitte, het
vat dikwyls schuddende, en kleins den wyn
dan af tot gebruik.

Edinb.

Neem van
Vylfel van Yzer, drie oncen;
Cochenielje, een half drachma;
Rhynschen Wyn, twee pinten.

Laat

(n) *Crocus antimonii*. (o) *Crocus metallorum*. (p) *Vinum antimoniale*. (q) *Casus maniacales & apoplectici*.

Laat het, twintig dagen, t'saamen trekken, het vat dikwyls schuddende; en doet den Wyn dan door een teems.

Beide deeze Bereidingen zyn vry aangename Wynen: Want de Rhynsche Wyn is een uitneemend scheivogt voor staal, en ontbindt 'er eene groote hoeveelheid van; de Cochenielje, in 't tweede mengfel, deelt aan 't zelve eene fraaije kleur mede; en de speceryen, in 't eerste, geeven aan 't vogt eenen aangenaamen geur, doen het gemakkelyker in de maag zitten, en bevorderen te gelyk deszelfs geneeskragt. In de voorgaande uitgave der *Edinburgsche Apotheek*, was de trekking voorgeschreeven, in heet zand te doen, tien dagen lang. Sommigen hebben tegen het gebruik van hitte ingebracht, dat dezelve den Wyn sterk met het metaal bezwangert, en hem dus onaangenaamer maakt voor den smaak: doch indien dit het eenige ongemak was; zou het ligt te verhelpen zyn, door het mengfel met meer Wyn te verdunnen. Maar de hitte heeft nog eene andere uitwerking, die veel onaangenaamer is, en welke de kunst niet kan verhelpen; te weten, dat ze eene onaangename verandering in de hoedanigheid van den Wyn zelve maakt.

Staalwyn is eene zeer nuttige Bereiding van dit metaal, en dikwyls ingegeven in de Bleekzugt (r), en andere ongesteldheden, waar staal middelen te pas koomen. Boerhaave pryst het aan als een van de edelste geneesmiddelen, die hy kende, om de kragt, door welke het bloed gemaakt wordt, in 't menschelyk lichaam te bevorderen, als de zelve, door eene enkel al te groote slapheid der vaste deelen, en door eene ongevoelige, koude, wateragtige ongesteldheid der sappen verzwakt is: want in deeze gevallen, zeidt hy, kan geene kragt van eenige groeiende, of dierlyke zelfstandigheid, geen levensregel, of bestier dat geene uitwerken, welk door yzer uitgewrocht is: doch het is schadelyk, waar de levenskrachten reeds al te sterk zyn, het zy zulks uit de vloeistoffen of uit de vaste deelen ontsaa. De giste is van een drachma

tot een half once; welk twee of driemaal daags kan herhaald worden.

Sommigen schryven ontbindingen van yzer, in wyn, of andere zuuren van plantgewassen gemaakt, voor, om ze tot de dikte van een Uittreksel uit te dampen, onder den tytel van *EXTRACTUM MARTIS* (s). Doch deeze Bereidingen hebben geen voordeel boven de gemeene staalmiddelen, ten aanzien van de kragten; hoewel ze in sommige gedaanten, byzonderlyk die van pillen, mogelyk met meer gemak kunnen ingegeven worden, dan de meeste winkelbereidingen van staal, van gelyke kragten. Zy kunnen op zich zelve alleen tot pillen gemaakt worden, en zyn ook taai genoeg om andere zelfstandigheden tot die gedaante te brengen.

VINUM CROCEUM.

Saffraan Wyn.
Lond.

Neem van

Saffraan, een once;

Canary Wyn, een pint.

Week het zonder hitte, en kleins den wyn af.

Sommigen hebben tegen den Canary Wyn ingebracht, dat hy geen gevoeglyk scheivogt is voor enkele geneesmiddelen, om dat hy eene groote hoeveelheid van vetagtige stoffe bevat, welke zyne ontbindende kragt belet; een pint van deeze soorte van wyn liet, na de uitdamping, twee oncen van eene honichagtige zelfstandigheid, niet ongelyk aan hard gekookten honich, agter. Nogthans is het een zeer gepast scheivogt voor Saffraan, dewyl hy zich zelve niet alleen genoegzaam belaaft met derzelver kragten, maar te gelyk ook overeenstemt in het algemeene oogmerk van de Artseny, welk is, tot een hartversterkend middel.

De Bereiding, met Canary wyn gemaakt, is ook beeter geschikt om te bewaaren, dan wanneer men wynen beezigt, die eenigzins naau-
zuur.

(r) Chlorofsi. (s) Uittreksel van staal.

zuurheid hellen; want Aftreksels, van Saffraan getrokken, met deeze laatsten, verliezen wel haast hunne schoone kleur, terwyl die, welken met den eersten gemaakt worden, dezelve veel langer behouden. De gifte van dit Aftreksel is van een drachma tot drie of meer.

VINUM IPECACOANHÆ.

Wyn van Ipecacoanha.
Lond.

Neem van
Ipecacoanha, twee oncen;
Geele schil van Seville oranjeſchil, gedroogd,
een half once;
Canary Wyn, twee pinten.

Week het zonder hitte, en kleins den wyn af.

TINCTURA IPECACOANHÆ.

Aftreksel van Ipecacoanha.
Edinb.

Neem van
Ipecacoanha, in poeder, een once;
Bergwyn, een pint.

Laat het Aftreksel, na twee dagen getrokken te hebben, tot gebruik gekleinsd worden.

Beide deeze Wynen zyn zeer zagte en veilige braakmiddelen, en even dienſtig, ook in Roodeloopen, als de Ipecacoanha in zelfſtandigheid; want deeze Wortel geeft byna alle zyne kragten over, zoo wel aan de Berg- en Canary Wynen, als hy een goed gedeelte daar van, zelfs aan wateragtige vogten doet. De gemeene gifte is een once, meer of min, naar den ouderdom en de kragten van den Lyder. Het COLLEGIE van *Edinb.* deelt 'er voor deezen een scrupel Cochenielje by; welk een ſchoone roode kleur aan 't vogt geeft: edoch dit artikel is 'er nu uitgelaaten, wegens eene klagte, dat de roode kleur van de ontlaste ſtoffe den Lyder ſomtyds ongeruſt maakte, als

of dit van eene ontlaſting van bloed voortkwam.

VINUM VIPERINUM.

Adder Wyn.
Lond.

Neem van
Gedroogde Adders, twee oncen;
Bergwyn, drie pinten.

Laat het met eene zagte hitte een week ſtaan trekken, en kleins den Wyn dan af.

Men heeft 'er over geredentwift of levendige, dan of drooge Adders beeter waren, om deeze Artſeny te bereiden: ondertuſſchen zyn de zulken, die maatic en nieuwlings gedroogd zyn, mogelyk boven anderen te verkiezen; dewyl ze door het droogen alleen de ſlymige en wateragtige deelen ſchynen te verliezen. Of zy nu zoo veel kragt aan den Wyn mededeelen, het zy dat ze droog, of verſch gebruikt worden, als zy onderſteeld worden te doen; daaraan is grootelyks te twyſelen. Sommige Saamenmengfels, onder deezen naam begrepen, zyn zeer beroemd geweest, als herſtellende middelen, in zwakheden, of verval van het geſtel; doch de kragten van deezen aart, die zy bezaten, werden voornaamelyk door andere innengfels aangebragt.

VINUM MILLEPEDATUM.

Wyn van Duizendpooten.
Edinb.

Neem van
Duizendpooten, geſtampt, twee oncen;
Rhynſchen Wyn, een pint.

Laat het te ſaamen een' nagt trekken, pers het vogt daar na door een teems.

Deeze Wyn is aangepreezen geweest, als een verwonderlyk middel, om alle de Ingewanden te zuiveren, voor geen ding wyken-

de in de Geelzugt, en verstoptheden der Nieren of Waterwegen; van uitsteekenden dienst in byna alle sleepende ziekten, zelfs in kropagtige en klieragtige gezwellen (*t*), en in afvloeiingen van Zinkinge (*v*), op de oogen. Edoch die deeze ongemeene kragten daarvan verwacht hebben, zyn menigmaal bedroogen uitgekomen; en voor tegenwoordig zyn 'er weinigen, die 'er eenige groote verwagting van hebben. De gifte, die voorgeschreeven wordt, is van een half once tot twee oncen.

TINCTURA CEPHALICA.

Afstreksel voor 't Hoofd.

Neem van

Wilden Valeriaan Wortel, vier oncen;
Virginischen Slangenwortel (*x*), een once;
Rosmaryntoppen een half once;
Witten Franschen Wyn, zes pinten.

Laat het drie dagen te saamen trekken, en kleins het Afstreksel dan af.

Deeze Bereiding belooft eene Artseny te weezen van zeer groote nuttigheid, als een middel voor 't Hoofd, dat is, in ziekten van het Zenuwgestel, waarin de Hersen vliezen dikwyls het meest aangedaan zyn, gelyk in duizeligheden (*y*), vallende Ziekten (*z*), en beroerheden (*a*). Het saamenmengsel is nu uit voorgaande uitgaven verbeterd, door het verwerpen van sommige innengfels, welker besten overtollig waren; te weeten *Casumunar*, Essenkruid wortels (*b*), Peonie-wortels, Mistle of Maaren-tak (*c*), en Paauwen-drek. *Casumunar* is buiten twyfel een artikel van belang, doch veel minder, tot het tegenwoordig oogmerk, dan de innengfels, die men nu behouden heeft.

Het zal hier niet onvoeglyk zyn aan te merken, dat, alhoewel sommigen der gedistilleerde wateren, (waarvan hierna zal gehandeld worden,) veele overtollige innengfels krygen, zonder eenig groot nadeel van het

voortbrengfel; het nogthans met geneesmiddelen, die door trekking bereid worden, geheel anders gelegen is. Want daar doen innengfels, die niets overgeeven, weinig schade; maar om dat ze hier, gelyk alle, die gemeenlyk in treksels gebruikt worden, iets aan 't scheivogt mededeelen; zoo zullen ook de overtolligen, als ze toegelaaten worden, het vogt met eene nuttelooze stoffe belasten, en daar mede de plaats inneemen, welke van kragtiger middelen moest bezeeten worden.

TINCTURA CEPHALICA PURGANS.

Buikzuiverend Afstreksel voor het Hoofd.
Edinb.

Dit wordt gemaakt, door by 't voorgaande by te doen, van
Zenebladeren (*d*), twee oncen;
Zwarten Nieswortel (*e*), een once;
Witten Franschen Wyn, twee pinten.

Buikzuiverende middelen zyn dikwyls zeer noodzaakelyke byvoegfels tot Artsenynen van den voorgaanden rang.

Deezen, welken men hier uitgekoozen heeft, zyn wel geschikt tot dat oogmerk en in zulk eene hoeveelheid, dat ze den wyn zagte-lyk open lyf doen maaken, in giften van twee oncen.

TINCTURA RHABARBARI VINOSA.

Afstreksel van Rhabarber met Wyn.
Lond.

Neem van

Rhabarber, twee oncen;
Kleine Cardamom Zaad, van de schillen gevryd, een half once;
Saffraan, twee drachma's;
Bergwyn, twee pinten.

Trek het zonder hitte, en kleins het Afstreksel dan af.

Dit

(*t*) Tumores scrophulosi & strumatici. (*v*) Defluxiones rheumaticae. (*x*) *Serpentaria Virginiana*. (*y*) Vertigines. (*z*) Epilepsies. (*a*) Paralyfes. (*b*) *Distamni albi radices*. (*c*) *Visci querni*. (*d*) *Senæ folia*. (*e*) *Hel-lebori nigri radices*.

Dit is eene verwarmende, open lyf maakende, en hartversterkende Artſeny. Zy wordt voornaamelyk gebruikt, in zwakheid van de maag en ingewanden, en ſommige foorten van loſheden, om de kwaade ſtoffe te ontlaſten; en de ſpanning der ingewanden te verſterken. Zy kan by een halve lepel vol tot drie of vier lepels vol, of meer, worden ingegeven, naar de omſtandigheden van de ziekte, en het oogmerk, dat men 'er mée bedoelt.

TINCTURA SACRA.

*Heilig Aftreksel.
Londen.*

Neem van

Socotorynſche Aloë, agt oncen;
Witte Kaneel, twee oncen;
Bergwyn, tien pinten.

Maak de Aloë en de Kaneel elk byzonder tot poeder, mengze dan onder een en giet 'er den Wyn op; week het daar na, zonder hitte, eene week of langer, het vat nu en dan eens omſchuddende; eindelyk, kleins den wyn af.

Het zal niet ongevoeglyk zyn, een weinig wit zand, ter dege van alle vuiligheid gewaſſchen, onder de poeders te mengen, om het ſaamenſtrekken der Aloë te beletten, dat ze anders, wanneer ze vogtig gemaakt wordt, geneegen is te doen.

Edinb.

Neem van

Socotorynſche Aloë, in poeder, een once;
Gember,
Virginifchen Slangenwortel (*f*), van elks een drachma;
Cocheniëlje een ſcrupel;
Bergwyn, anderhalf pint.

(*f*) *Serpentaria Virginiana*. (*g*) *Stimulus*. (*b*) *Aſarum*.

Qq 3

Laat het drie dagen trekken, en kleins het Aftreksel dan af.

Dit Geneesmiddel is lang in groote achtinge geweest, niet alleen als een buikzuiverend, maar ook als een prikkelend middel (*g*); om dat de Wyn al dat gedeelte van de Aloë ontbindt, waar in deeze hoedanigheden huisvesten, en ſlegs een gedeelte van de minſt werkzaame harsagtige ſtoffe agter laat.

De ſpeceryagtige innengfels worden 'er bygedaan om het geneesmiddel te verwarmen, en den kwaaden geur der Aloë eenigzins te verzagten: en tot dit einde wordt de witte kaneel, of kruidnagelen, gezegd, beſt te kunnen dienen. De Slangenwortel, in het laaſte der twee voorgaande Voorschriften, ſchynt beſtemd te weezen om de prikkelende kragt der Aloë te bevorderen, en dus derzelver werking verder uit te ſtrekken, dan zy op zich zelve inſtaar is te doen. Waarschynelyk heeft men, in onze voorgaande Apotheeken, de Mansooren of Hazelwortel (*b*), met dat zelfde inzicht tot een innengfel genomen; in de Uitgave, die de tegenwoordige onmiddelyk voorgegaan is, wordt het Aftreksel op deeze wyze voorgeschreeven:

Neem van

Aloë, agt oncen;
Mansooren (*b*),
Kaneel,
Zedoary,
Cardamom Zaad,
Saffraan, van elks vier drachma's;
Cocheniëlje, een ſcrupel;
Bergwyn, tien pinten.

Giet den Wyn op de andere innengfels, tot poeder gemaakt zynde, laat het ſaamen trekken, en kleins het Aftreksel daarna af tot gebruik.

Het heilig Aftreksel blykt door lange ervaringenheid, eene Artſeny te weezen van uitſteeken.

kenden dienst, in kwynende slymige gestellen, niet alleen, om de eerste wegen te zuiveren; maar ook om de lymige sappen, in de verder afgelegene deelen, te verdunnen, en te ontbinden; om de vaste deelen te prikkelen, het gestel te verwarmen, de zuiveringen der (*i*) Baarmoeder, en den vloed der Ambeijen (*k*) te bevorderen, of te verwekken. De gifte van 't zelve, als een buikzuiverend middel (*l*), is van een tot twee oncen, of meer: het kan zelfs tot het gestel overgebracht worden, om groote en uitsteekende uitwerkingen voort te brengen, als een veranderend middel (*m*), door het in kleine giften in te geeven, met behoorlyke tusschen poozen; en dus behandeld, zal 't eenen geruimen tyd wel niet merkelyk door den stoelgang werken; maar ten laatste evenwel buikzuiverend worden, en eene loslyvigheid (*n*) te weegbrengen, die veel langer duuren zal, dan die door de andere gemeene buikzuiverende middelen (*o*) wordt voortgebracht.

TINCTURA ad STOMACHOS.

Afstreksel voor de Maag.
Edinb.

Neem van
Kalmus (*p*),
Gentiaan wortel, van elks anderhalf once;
Peruviaanschen Bast (*q*) in poeder, twee oncen;
Curassao Oranjes,
Klein duizendgulden Kruiden toppen (*r*);
Carduus benedictus Zaad, van elks een half once;
Vylfel van Yzer, (om in een zakje te binden) drie oncen;
Franschen witten Wyn, een Gallon.

Laat het drie dagen lang trekken, en kleins het Afstreksel dan af.

Dit Afstreksel kan ook zonder het yzer gemaakt worden.

Dit Afstreksel is een zeer kragtige Artseny, in zwakheden van de maag en der Chylmaakende Werktuigen (*s*), en in eenen slapen zwakken staat der ingewanden in 't algemeen. Het wordt hier veel fraaijer en aangenaamer gemaakt, dan het in de voorgaande uitgaven stondt, door het verwerpen van eenige wraakbaare inmengfels, als de Galanga (*t*), Zedoary, Kamillen en Alsien: de Zaaden van Carduus benedictus, en toppen van duizendgulden kruid, kunnen mogelyk nog zonder na-deel behouden worden, om dat zy niet schynen eenige kragten te hebben, welken de Gentiaan wortel niet in eene grooter maate bezit. De Seville Oranjeschil van de voorgaande uitgaven, is hier vervuuld voor de jonge onrype vrugt van den Oranjeboom, Curassao Oranjes genaamd; een artikel, dat wel geschikt is voor saamenmengfels van deezen aart, als zynde een speceryagtig bitter van eenen zeer aangenaamen geur.

TINCTURA THEBAICA.

Thebaïsch Afstreksel.
Lond.

Neem van
Gekleinsden Opium, twee oncen;
Kaneel,
Kruidnagelen, van elks een drachma;
Bergwyn, een pint.

Week het eene Week lang zonder hitte, en kleins het afstreksel dan door papier.

Dit is het vloeibaar Heulsap van SYDENHAM (*v*), met de verwisseling van Canariewyn, voor Bergwyn, en het agterlaaten van een once Saffraan.

De Speceryen zyn in de bovenstaande voorschrift.

(*i*) Purgationes uterinae. (*k*) Fluxus hemorrhoidalis. (*l*) Purgans. (*m*) Alterans. (*n*) Laxus habitus. (*o*) Cathartica. (*p*) Calamus aromaticus. (*q*) Cortex peruvianus. (*r*) Centaurii minoris apices. (*s*) Organum Chylipoietica. (*t*) Galanga radix. (*v*) Laudanum liquidum Sydenhamii.

fchriften in zulk eene geringe hoeveelheid voorgeschreeven, dat de Voorfchryver naauwlyks eenige aanmerkelyke uitwerking van dezelve kan verwagten; want het gedeelte van elk, dat tot een grein Opium gaat, bedraagt niet meer, dan een zestiende van een grein: en nogthans zyn deeze geringe gedeelten rykelyk genoeg, om den kwaaden reuk van den Opium wech te neemen; en dit fchynt alles te wezen, dat 'er mede bedoeld wordt.

De voornaamfte voordeelen van het ingeeven van Opium, in deeze gedaante, zyn, dat hy, door alreeds ontbonden te zyn, te eerder in het lichaam werkt; en dat de vogten door sommige menschen beeter kunnen ingenomen worden, dan flikbrokken of pillen. De gemeene giften van het Aftrefsel zyn van tien tot veertig, vyftig droppels, of meer, naar vereisch van zaaken. Het ware te wenschen, dat de gifte naauwkeuriger konde bepaald worden door maate ofte gewigt; om dat de droppels, schoon evenveel in getal, naar de verschillende omftandigheden kunnen veranderen in grootheid; en om dat een mislag daar in, in sommige gevallen, van groot gevolg kan wezen. Twintig droppels, als eene middelmaat, begrypen omtrent een grein Opium, of liever zoo veel als die hoeveelheid van wyn uit een grein zal uittrekken, want het vogt trekt alle de zelfftandigheid niet uit den Opium; noch is de ontbinding ook niet evenredig, in haare uitwerkingen, met de geheele hoeveelheid van Opium, die 'er toe gebruikt wordt.

Een vloeibaar Heultap, dat vry is van de ongemakken, over welken hier geklaagd wordt, zal van ons beschreeven worden onder den Tytel van de geestryke Aftreffels.

VINUM AROMATICUM.

Specery Wyn.

Neem van
Kruidnagelen,
Gember, van elks een half once;

(x) Cordiale. (y) *Trifolium paludosum*. (z) *Nasturtium aquaticum*. (a) *Decubunga*. (b) *Didamnus* (s) *Braxinella*. (c) *Cochlearia*. (d) *Alliaria*. (e) *Iris Florentina*.

Kancel,
Nootmufchaat, van elks een once;
Canary Wyn, zes pinten.

Stamp de Speceryen tot een grof poeder, en trek ze eenige dagen in den wyn; en doet het vogt dan door een teems.

Deeze wyn is een zeer kragtig hartversterkend middel (x), en grootelyks aangepreczen, om het gestel te verwarmen en het zenuwgestel te versterken. Hy is zoo heet van de Speceryen, dat hy vereischt by 't gebruiken verdund te worden, en dat men 'er maar weinig te gelyk van moet inneemen. Met een weinig limoenfap vermengd en een groot gedeelte melk daar by gedaan, maakt hy eene aangename en nuttige wey, in ligte koortfen.

VINUM ANTISCORBUTICUM.

Wyn tegen de Scheurbuik.
Paris.

Neem van
Bladeren van Waterklaver (y),
Waterkers (z),
Water Pungen (a),
Essenkruid (b),
Lepelblad (c),
Look zonder look (d),
Wortels van Mierkwortel, van elks een once;
Florentynsche Lifch (e), twee drachma's.
Witten Wyn een halve Gallon;

De Kruiden en wortels moeten alle, versche vergaaderd en klein gefneden, in een digt geflooten vat, vierentwintig uren lang in den wyn getrokken worden; waar na de wyn tot gebruik moet afgekleinst worden.

Dit Saamenmengfel is niet kwaalyk nagedacht, om aan het oogmerk, in den tytel uitgedrukt, te beantwoorden; alhoewel sommige

gen

gen der innengfels niet onberispelyk zyn. Want een once van de Kruidagtige waterpun- gen heeft niets te beduiden in een halve Gal- lon trekfel van zulke kragtige innengfels; en niet is onzeeker, of de versche wortel van de Lisch wel eenige kragt aan het vogt mededeelt. De wortels van de Florentynsche Lisch zoo wel, als die van de gemeene, die in onze tui- nen gekweekt worden, zyn wel, als ze versh zyn, sterke buikzuiverende middelen; doch derzelver buikzuiverende stoffe is zoo weinig geschikt, om in de wateragtige scheivogten ontbonden te worden, dat ze van de uitgeper- ste sappn afscheidt, en naar den grond zinkt. In 't droogen veranderen ze van natuur; en de Florentynsche soorte kan, in den droogen staat, een nuttig byvoegfel zyn, om eenen aangenaamen geur aan den Wyn te geeven. De geur nu, welken deeze wortels aan de wynagtige vogten mededeelen, gelykt heel zeer naar dien van Braambozen.

VINUM SCHORBUTICUM.

Scheurbuik Wyn.

Neem van
Tuin-Lepelblad (f), een handvol;
Mirkswortel (g), geschraapt, een half
once;
Bast van Winters wortel (h), twee drach-
ma's;
Bergwyn, twee pinten.

Laat het t'saamen drie daagen, koud, slaan
trekken.

Deeze Wyn wordt in zoo verre met de
kragten der innengfels bezwangerd, dat hy
grooten dienst doet, in scheurbuikagtige ge-
stellen. Hy wordt voornaamelyk in de lente
gebruikt, tot de hoeveelheid van een gemeen
wynglas, twee, of driemaal daags. En schoon
deeze veel eenvoudiger is, dan de voorgaan-
de, is hy mogelyk daarom niet minder krag-
tig.

(f) *Cochlearia bortenfr.* (g) *Rapbanus rusticus.* (h) *Cortex radicis winterani.* (i) *Hydrolopathum.*

VINUM SCORBUTICUM MUNTINGII.

Scheurbuik Wyn van Munting.

Neem van
De Wortels van groote Waterpatientie (i),
zes oncen;
Gentiaan wortel,
Zoethout,
Kaneel,
Zwarte Peper,
Foelie, van elks drie oncen;
Saffraan, twee oncen;
Bergwyn, zestien pinten;
Sterken Azyn, vier pinten;
Dooren van drie versche eijeren.

Maak de wortels en speceryen tot een grof
poeder, en giet 'er den wyn en den azyn
met de dooijers van de eijeren op: laat al-
les, in een beslooten vat, met eene maatige
warmte drie dagen trekken; en kleins het
vogt dan af tot gebruik.

De Uitvinder van dit saamenmengfel pryft
het aan als eene artseny van onseilbaare uit-
werkinge tegen verouderde scheurbuiken, en
alle soorten van scheurbuikagtige ongemakken,
voornaamelyk de zulken, die verzeld gaan met
koortse, of ontsteeking: zelfs hebben be-
roerdheden en venus ziekten, zegt hy, daar
voor moeten wyken. De gifte is van drie tot
zes oncen, om 's morgens op een' nuchtere
maag in te neemen, en tien of twintig dagen,
of langer, daarmede aan te houden: men
moet ook een gedeelte daarvan vermengen met
den gewoonen drank des Lyders, welken hy
voorschryft te moeten weezen, of goeden
rhynschen wyn, of gezonde moutvogten, die
niet al te versh zyn. Wanneer de Lyder
klaagt over hitte, geweldigen hoest, droog-
heid, of als 'er eenige teekenen van teering
zyn, wordt de zwarte peper geordonneerd ag-
ter gelaaten te worden, en het zoethout in
derzelver plaatse vermeerderd tot zes oncen.

Men zegt, dat een Saamenmengfel, dat
alleen

alleen van 't voorgaande verschilt, in het agterlaaten van den Azyn, en het gebruiken van Geest van wyn tot het scheivogt, onlangs te *Parys* in achtinge gekomen is tegen de Jicht.

VINUM FEBRIFUGUM.

*Wyn om de Koorts te verdryven.
Paris.*

Neem van

Koortsbast (k), in poeder, twee oncen;
Wrangen rooden wyn, twee pinten.

Trek het te saamen in een rondlopend vat (*), met eene maatige hitte, agtenveertig uren lang, het vat nu en dan eens omschudden: laat alles dan koud worden, en doet den wyn door een teems.

Dit is de bereiding van den bast, welke de Ridder TABOR, of TALBOTS (een Engelsch Edelman, in *Frankryk* woonende) gebruikt heeft; hy was een van de eersten, die het geneesmiddel zelf weêr tot zyne hoedanigheid herstelde, toen eenige kwaade gevolgen van deszelfs onvoorzigtig gebruik het in kleinachtinge gebragt hadden. Hy hieldt deeze bereiding geheim, tot dat *LODEWYK de XIV.* dezelve voor eene groote somme gelds van hem kocht, en ze aan 't gemeen mededeelde. Nogthans was het niet de bereiding, maar eene recht geschikte behandeling van 't geneesmiddel, waar van het goed gevolg van zyne praktyk afhing. Zie pag. 200. Uit de ervaarenheid blykt, dat deeze Wyn zoo zee-ker niet is in 't geneezen van de koorts, als de bast in zelfstandigheid ingeeven: ook even-aart hy, tot dit oogmerk, niet om in 't algemeen te gebruiken, met wateragtige Treksels pag. 276. beschreeven; om dat de Wyn belet, hem zoo rykelyk te gebruiken, als in veele gevallen wel vereischt wordt. Desnietteenstaande heeft hy zyne nuttigheid, in zoodanige afgaande koortsen (l), daar geene groote hoe-

veelheid van den bast noodig is; en byzonderlyk is hy dienstig in eene slapheid en zwakheid van de maag en darmen.

VINUM GUAJACINUM.

Guajacum Wyn.

Neem van

Guajacum hout,
Geel Sandelhout (m), van elks twee oncen;
Oranje Schil, gedroogd,
Zaad van kleine Cardamom, van elks een once;
Bergwyn, een Gallon.

Laat het t'saamen eene week staan trekken; en kleins den wyn dan af tot gebruik.

Dit is een redelyk warme en versterkende wyn. Hy wordt gebruikt in zenuwziekten, in gestellen, die door koude slymige vogten vervallen zyn; en het is een nuttig voorbehoedmiddel bevonden tegen zinkingagtige (n) en jichtagtige pynen (o). Men kan 'er twee oncen, of een gemeen wynglas vol, twee of driemaal daags van drinken, en eene maand of twee daar mede aanhouden.

VINUM GUAJACINUM CUM HELLEBORO.

Guajacum Wyn, met Nieswortel.

Neem van

Guajacum hout,
Zwarten Nieswortel (p), van elks twee oncen;
Zaad van kleine Cardamom,
Oranjeschillen, gedroogd, van elks een once;
Bergwyn, vier pinten.

Laat deeze innengfels t'saamen een week, of langer, trekken, en kleins den Wyn dan af, tot gebruik.

We-

(k) *Cortex peruvianus.* (*) *Vas circulatorium.* Van den toestel zulker Vaten, Zie I. Deel. IV. Hoofdd. p. 43.
(l) *Febres intermittentes.* (m) *Santalum citrinum.* (n) *Dolores rheumatici.* (o) *Dolores arthritici.*
(p) *Hellebori nigri radix.*

Wegens de verwarmende, prikkelende, en entfluitende hoedanigheden van deezen wyn, kan dezelve met groot voordeel gebruikt worden in koude slymige gestellen, waar de vogten, in de afgelegene vaten stilltaan, en waar

eene geschiktheid is tot jichtige, zinkingagtige, of waterzugtige ziekten. Hy moet voornamelyk des avonds ingenomen worden, en dat in zulke kleine giften, dat hy niet door den stoelgang afloope.

V. A F D E E L I N G.

Van de Bieren.

GENEESKRAGTIGE Bieren worden als gezonddranken voorgeschreven in slepende ongesteldheden. 'Er zyn twee wegen om Moutvogten met de kragten van geneesmiddelen te bezwangeren; voor eerst, door de onderwerpen in het vogt te weeken, na dat de gifting volkomen geeindigd is; en ten tweede, door het zelve te gelyk met het vogt te laten gizen, of althans door het, op 't laaft van de giftinge, daar by te doen, op dat deszelfs weeffel, door de ontbindende kragt van die bewerkinge moge geopend worden, en deszelfs geneskrachten volkomenlyk 'er uit getrokken. *Neumann* merkt aan, dat de werkende kragten van veele plantgewassen niet alleen kragtig uitgetrokken, maar zelfs uitgebreid worden, als 't ware, door de giftinge: dat zoo veel gestooten Nootmuschaat, als op de punt van een mes kan liggen, eenen geur geeft aan een groot vat gistend Bier; daar anders de hoeveelheid van het vogt, aan welk het zelve eene even groote bezwangering mededeelt, na dat de giftinge geeindigd is, in vergelyking, zeer gering is.

CEREVISIA AMARA.

Bitter Bier.

Neem van
Gentiaan wortel,
Limoenschillen, versck, van elks vier oncen;

Lange peper, een once;
Bier, een Gallon.

Laat het, zonder hitte, t'saamen trekken.

Dit is een aangenaam bitter Maagbier, veel beeter, dan de gemeene *Allëm* bieren, of eenig saamenmengsel van deezen aart, dat men in de onbereide voorschriften, of by de schryvers van ordonnantien, die op staande voet gereed gemaakt worden, ontmoet.

CEREVISIA APERIENS.

Openend Bier.

Neem van
Mosterdzaad, ongestampt, tien oncen;
Lang Geboorte Kruidswortel (q), zes oncen,
Toppen van klein duizendgulden kruid (r), twee oncen;
Toppen van Zevenboom (s), een once;
Versck klein Bier, tien Gallons.

Dit is een nuttige Gezonddrank in ongesteldheden van kwade gesteldheid en bleekzugt (t), en in alle gevallen, waar verstoptheden in de ingewanden beginnen te komen. Men moet 'er een half pint twee maal daags van innemen, op eene reis.

CER

(q) *Aristolochia longa.* (r) *Centaurei minoris apices.* (s) *Sabina apices.* (t) *Indispositiones Cachectica & Oblerotica.*

CEREVISIA BUTLERI.

Doct. Butlers Bier.

Neem van

Betonie,

Salie,

Agrimonie (v),

Tuin-Lepelblad (x),

Romeinschen Alfem (y), van elks drie

hand vol;

Alants wortel (z),

Mierkswortel (a), van elks vier oncen;

Versch Bier, vier Gallonnen.

De kruiden en wortels moeten in een zak gedaan, en in het Bier, terwyl het werkt, gehangen worden.

Dit vogt heeft het zoo ver gebragt onder den gemeenen man, dat het menigmaal gemaakt en in openbaare huizen verkocht is. Het wordt in de Lente gebruikt om het bloed te zuiveren, en ongemakken van scheurbuik voor te koomen.

CEREVISIA CEPHALICA.

Hoofd-Bier.

Neem van

Wilden Valeriaan wortel, tien oncen;

Mosterdzaad, geheel, zes oncen;

Rosmaryn, of Salie, drie oncen;

Virginiaanschen Slangenwortel (b), twee oncen;

Versch klein Bier, tien Gallonnen.

De inmengfels van dit saamenmengfel zyn alle van de verwarmende en prikkelende foorte; en strekken gevolgelyk om het Zenuwgestel te versterken, en den omloop der vogten te bevorderen. Van dit vogt, als gewoonen drank gebruikt, mag men eenig nut verwag-

ten, in beroerdheden (c), vallende Ziekten (d) en duizeligheden (e).

CEREVISIA DIURETICA.

Pisdryvend Bier.

1.

Neem van

Mosterd zaad, geheel,

Jenever beziën, van elks agt oncen;

Zaad van wilde krooten (f), drie oncen;

Gemeen en Alfem (g), twee oncen;

Versch klein Bier, tien Gallonnen.

2.

Neem van

Brem toppen (h),

Mosterdzaad, van elks zeffien oncen;

Lifch wortel (i),

Scherp gepunte Patientie wortels (k), van elks twaalf oncen;

Bast van Winters wortel (l),

Vlierbomen bast (m),

Zaad van wilde krooten,

Jenever beziën, van elks twee pond;

Versch Bier, twaalf Gallonnen.

In gevallen van Waterzugt (n), en lyvige scheurbuikagige gestellen (o), zyn deeze vogten zeer nuttige Gezondranken. Men kan van elk derzelven een pint, twee of driemaal daags gebruiken.

CEREVISIA AD SCORBUTICOS.

Bier voor die de scheurbuik hebben.

Neem van

Mierkswortel, versch, een pond;

Wortels van scherp gepunte Patientie, een half pond;

Wit-

(v) *Agrimonia folia.* (x) *Cochlearia bortenfis.* (y) *Absinthium Romanum.* (z) *Enule campanae radix.*
 (a) *Raphani rusticani radix.* (b) *Serpentaria Virginiana.* (c) *Paralyfes.* (d) *Epilepses.* (e) *Vertigines.*
 (f) *Dauci sylvestris semen.* (g) *Absinthium commune.* (h) *Genistae apices.* (i) *Iridis purpureae nostratis radix.*
 (k) *Oxylapathi radices.* (l) *Winterani radices Cortex.* (m) *Cortex sambuci.* (n) *Cafus hydropici.* (o) *Habitus scorbatici corpulentus.*

Rr 2

Witte Kaneel (*p*), twee oncen;
Water drieblad (*q*), versh, agt oncen;
of gedroogd drie oncen;
Versh klein Bier, tien Gallonnen.

Dit Vogt, als gewoonen drank gedronken,
doet doorgaands grooten dienst in scheurbuikag-

tige ziekten, en onzuiverheid van 't bloed en de sappen. Alle de inmengfels zyn zeer kragt-
tig tot het oogmerk, en wel geschikt voor de
gedaante. En als de scherpgepunte Patientie
wortels voor die van de groote Water-patien-
tie (*r*) verwisseld wierden, dan zou het sa-
menmengfel zekerlyk nog sterker zyn.

VI. A F D E E L I N G.

Van de Aftreksels met Geest.

VERBEETERDE GEEST van wyn is het
rechtstreeksche scheivogt (*s*), van de Harsen
en wezendlyke Oliën van plantgewassen; en
zy trekken deeze werkende beginsels geheel
en al uit verscheidene plantgewassen, die de-
zelven, of geheel niet, of slegts ten deelen
aan water overgeeven. Ook ontbindt hy de
zoete suikeragtige stoffe van plantgewassen; en
in 't algemeen die deelen van dierlyke licha-
men, in welken derzelver byzondere reuk en
smaak gelegen is.

De kragten van veele plantgewassen worden
byna even goed door water, als door verbee-
terden Geest van wyn, uitgetrokken; doch
tusschen de Aftreksels met water en met Geest
is dit verschil; dat de werkende deelen, in de
uittreksels met water, vermengd zyn met een
groot gedeelte van werkelooze gomagtige stof-
fe, waar van derzelver ontbindbaarheid, in
dit scheivogt, grooten deels afhangt; terwyl
verbeeterde Geest van wyn dezelve, byna
geheel zuiver van gom, uittrekt. Hier van
daan is het, dat, wanneer de Aftreksels met
Geest, met wateragtige vogten vermengd wor-
den, gemeenlyk een gedeelte, van 't geene de
Geest van 't onderwerp opgenoomen heeft,
zich afscheidt en naa den grond zinkt; om dat
het dan bevryd is van die stoffe, welke het,
toen het in 't oorspronkelyk gewas daar mede
vermengd was, ontbindbaar maakte in water.
Dit is echter niet algemeen; want de werken-
de deelen van sommige plantgewassen, door

verbeeterden Geest van wyn uitgetrokken,
worden niet neêrgeploft door 't water, om
dat ze in beide die scheivogten even goed kun-
nen ontbonden worden.

Verbeeterde Geest van wyn kan met alle
kleuren geverwd worden, behalven blaauw:
en de bladeren der planten in 't algemeen, die
maar een weinig van derzelver natuurlyke kleur
aan wateragtige vogten overgeeven, deelen
alle hunne groene kleur, die voor 't meeste
deel wel fraai, maar niet zeer duurzaam is,
aan Geestagtige mede.

Vaste Loogzouten (*t*), maaken de kleur
van geestagtige Aftreksels hooger; en hierom
heeft men gemeend, dat ze de ontbindende
kragt van 't scheivogt bevorderden; doch zulks
blykt niet door de ondervindinge: want in de
proeven die men gedaan heeft, om deeze zaak
te bepalen, bevondt men niet, dat 'er in de
hoog gekleurde Aftreksels meer was opgeno-
men, dan in de bleeker van kleur, en dikwyls
zelfs zoo veel niet; en als het Loogzout na
de uittrekking van het Aftreksel 'er bygedaan
wordt, zal het zelve de kleur even veel ver-
hoogen, als wanneer het in 't eerst met de in-
mengfels vermengd wordt. Ook is de byvoe-
ging deezer zouten niet alleen onnut, maar
zelfs nadeelig, in 't maaken van Aftreksels;
want zy bederven den geur der Speceryen,
en doen 'er eene hoedanigheid by, die som-
tyds regtdraads slydig is met het oogmerk
der Artsenye. — Vlugge Loogzouten (*v*) be-

(*p*) *Canella alba*. (*q*) *Trifolii paludosi folia*. (*r*) *Hydrolapatbi majoris radices*. (*s*) *Menstruum*. (*t*) *Sales*
alcalini fixi. (*v*) *Sales alcalini volatiles*.

bevorderen, in veele gevallen, de werking van den Geest. — Maar Zuuren verzwakken dezelve gemeenlyk; ten zy dat het Zuur voor af met den Geest van wyn vermengd geweest

zy, tot een saamenmengfel van nieuwe hoedanigheden, dat zoetgemaakte Geest (y) genoemd wordt.

Algemeene Regelen om Aftreksels te maaken; uit de Edingburgsche Apothek.

I.

De Zelfftandigheden van plantgewassen moeten maatig en onlangs gedroogd zyn, ten zy dat ze uitdrukkelyk anders voorgeschreeven zyn. Ook moetenze vooraf gefneeden en gekneusd zyn, eer het scheivogt 'er op gegooten wordt.

I I.

Wanneer de trekking in een bad geschiedt; dan hangt de goede uitflag geheel en al van een goed bestier van 't vuur af: het moet al den tyd door zagt zyn, ten zy dat het harde weeffel van het onderwerp vereifchte, het zelve te vermeerderen; in welk geval de hitte zoo verre moge vermeerderd worden, dat men het scheivogt, tegen het einde der bewerking, een weinig doe koo-ken.

I I I.

Tot dit einde moet men groote rondgaande vaten gebruiken, en die eerst heet maaken, eer men ze toefmeert.

Rondgaande Vaten (x), nu zyn zodanigen, welke dus uit gedacht en zoo hoog zyn, dat de damp, die gedurende de trekking opreift, in het bovenfte deel moge verkoeld en verdikt worden, en wederom beneden in het vogt vallen: hierdoor wordt het vervliegen, zoo wel van den Geest, als van de vlugge deelen der innengfels voorgekomen. Zy worden gemeenlyk saamengesteld uit twee lang-gehalsde kolven, of Zyp-glazen; de ope-

ning van 't eene moet in die van 't andere gestooken, en de saamenvoeging met een stuk van een natte blaas ter dege digt gemaakt worden. Het nut van 't vat heet te maaken is, een gedeelte van de lucht 'er uit te dryven; welke anders, in de bewerking zich uitzettende, dezelve in gevaar zoude brengen van te barften, of de bovenfte kolf 'er af te blaazen. Een enkele kolf, met een langen hals, of met een glazen pyp in derzelver opening gestooken, is gemakkelyker, dan een dubbel vat. Zie pag. 43.

I V.

Gedurende de bewerking moet het vat dikwyls omgeschudt worden.

V.

Alle de Aftreksels moeten te bezinken staan, eer men ze aan den Zeigdock, of teems toebetrouwt.

V I.

In de Aftreksels (gelyk ook in de gedistilleerde geesten) voor inwendig gebruik geschikt, moet men geen anderen Geest (van mout, suiker droefflem (a) of andere giftende stoffen, getrokken) gebruiken, dan die uitdrukkelyk voorgeschreven is.

V I I.

Harsen en harsagtige gommen leeveren veel volkomener Aftreksels uit, wanneer ze, tot

(x) *Vasa circulatoria.* (y) *Spiritus vini dulcificatus.* (a) *Melaffer.*

tot poeder gestampt zynde, vermengd worden met eenig wit zand, dat wel gewaschen en gedroogd is; waar door zal voorgekomen worden, dat ze niet door de hitte tot klompen saamenloopen. Doch als de voorgeschreevene poeders bekwaam genoeg zyn tot dat oogmerk, dan is zulk eene byvoeging onnoodig.

TINCTURA AMARA.

Bitter Aftreksel.
Lond.

Neem van
Gentiaan wortel, twee oncen;
Geele schil van Seville-Oranje schillen, gedroogd, een once;
Zaad van kleine Cardamom, van de schillen gevryd, een half once;
Proefgeest, twee pinten.

Laat het zonder hitte trekken, en kleins het Aftreksel dan af.

Dit is een zeer aangenaam geestagtig bitter. Dewyl deeze bereiding geschikt is om te bewaaren; zoo heeft de Limoenschil, anders een uitsteekend innemngsel in de wateragtige bittere Treksels, hier geene plaats in; om dat ze haaren geur te ras verliest. Het Cardamom zaad is hier een zeer gevoeglyk innemngsel, om dat het, in dit geestagtig scheivogt, vry is van de ongemakken, waar aan het, in andere vogten, onderworpen is, te weten, van dezelven troebel te maaken. De *Edinburgsche Apotheek* heeft een Saamenmengsel, tot een dergelyk oogmerk, als dit, onder den tytel van

ELIXIR STOMACHICUM.

Maag Elixir.

Neem van
Gentiaan wortel, twee oncen;
Curassao Oranjes, een once;

(b) *Serpentaria virginiana.* (c) *Languor.*

Virginischen Slangenwortel (b), een half once;
Cochenielle, een half drachma;
Franschen Brandewyn, twee pinten.

Laat het drie dagen staan trekken, en kleins het Elixir dan af.

Dit Elixir verschilt van dat der voorgaande Uitgaven, in de verwisseling der Curassao Oranjes met de versche Oranje schillen, en in de byvoeging van een half once van den Virginischen Slangenwortel. Het eerste is een aangenaam speceryagtig bitter; en het laatste doet 'er daarenboven eenen graad van prikkeling by, die met het oogmerk zeer wel strookt. Beide deezen, zoo wel dit, als het voorgaande Saamenmengsel, zyn zeer nuttige maagbitters.

TINCTURA AROMATICA.

Specery Aftreksel.
Lond.

Neem van
Kaneel, zes drachma's;
Zaad van kleine Cardamom, van de schillen ontdaan, drie drachma's;
Lange Peper;
Gember, van elks twee drachma's;
Proefgeest, twee pinten.

Trek het zonder hitte, en kleins het Aftreksel dan af.

Dit is een zeer heete specery; ja al te heet, om zonder verlenging in te geeven. Men kan 'er een thee lepeltje vol van inneemen, in wyn of eenig ander gevoeglyk voervogt, in kwyningen (c), zwakheid van de maag, windrigheid, en andere diergelyke ongemakken. Het maag Aftreksel, hier na beschreven, komt met dit in 't oogmerk overeen; maar is zoo heet van speceryen niet gemaakt, op dat het op zich zelf alleen moge ingenomen worden.

De

De *Edinburgsche Apothek* schryft nog een Saamenmengsel voor, dat met het voorgaande overeenkomt, onder den tytel van *TINCTURA AROMATICA*, *vulgo* *SALUTIFERA*, welk is als volgt,

Neem van

Wortels van *Calmus* (d),
Kaneel, van elks een half once;
Zaad van kleine *Cardamom*,
Zaad van *Engelkruid* (e), van elks drie drachma's;
Lange peper, een drachma;
Franchen Brandewyn, twee pinten.

Laat het drie dagen trekken, en kleins het Aftreksel af.

Deeze bereiding is uit de voorgaande Uitgaven verbeterd, door het agterlaaten van eenige artikels, die of overtoellig, of vreemd van 't oogmerk waren; als de *Galanga*, *Gentiaan*, *Zedoary* en *Laurierbeziën*. Doch zoo, als 't nu verbeterd is, is 't een vry fraaije en heete specery.

TINCTURA BALSAMICA.

Balsam Aftreksel.
Edinb.

Neem van

Balsam *Copaiva*, een en een half once;
Balsam van *Peru*, een half once;
Engelsche Saffraan, een drachma;
Verbeeterden Geest van wyn, een pint.

Laaten deeze innengfels saamen trekken, in een zandbad, drie dagen lang; en doet het Aftreksel dan door een teems.

Dit is een uitsteekend balsmagtig Aftreksel, zoo wel voor uitwendig, als voor-inwendig gebruik. Het wordt gewoonlyk ingegeven tot de giften van tien, twintig, of dertig droppels, in den witten vloed (f), druipers,

(d) *Calamus aromaticus*. (e) *Agelica*. (f) *Fluor albus*. (g) *Cachexie*. (h) *Asthmata*. (i) *Dolores nephritici*. (k) *Constitutiones biliosae & plethoricae*.

kwaade gesteldheden (g), eenige soorten van amborsstigheden (b) en nierpynen (i), om de spanning der ingewanden te versterken, en het zenuwgestel in 't algemeen kragt by te zetten. Doch in 't gebruik van deeze verwarrende artsnyen moet men wat omzigtig wezen: want in koude, kwynende, slymige gestellen, hebben ze meesten deels wel goede uitwerkingen; maar in galagtige en bloedryke gesteldheden (k), waar eene geschiktheid tot ontsteeking, of onmaatige hitte plaats heeft, daar zyn ze klaarblykelyk nadeelig, en verwekken, of vermeederen de koortsagtige toevallen.

TINCTURA CANTHARIDUM.

Aftreksel van Spaansche Vliegen.
Lond.

Neem van

Spaansche Vliegen, gestampt, twee drachma's;
Cochenielle, een half drachma;
Proefgeest, anderhalf pint.

Laat het saamen trekken, en kleins het Aftreksel daarna door papier.

Edinb.

Neem van

Spaansche Vliegen, twee drachma's;
Balsam *Copaiva*, anderhalf once;
Cochenielle, een drachma;
Verbeeterden Geest van wyn, anderhalf pint.

Laat de Spaansche Vliegen, twee dagen, in den Geest van wyn staan trekken; kleins het voer dan af, en doet 'er den balsam en de Cochenielle by. Trek het dan wederom, vier dagen, in een zandbad; en kleins het Aftreksel af.

Deeze Aftreksels bezitten alle de kragten van

van de Vliegen, en zyn de eenige bereiding van dezelve, voor inwendig gebruik geschikt; dewyl Aftreksels verre de gemakkelijste en veiligste gedaante van deeze droogery zyn, om in te geeven. Deeze twee Aftreksels verschillen naauwlyks, in kragten, van elkanderen; dewyl de verbeeterde Geest en de Proefgeest de geneeskragtige deelen der Vliegen, even volkomen uittrekken. De Cochenielje wordt alleen gebruikt als een innengsel, om 'er eene kleur aan te geeven: de Balsam, in het tweede Voorschrift, en de Guajacum Gom, de Camfer, en de wezendlyke Olie van Jeneverbeziën, die 'er voor deezen werden bygedaan, hoe zeer ook geschikt voor 't oogmerk der geneezinge, kunnen van weinig belang zyn, in eene Artseny, die tot zulk eene kleine gifte bepaald is. Wanneer men oordeelde, dat 'er eenige byvoeglyke zelfstandigheden vereischt wierden, om de uitwerking der Spaansche Vliegen te bevorderen, het zy als een pisdryvend middel (*l*), als een afvaagend (*m*), in verzweringen van de piswegen, of als een soortelyk saamentrekkend middel (*n*), voor zaadvloeden en den witten vloed; dan worden ze met meer voordeel, op staande voet, by het Aftreksel gevoegd, of op zich zelven alleen, met behoorlyke tusschenpoozen, ingegeeven. De gewoone gifte deezer Aftreksels is van tien tot twintig droppels, welke in een glas water, of eenig ander aangenaamer vogt, tweemaal daags, kan ingenomen worden; en elke reis met twee of drie droppels vermeerderd, naar dat de uitwerking is.

TINCTURA CARDAMOMI.

*Aftreksel van Cardamom.
Lond.*

Neem van
Zaaden van kleine Cardamom, met schillen en al, een half pond.
Proefgeest, twee pinten.

Trek het zonder hitte, en kleins het Aftreksel af.

Het Aftreksel van Cardamom is al een zeer langen tyd in gebruik geweest; hoewel het nu eerst in de Apotheek aangenomen is. Het is een aangenaam verwarmend hartversterkend middel, en het kan, met eenig bekwaam voervogt, van een drachma tot een lepel vol, of twee, worden ingenomen.

TINCTURA CASTOREI.

*Aftreksel van Bevergyl.
Lond.*

Neem van
Russisch Bevergyl, tot poeder gemaakt, twee oncen;
Proefgeest, twee pinten.

Trek het, tien dagen lang, zonder hitte, en kleins het vogt dan af.

Edinb.

Neem van
Russisch Bevergyl, anderhalf once;
Verbeterden Geest van wyn, een pint.

Laat het drie dagen met eene zagte hitte trekken, en kleins het Aftreksel naderhand af.

Voor deezen werdt 'er, in dit laatste Voorschrift, een Loogzout bygedaan, welk hier oordeelkundig verworpen is, als zynde ten minsten een nutteloos, zoo niet schadelijk, innengsel. Ook heeft men 'er over getwist; of zwakke, dan verbeeterde Geest; en of eene koude, dan warme bewerking beeter ware, om dit Aftreksel te maaken? Om dit stuk te beslissen, heeft men de volgende proeven genomen. „ Eenig best Siberisch Bevergyl, „ twintig dagen lang, zonder hitte, in goeden Franschen Brandewyn getrokken zynde; was het Aftreksel zeer slap: op het „ zelfde Bevergyl (de pap, of het overblyfsel van het eerste Aftreksel) goot men de „ zelfde hoeveelheid van verbeterden Geest „ van wyn, als te vooren van Brandewyn; „ en

(*l*) Diureticum. (*m*) Detergens. (*n*) Specificum adstringens.

„ en na weinig uren warm getrokken te hebben, was 'er een Aftreksel uit getrokken, dat veel sterker was, dan het voorgaande.” Doch deeze proef is niet voldoende; dewyl de uitwerkingen der twee Scheivogten in zeer verschillende omftandigheden met elkanderen vergeleeken zyn. Uit de proeven, die ik zelf 'er van genomen heb, is gebleeken, dat Bevergyl, zonder hitte geweekt, zyne fynfte en aangenaamfte deelen aan elk deezer scheivogten mededeelt; maar het volkomenfte aan verbeeterden Geest; dat de hitte beiden inftaat ftelt, om het grootfte deel van deszelfs grover en walglyker ftoffe uit te trekken; en dat Proefgeest, dit laaftte gereeder uittrekt, dan verbeeterde.

TINCTURA CASTOREI COMPOSITA.

*Saamengefteld Aftreksel van Bevergyl.
Edinb.*

Neem van

Ruffifch Bevergyl, een once;
Duivels drek (o), een half once;
Vluggen olieagtigen Geest (gemeenlyk Geest van vlug Zout (p) genoemd) een pint.

Trek het zes dagen in een digt toegestopte fles, dezelve dikwyls omfchuddende; en kleins het Aftreksel dan af.

Dit Saamenmengfel is een Geneesmiddel van wezendlyke kragt, byzonderlyk in ongemakken van de Baarmoeder, en de verscheidene toevallen, die 'er mede verzeld gaan. De *vlugge Olieagtige Geest*, hier bedoeld, is de tweede van die, welken hierna onder dien tytel beschreeven worden: hy is een uitstekend scheivogt, zoo wel voor het Bevergyl, als voor den Duivelsdrek, en doet veel tot derzelver kragt toe.

TINCTURA CINNAMOMI.

Aftreksel van Kaneel.

Lond.

Neem van

Kaneel, anderhalf once;
Proefgeest, een pint.

Trek het zonder hitte en kleins het Aftreksel af.

Het Aftreksel van Kaneel bezit zo wel derzelver saamentrekkende kragten, als de speceryagtige hartversterkende; en in dit opzigt verschilt het van de gedistilleerde wateren deezer specerye.

TINCTURA CORTICIS PERUVIANI SIMPLEX.

*Enkel Aftreksel van Peruviaanschen Bast.
Lond.*

Neem van

Peruviaanschen Bast, vier oncen;
Proefgeest, twee pinten.

Trek en kleins het.

Voor langen tyd is 'er reeds een Geneesmiddel, van deezen aart, in groote achtinge geweest, en gewoonlyk in de Winkels gehouden; hoewel nu eerst in de Apotheek aangenomen. Sommigen hebben hooglyk verbeeterden Geest van wyn (q), tot een scheivogt gebruikt; welken zy volkomen deeden verzadigen, door hem op eene groote menigte van den Bast te laten trekken. Anderen dachten de werking van den Geest te ondersteunen, door het bydoen van een weinig vast Loogzout, welk echter niet blykt, eenig voordeel 'er aan te doen; en anderen hebben den voorrang gegeven aan het Zuur van Vitriool, welk onderfeld werdt, door den Geest te verdikken, den zelven in staat te stellen, om meer te behouden, dan hy op zich zelven alleen zoude kunnen doen; terwyl het zuur de Arseny tegelyk verbeetert, door de wrangheid

van

(o) *Alfa fatida.* (p) *Sal volatile.* (q) *Spiritus vini flamme rectificati.*

III. DEEL.

S s

van den Bast te vermeerderen. Dit laatste Aftreksel, en dat, met verbeterden Geest gemaakt, hebben elk hun voordeel; alhoewel het geen hier boven is voorgeschreeven, voor het algemeen gebruik, het best van allen is; om dat de Proefgeest byna alle de kragten van den Bast uittrekt. Het kan van een thee lepeltje vol tot een half, of heel once ingegeven worden, naar de verschillende oogmerken, die men 'er mede bedoelt. Zie PERUVIANUS CORTEX, pag. 206.

TINCTURA CORTICIS PERUVIANI VOLATILIS.

Vlug Aftreksel van Peruviaanschen Bast.
Lond.

Neem van
Peruviaanschen Bast, vier oncen;
Geest van Ammoniac zout (r), twee pinten.

Trek het in een digt toegemaakt vat, zonder hitte; en kleins het vogt daar na af.

Dit Aftreksel is maar weinig met de kragten van den Bast bezwangerd; en is zoo scherp, dat de grootste gifte, die 'er veilig van gegeven kan worden, slegts een zeer kleine hoeveelheid van het onderwerp kan bevatten. Dit Geneesmiddel kan nogthans nuttig zyn, en goeden dienst doen in sommige gevallen, waar in sterker ongewooglyk zyn; als in moeiljelyke ademhaalinge, in verstoppheden en benaauwdheden van de Borst. Men kan wel sterker Aftreksels van deeze soorte verkrygen door zoetgemaakten Geest van Ammoniac Zout (s), of door den Geest met levendige kalk bereid. Alle deeze drie kunnen gebeezigd worden, als 'er geene groote hoeveelheid van den Bast vereischt wordt, gelyk op 't einde van de geneezing der afgaande koortsen, in zwakheid van de spysverteering, verzeld van een koudagtig gevoel in de maag, en in sommige vlooden, byzonderlyk die van de Baarmoeder, als de omloop slaauw is, de ve-

zelen verlappt zyn, en 'er eene gezette wederkeering van sluipkoortsen plaats heeft. In deeze gevallen heb ik menigmaal heilzaame uitwerkingen van een Aftreksel van Ammoniac Zout, in zoetgemaakten Geest, bevonden; tot de hoeveelheid van een thee-lepeltje vol, vyf of zesmaal daags, ingegeven zynde, in eenig daar toe geschikt voervogt.

TINCTURA CORTICIS PERUVIANI COMPOSITA.

Saamengeseld Aftreksel van Peruviaanschen Bast.
Lond.

Neem van
Den Bast, in poeder, drie oncen;
Virginischen Slangenwortel (r),
Gentiaan wortel, van elks twee drachma's;
Franschen Brandewyn, twee pinten.

Laat het drie dagen t'saamen trekken, en kleins het Aftreksel daarna af.

De Zelfstandigheden, hier by den Bast gevoegd, bevorderen, in veele gevallen, deszelfs kragt, in de geneezing van afgaande koortsen; en zyn niet zelden volstrekt noodzaakelyk. In sommige slegte gestellen, voornaamelyk, daar de sappen traag en slymig, of taai, de ingewanden en klieren van den onderbuik verstoppt zyn, is de Bast op zich zelve alleen zonder vrugt, indien niet nadeelig; daar hy anders, met versterkende, maag- en openende middelen saamengevoegd en ingegeven, zelden mist eene behoorlyke uitwerking te hebben. Gentiaan, en Virginische Slangenwortel worden onder de beste byvoegsels tot dit oogmerk gerekend; waar by somtyds nog staalmiddelen moeten gevoegd worden.

TINCTURA CROCI.

Aftreksel van Saaffraan.
Edinb.

Neem

(r) Spiritus salis ammoniaci. (s) Spiritus salis ammoniaci dulcificatus. (e) Serpentina Virginiana.

Neem van

Engelsche Saffraan, een once;
Franschen Brandewyn, een pint.

Laat het Aftreksel, na drie dagen getrokken te hebben, afgekleinf worden tot gebruik.

Dit Aftreksel komt, in kragten, met de saffraan wyn overeen. Een geestagtig scheivogt wordt hier beeter gehouden, dan wyn; om dat een Aftreksel, met het eerste getrokken, zyne fraaije kleur langer behoudt, en niet geschikt is om eenig gedeelte van 't geene het van de saffraan opgenomen heeft, in 't bewaaren te verliezen. De Winkels hebben de gewoonte gehad van Theriakel water, als een scheivogt van saffraan te gebruiken, met inzicht om derzelver kragt te bevorderen in 't gebruik, als een veranderend middel (v); maar het zuur van dat saamengesteld water verderft wel haast de kleur van 't Aftreksel.

TINCTURA FOETIDA.

Stinkend Aftreksel.
Lond.

Neem van

Duivels drek (x), vier oncen;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Trek en kleins het.

Dit Aftreksel, nu eerst in de Apotheek aangenomen, is voor langen tyd in gebruik geweest: het bezit de kragten van den Duivels drek zelf; en kan van tien tot vyftig of zestig droppels worden ingegeven. Eerst werd het aan 't COLLEGIE voorgesteld om met Proefgeest te maaken: en deeze ontbindt wel meer van de *Affa fatida*, dan verbeeterde Geest; maar het Aftreksel is troebel: en daarom heeft de verbeeterde Geest, die een helder doorschynend uittrekt, met recht den voorrang.

(v) *Alexipharicum*. (x) *Affa fatida*. (y) *Tinctura hysterica*.

Ss 2

TINCTURA FULIGINIS.

Aftreksel van Roet.
Lond.

Neem van

Roet van hout, twee oncen;
Duivelsdrek, een once;
Proefgeest, twee pinten.

Trek en kleins het.

Edinb.

Neem van

Blinkend roet van hout, een once;
Duivelsdrek, een half once;
Franschen Brandewyn, een pint.

Trek het drie dagen, en kleins het.

De Proefgeest is hier niet onderworpen aan dezelfde tegenwerping, als in 't voorgaande Aftreksel; want als 'er roet by gedaan wordt, zal het Aftreksel nooit helder zyn, wat voor Geest men dan ook gebruikt. Fuller heeft een Geneesmiddel, in zyne *Huis-Apotheek*, onder den tytel van AFTREKSEL VOOR DE BAARMOEDER (y), dat met dit overeenkomt; alleenlyk met een weinig Myrrhe, welke niet veel weezendlyks by Duivelsdrek en roet zal byvoegen. Deeze Geneesmiddelen zyn dienstig bevonden niet alleen in gevallen, die de Baarmoeder betreffen; maar ook in andere zenuwziekten. Zy kunnen van een thee-lepeltje, tot een gemeene lepel vol, tweemaal daags ingegeven worden.

TINCTURA GUAJACINA VOLATILIS.

Vlug Aftreksel van Guajacum.
Lond.

Neem van

Guajacum Gom, vier oncen;
Vluggen specery Geest, anderhalf pint.

Trek

Trek het zonder hitte in een digt toegestopt vat; en laat het Aftreksel daar na door een teems gaan.

Dit is een zeer fraai en kragtig Aftreksel; want de vlugge Geest ontbindt de Gom uitsteekt, en bevordert te gelyk deszelfs geneeskragt. In zinkingagtige gevallen, is een theelepeltje vol, dagelyks, 's morgens en 's avonds in een bekwaam voervogt ingenomen, van grooten dienst bevonden.

TINCTURA JALAPII.

*Aftreksel van Jalappe.
Lond.*

Neem van
Jalap wortel, agt oncen;
Proef Geest, twee pinten.

Kleins het Aftreksel, na behoorlyk getrokken te hebben, af.

Dit Aftreksel is een nuttig en zagt purgeermiddel; dewyl het scheivogt, hier gebeezeit, zoo veel van de gomagtige deelen opneemt, als genoeg is, om de krimpig verwekkende hoedanigheid, waar van deeze hars anders verzeld is, te verbeteren. Het kan op zich zelfs alleen, van een drachma tot een half once toe, ingenomen worden; of in kleiner hoeveelheden, met buikzuiverende Treksels, of dergelyken vermengd.

TINCTURA JALAPPÆ.

*Aftreksel van Jalappe.
Edinb.*

Neem van
Jalappe, in grof poeder, drie oncen;
Franschen Brandewyn, een pint.

Laat het drie dagen trekken, en kleins het Aftreksel dan af.

(20) *Resina Jalapii.*

Voor deezen was de verbeterde Geest van wyn voorgeschreeven, om dit Aftreksel te bereiden; maar verbeterde Geest, weinig meer dan de zuivere harsagtige deelen van de Jalappe ontbindende, maakte het gebruik van dit Geneesmiddel wat moeilijker, dan dat van het Aftreksel met proefgeest bereid.

De meeste Aftreksels toch, die met verbeterden Geest getrokken worden, met water verdund zynde, om ze gevoeglyk te kunnen inneemen, maaken een troebel wit mengsel; maar men moet het nooit met de buikzuiverende wagen zonder een bymengsel van syroop of slym, om de hars met het vogt vereenigd te houden; want als die 'er afscheid tot haaren zuiveren onverdeelden staat, laat ze nooit na geweldige krimpigen te veroorzaaken.

Sommigen hebben eene ontbinding, in Geest van wyn, van eene bekende hoeveelheid van de hars, uit den wortel getrokken, beeter geacht dan het Aftreksel van Jalappe; en merken aan, dat deeze ontbinding veel zekerer in kragt is, dan eenig Aftreksel, dat regttrecks van den wortel kan getrokken worden. Want, om dat de purgeerende kragt van Jalappe in zyne hars gelegen is, en om dat alle Jalappe uit de ervarenheid blykt niet even harsagtig te zyn; geevende sommige soorten vyf; en andere geen drie oncen hars van zeltien; zoo volgt, dat, alhoewel de wortel altoos in dezelve evenredigheid met het scheivogt genomen wordt, en het scheivogt altoos naauwkeurig van dezelve sterkte is, het zelve nogthans, naar den graad van goedheid van de Jalappe, met verschillende hoeveelheid van hars bezwangerd wordt, en gevolglyk ook verschilt in trap van sterkte. Alhoewel nu deeze Tegenwerping zoo ver niet gaat, als sommigen wel gemeend hebben, tegen dit Aftreksel; zoo moet ze de Apothekers toch zorgvuldig maaken in 't verkiezen van de wortels. De mindere soorten kunnen gebruikt worden, om de hars van Jalappe (*) te maaken, welke zy zoo volmaakt uitleeveren als de beste; hoewel niet in zoo groote veelheid. Neumann is van gevoelen, dat de wurmsteekige Jalappe zelfs

ZOO.

zoo goed is tot dat einde, als eenige andere.

TINCTURA JALAPPÆ COMPOSITA.

Saamengefeld Aftreksel van Jalappe.
Edinb.

Neem van
Jalappe, zes drachma's;
Zwarten Nieskruid wortel (a), drie drachma's;
Jenever beziën,
Guajacum schraapfel, van elks een half once;
Franschen Brandewyn, anderhalf pint.

Laat het drie dagen trekken, en kleins het Aftreksel daar na af.

Dit Aftreksel moet rykelyker ingenomen worden, dan een van de voorgaanden, indien men voor heeft, dat het volkomen, als een buikzuiverend middel, zal werken. Ook kan het in sommige gevallen, by kleine giften, met voordeel, als een veranderend middel, gebruikt worden. De hoeveelheid van de buikzuiverende stoffe, die tot een once van het Aftreksel gaat, is vyftien grein van Jalappe, en zeven en een half van den zwarten wortel van Nieskruid.

TINCTURA JAPONICA.

Japoneesch Aftreksel.
Lond.

Neem van
Japanfche Aarde, drie oncen;
Kaneel, twee oncen;
Proefgeest, twee pinten.

Laat het Aftreksel, na behoortlyke trekkinge, door een teems gaan.

Een Aftreksel van deezen aart, met byvoe-

(a) *Hellebori alba radix.* (b) *Spiritus Cochlearie.*

ging van den Peruviaanfchen Bast, Ambergrys, en muskus, by de innengfels hier boven voorgeschreeven, wordt voor deezen in de winkels gehouden. Doch het aangenomen Aftreksel is veel beeter tot algemeen gebruik; en als 'er eenige andere innengfels vereifcht worden; zoo kunnen Aftreksels van dezelve met deezen vermengd worden, by gelegenheid van voorschriften, die op staande voet gereed gemaakt worden. De Kaneel is een zeer nuttig byvoegfel by de Japan Aarde, niet alleen om dat ze de maag verwarmt enz. maar ook om dat ze de wrangheid en faamentreking van dezelve vermeedert.

Dit Aftreksel is van goeden dienst in alle foorten van afvloeyingen, zinkingen, loslyvheden, Vloeyingen der Baarmoeder, en andere diergelyke ongesteldheden, waar zagte faamentrekkende middelen worden aangewezen. Twee of drie thee-lepeltjes vol tegelyk kan men 'er nu en dan van inneemen, in rooden wyn, of ander gevoeglyk scheivogt.

TINCTURA LACCÆ.

Aftreksel van Gom-lak.
Edinb.

Neem van
Gom-lak, tot poeder gemaakt, een once;
Myrrhe, in poeder, een half once;
Geest van Lepelblad (b), anderhalf pint.

Laat het zes dagen t'laamen trekken, in heet zand; en kleins het Aftreksel dan tot gebruik.

Dit Aftreksel wordt voornaamelyk gebeezigd, om de Gommen te versterken, en in bloedingen, en derzelver scheurbuikagtige verzweringen. Tot dit oogmerk kan het tot gebruik bekwaam gemaakt worden, door het zelve met honich van roozen, of diergelyken te vermengen. Sommigen pryzen het inwendig aan, tegen ongemakken van scheurbuik, en als een versterkend middel, in zaaddruipingen.

gen, vrouwelyke zwakheden enz. Deszelfs verwarmende kragt, prikkeling, en blykbaare bitteragtige en faamentrekkende smaak, toont aan dat deszelfs kragten, in deeze gevallen, zeer groot zyn; alhoewel de gemeene praktyk het by ons nog niet heeft aangenomen.

TINCTURA FLORUM MARTIALIUM.

*Aftreksel van Bloem van Staal.
Lond.*

Neem van
Bloem van staal, vier oncen;
Proefgeeft, een pint.

Laat het trekken en kleins het af.

TINCTURA MARTIS.

*Aftreksel van Staal.
Edinb.*

Neem van
Vylfel van Yzer, drie oncen;
Zoetgemaakten Geest van Zout, twee pond.

Laat het faamen trekken in eene zachte zand-
hitte, en kleins het Aftreksel dan af.

TINCTURA MARTIS IN SPIRITU SALIS.

*Aftreksel van Staal in Geest van Zout.
Lond.*

Neem van
Vylfel van Yzer, een half pond;
Glaubers Geest van zout, drie pond;
Verbeeterden Geest van wyn, drie pinten.

Laat het Vylfel van Yzer in den Geest van
zout, zonder hitte, trekken, zoo lang als
de Geest op het Yzer werkt: damp het
vogt, na dat de droeffem bezonken is, uit
tot een pond, en doet den Geest van wyn
daar by.

Alle de Aftreksels van staal zyn niet anders,

dan wezendlyke Ontbindingen van het Metaal
in zuuren gemaakt, en met Geesten van wyn
vereinigd. De drie Aftreksels, hier voorge-
schreeven, verschillen alleen in sterkte van el-
kander; dewyl het zuur in allen het zelfde is;
het eerste is het zwakste, en het laatste het
sterkste. In onze voorgaande Apotheek was
een Aftreksel van de stoffe, welke na de op-
heffing van de bloem van staal overblyft; welk
Aftreksel, schoon het wel goed schein, nu als
overtollig is uitgeschrapt. Sommigen hebben
zoetgemaakten Geest van Salpeter, als een
scheivogt aangepreezen; maar alhoewel dit de
bergstoffe gereedelyk ontbindt, zoo behoudt
het toch dezelve niet in zich hangende. Het
zuur van Zeezout is het eenigste, dat hier kan
gebruikt worden.

Alle deeze Aftreksels zyn veel beeter, dan
kalken of saffraanen van Yzer, als werkende
niet alleen veel spoediger, maar ook veel ze-
kerer: want de laatsten gaan, in sommige ge-
vallen, door de buis der darmen heen, zonder
veel uitwerking te doen; terwyl de Aftreksels
byna nooit feilen. Van elk deezer Aftreksels
kan men van tien tot twintig droppels, twee
of driemaal daags inneemen, in eenig gevoeg-
lyk voervogt; hoewel het zelden oorbaar is
de gifte tot de laatste genoemde hoeveelheid
uit te strekken; byzonderlyk met opzigt tot
het Aftreksel in Geest van zout, welk zeer
sterk van 't yzer is.

TINCTURA MELAMPODII.

*Aftreksel van zwarten Nieswortel.
Lond. en Edinb.*

Neem van
Zwarten Nieswortels, vier oncen;
Cochenielje, twee scrupels;
Proefgeeft, twee pinten.

Laat het faamen trekken, en kleins het Af-
treksel daar na door papier.

Dit is mogelyk de beste bereiding van Nies-
wortel, als zy tot een veranderend middel ge-
schikt is; dewyl het scheivogt, hier gebee-
zigt, alle de kragten van den wortel uitrekt.
Zy

Zy is, door de ervarenheid byzonder dienstig bevonden in verstopheden van de Baarmoeder; in bloedryke gestellen, waar staalmidde- len schadelyk zyn, zal het zelden missen, de maandelyksche ontlastingen te verwekken, en de kwaade gevolgen der opstoppingen te ver- dryven. Zoo groot is de kracht van dit ge- neesmiddel, dat, zoo de gewenschte ontlas- ting, wegens eenige wanstaltigheid der deelen of andere oorzaken, op het gebruik van het zelve niet volgt, het bloed, gelyk Dr. Mead aangemerkt heeft, zoo geweldig wordt voort- gedreeven, dat het zich eenen weg baane, door andere uitgangen. Men kan tweemaal daags een theelepeltje vol van het Aftreksel inne- men in warm water, of eenig ander gevoeglyk voervogt.

Het COLLEGIE van Edinburg hadt voor deezzen een Aftreksel van deezzen wortel met wyn. Maar Proefgeest is ongetwyfeld bee- ter, niet alleen als een scheivogt, maar ook om in te neemen.

TINCTURA MYRRHÆ:

Aftreksel van Myrrhe.

Lond.

Neem van
Myrrhe, drie oncen;
Proefgeest, twee pinten.

Kleins het Aftreksel, na behooryke trekking,
af.

Edinb.

Neem van
Myrrhe in poeder, anderhalf once;
Verbeeterden Geest van Wyn, een pint.

Laat het zes dagen in eene Zandhitte saamen
staan trekken; en kleins het Aftreksel dan
af tot gebruik.

De Kruidmengkundige Schryvers zyn in 't
algemeen van gevoelen geweest, dat men geen

goed Aftreksel van Myrrhe met geest van wyn
alleen, zonder den bystand van vaste Loog-
zouten, konde maaken. Maar het blykt my
uit eigene ondervindinge, dat deeze zouten
alleen de kleur van 't Aftreksel hooger maa-
ken, zonder het scheivogt in staat te stellen,
om iets meer uit te trekken, dan het anders
door zich zelve zoude doen. Verbeeterde
Geest van wyn, zonder eenig byvoegsel,
trekt al dat gedeelte van de Myrrhe uit, waar
in derzelver byzondere reuk en smaak huisvest,
te weten de Hars; en de Proefgeest ontbindt
byna de geheele droogery, uitgenomen de on-
zuiverheden.

Aftreksels van Myrrhe wordt inwendig aan-
gepreezen, om het gestel te verwarmen, ly-
mige sappn te verdunnen, de vaste deelen te
versterken, verstopheden te openen, byzon-
derlyk die van de Moeder-Vaten, en de ver-
rotting tegen te staan. BOERHAAVE acht het
hoog in alle kwynende ziekten, die uit enkele
werkeloosheid voortkomen; in zulke vrouwe-
lyke ongesteldheden, die veroorzaakt zyn door
een waterig slym, traage gesteldheid der vog-
ten, en eene verflapping van de vaten; inden
witten vloed, en alle de ongemakken, die uit
diergelyke oorzaake ontstaan. De gifte is van
vyftien tot veertig, of meer droppels. Dee-
ze Artseny kan buiten allen twyfel, in deeze
gevallen, met voordeel worden ingegeven;
hoe wel ze by ons meer uitwendig gebruikt
wordt, om vuile zweeren te zuiveren, en de
scheiding van het beenbederf te bevorderen.

TINCTURA MYRRHÆ & ALOES.

Aftreksel van Myrrhe en Aloë.

Edinb.

Neem van
Myrrhe, in poeder, anderhalf once;
Leverkleurige Aloe (c), in poeder, een
once;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Laat het zes dagen, in heet zand, trekken,
en kleins het Aftreksel dan af.

Dit

(c) *Aloë hepatica.*

Dit Aftreksel wordt alleen in Heelkundige behandelingen gebeezigd, om vuile zweeren te zuiveren, den voortgang van versterkingen (d) te stuiten, enz. tot welk oogmerk, de Aloë een zeer goed byvoegsel is by de Myrrhe. De leverkleurige Aloë wordt kragtiger geoordeeld tot dit inzicht, dan de beeter Socotorynsche.

TINCTURA OPII, VULGO LAUDANUM LIQUIDUM.

Aftreksel van Opium, gemeenlyk genaamd, vloeibaar Heulsap. Edinb.

Neem van

Ruwen Opium, twee oncen;
Engelsche Saffraan, een once;
Specery water (e), of geestryk (f) kaneel water, twintig oncen.

Laat het met eene maatige hitte in een zandbad trekken, en kleins het Aftreksel daar na af.

Het wordt ook zonder Saffraan gemaakt.

Dit is een zeer fraai vloeibaar Heulsap; dewyl het scheivogt byna de geheele zelfstandigheid van den Opium ontbindt, en deszelfs leelyken geur kragtig bedekt. De evenredigheid van het Scheivogt is wat grooter, dan in het Aftreksel met wyn, hier voor beschreeven (zie bladz. 306.): want 'er gaat een grein Opium tot omtrent twintig droppels van dat Aftreksel en tot vyfentwintig van dit. Desnietteenstaande, daar 't blykt, dat hier meer van den Opium ontbonden wordt, dan in 't andere; zoo zal dit Aftreksel mogelyk het sterkste van beiden wezen. Het ware te wenschen, dat de Winkels voorzien waren van een vloeibaar Heulsap, waar van de evenredige veelheid van 't scheivogt nog veel grooter was, zoo dat de gifte by maate of gewigt konde bepaald worden; om dat de manier, van by droppels te geeven, al te onzeker

schynt voor zoo eene kragtige Artseny. Tot dat einde is de volgende bereiding uitgedacht.

Neem van

Thebaïsch Uittreksel (g), een half drachma;
Hooglyk verbeeterden Geest van wyn, *alcohol* genaamd, tien oncen;
Enkel Kaneelwater, twintig oncen.

Laat het t'saamen trekken tot dat de Opium ontbonden is, en kleins de ontbinding dan door papier.

Deeze bereiding is, naar myne gedachte, vry van alle die ongemakken, die de gemeene Aftreksels van Opium verzellen. Want het Scheivogt ontbindt den gantschen Opium, uitgenomen de onzuiverheden; en gevolgelyk is het Aftreksel, ten aanzien van de sterkte aan geene onzekerheid onderworpen. De gifte kan ook met de uiterste naauwkeurigheid zeker bepaald worden: want een grein Opium is begrepen in een once by maate, welk zeer naagelyk is aan zeven drachma's by gewigt. Ook zyn de Aftreksels met wyn of proefgeest zoo bekwaam niet om te bewaaren, als men wel zoude wenschen; want als zy lang staan, wordt een gedeelte van den Opium van beiden allens afgetrokken, en gevolgelyk wordt het Aftreksel hoe langer hoe zwakker: en het gedeelte, dat op deeze wyze afscheidt, bedraagt somtyds, naar ik onderricht ben, byna een vierde van den Opium, die in 't eerst ontbonden was; het dryft op de oppervlakte van het Aftreksel met wyn, en in dat met proefgeest, zinkt het naa den grond. Maar in de bereiding, hier aangepreezen, heeft men niet bespeurd, dat 'er eenige scheiding geschiedt.

In plaats van Kaneelwater, kan men zuiver water in het mengsel gebruiken; en waar speceryagtige byvoegsels vereischt worden, het zy om het als een geneesmiddel te gebruiken, het zy om den kwaaden reuk van den Opium te bedekken; zoo kan men 'er eenig gevoegelyk Aftreksel of gedistilleerd water op staande voet bydoen. Saffraan, een byvoegsel door het

(d) Gangrena. (e) Aqua aromatica. (f) Aqua spirituosissima cinnamomi. (g) Extractum Thebaicum.

het *Edinburgsche* COLLEGIE gebruikt, is aangemerkt geweest als een verbeeteraar van Opium; doch de hoedanigheden, die men tot de verbeetering onderfelde, waren flegts ingebeeld: en inderdaad kan dat artikel niet van veel belang zyn tot eenig oogmerk, in de kleine hoeveelheid, die in de gifte van het Aftrekfel gaat; want een grein Opium is flegts verzeld van een half grein Saffraan

TINCTURA RHABARBARI SPIRITUOSA.

Aftrekfel van Rhabarber met Geest.
Lond.

Neem van

Rhabarber, twee oncen;
Zaad van kleine Cardamom, met de schillen, een half once;
Saffraan, twee drachma's;
Proefgeest, twee pinten.

Laat het zonder hitte trekken, en kleins het vogt af tot gebruik.

TINCTURA RHEI AMARA.

Bitter Aftrekfel van Rhabarber.
Edinb.

Neem van

Rhabarber, een once;
Gentiaan wortel, anderhalf drachma;
Virginifchen Slangenwortel (*b*), een drachma;
Cochenielje, een scrupel;
Franschen Brandewyn, een pint.

Laat het twee dagen trekken, en kleins het Aftrekfel dan af.

Dit Aftrekfel kan ook met Bergwyn gemaakt worden.

TINCTURA RHEI DULCIS.

(*b*) *Serpentaria Virginiana.* (*i*) *Habitus cachectici.*

III. DEEL.

Zoet Aftrekfel van Rhabarber.
Edinb.

Neem van

Rhabarber, twee oncen;
Zaad van kleine Cardamom; een half once;
Franschen Brandewyn, twee pinten.

Laat het twee dagen trekken; en het Aftrekfel afgekleinsd hebbende, doet 'er dan vier oncen witte Kandysuiker, in poeder, by; en laat het andermaal trekken tot dat de Suiker gefmolten is.

De laatste deezer bereidingen is uit de voorgaande Uitgave eenigzins verbeeterd. Want de twee oncen Zoethout en een Rozynen; zyn vergoed door de vermeerdering van de Suiker; en de twee drachma's van de witte Kaneel, door het Cardamom zaad van twee tot vier drachmaa's te vermeerderen.

Alle de voorgaande Aftrekfels van Rhabarber zyn zoo wel gefchikt tot maag- en versterkende, als tot purgeermiddelen: want de geestagtige vogten trekken uitfleekend wel die deelen van de Rhabarber uit, in welken de twee eerste hoedanigheden gelegen zyn, en de bygevoegde innengfels bevorderen derzelve kragt. In zwakheid van de maag, gebrek van spysverteering, flapheid der darmen, Buikloopen, koliek en andere foortgelyke pynen, zyn deeze Artsenyen dikwyls van goeden dienst: het tweede is, in veele gevallen, ook een nuttig byvoegfel by den Peruviaanschen Balf, in het geneezen van afgaande koortfen, byzonderlyk in kwaade gesteldheden (*i*), als de ingewanden verftopt zyn. Tot deeze oogmerken kan men een lepel vol of twee voor eene gifte inneemen, en zulks nu en dan herhaalen.

TINCTURA SATURNINA.

Aftrekfel van Lood.
Lond.

Neem van

Suiker van Lood (*k*),

Groene

(*k*) *Sacharum saturni.*

T t

Groene Vitriool, van elks twee oncen;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Maak de zouten afzonderlyk tot een poeder;
doet 'er dan den Geest by, en laat het t'saamen trekken zonder hitte: en kleins het Af-
trekfel daar na door papier.

TINCTURA ANTIPHTHISICA.

Aftreksel tegen de Teering.
Edinb.

Neem van
Suiker van Lood, anderhalf once;
Vitriool van Yzer, een once;
Verbeeterden Geest van wyn een pint.

Laat 'er een Aftreksel van getrokken worden
zonder hitte.

De Zouten afzonderlyk tot poeder te maaken, en het trekken *zonder hitte* te doen, zyn zeer noodzaakelyke omstandigheden; want als men onderneemt, de inmengfels te saamen tot poeder te maaken, zullen ze zagt worden en byna vloeibaar: en als men hitte gebruikt, zal men naauwelyks eenig Aftreksel bekomen.

Deeze Aftreksels worden somtyds van twintig tot dertig droppels ingegeven, om onmaatige afscheidingen te stuiten, byzonderlyk de verteerende zweetingen, die met de uitdroogende koorts en teering ziekten verzeld gaan; waar van daan het den naam heeft van *Aftreksel tegen de Teering*. Het zyn buiten twyfel Artsenyen van groote kragt in deeze gevallen, maar ook al te gevaarlyke, om het 'er schielyk mee te wagen. Sommigen hebben ondersteld, dat zy niets van de Suiker van lood in zich bevatten; maar de proeven, tot dat einde genomen, hebben getoond, dat zy het wel degelyk doen: en daarom heeft het COLLEGIE van Londen met veel oordeel den tytel van hun Aftreksel veranderd in eenen, die uitdrukt, dat het eene bereiding van Lood is.

TINCTURA SENÆ.

Aftreksel van Zenebladeren.
Lond.

Neem van
Rozynen, met de korls, zestien oncen;
Zenebladeren, een pond;
Carewey Zaad, anderhalf once;
Zaad van kleine Cardamom met de schillen, een half once;
Proefgeest, een Gallon.

Trek het zonder hitte, en kleins dan het Aftreksel.

TINCTURA SENÆ COMPOSITA, VULGO ELIXIR SALUTIS.

Saamengefeld Aftreksel van Zenebladeren, gemeenlyk genaamd heilzaam Elixir.
Edinb.

Neem van
Zenebladeren, twee oncen;
Rhabarber, een once;
Zoet Fenkelzaad,
Jenever beziën,
Guajacum schraapsel, van elks een half once;
Franschen Brandewyn, drie pinten.

Laat het drie dagen trekken; kleins het Aftreksel dan af, en doet 'er drie oncen kandy suiker, in poeder, by.

Beide deeze Aftreksels zyn nuttige windbreekende en buikzuiverende middelen, inzonderheid voor de geenen, die zich gewend hebben, om geestagtige vogten te gebruiken; dikwyls verligten zy Wind- en Koliekpynen, waar de gemeene hartversterkende middelen weinig vrucht doen: de gifte is van een tot twee oncen. Men heeft verscheidene bereidingen van deezen aart aan 't gemeen aangeboden, onder den naam van *Daffy's Elixir*: doch de twee bovengemelde kunnen alle anderen evenaaren, en gaan de meesten van die te boven. Het Guajacum, in het laatste der bovenstaande Voorschriften is een zeer nuttig inmengsel; dewyl het bevonden is, zeer goede uitwerkingen te hebben, als 't by buikzuiveren.

rende middelen gevoegd is: want twee drachma's van Zenebladeren, in een half pint afkookfel van Guajacum getrokken, werken al zoo schielijk, als drie drachma's in enkel water getrokken, en veel gemakkelijker voor den Lyder.

TINCTURA SERPENTARIÆ.

Aftreksels van Slangenwortel.
Lond.

Neem van
Virginiaanfchen Slangenwortel, drie oncen;
Proefgeest, twee pinten.

Trek het zonder hitte, en kleins het Aftreksel af.

Het Aftreksel van Slangenwortel, was in onze voorgaande Apotheek voorgeschreeven met het Aftreksel van zout (l) van Wynsteen; welk nu uitgeschrapt zynde, werd aan het COLLEGIE voorgesteld, om verbeeterden Geest van wyn te gebruiken; maar om dat de hitte van deezen Geest belet, dit geneesmiddel in zulk eene ruime gifte in te neemen, als men anders wel zou doen; zoo heeft men een slapper Geest verkoozen. Men kan het Aftreksel, in dit scheivogt, welk alle de kragten van den wortel uittrekt, gemaakt, inneemen tot de hoeveelheid van een lepel vol of meer, elke vyf of zes uren.

Het COLLEGIE van *Edinburgh* schryft voor, dit Aftreksel te trekken met pestwater; zynde een gedistilleerd geestagtig water, bezwangerd met Meesterwortel (m), Engelwortel (n) en Vlierbloemen (o), en vermengd met gedistilleerden Azyn.

Neem van
Virginischen Slangenwortel, twee oncen;
Cochenielle, een drachma;
Pestwater, twee pinten.

Laat het drie dagen met eene maatige hitte trekken, en kleins het Aftreksel dan af.

Het Pestwater staat gelyk, als een scheivogt, met den enkelen proefgeest of verbeeterden Geest; en komt insgelyks overeen met het algemeene oogmerk der Artseny, als een veranderend (p) middel, in koortsen.

TINCTURA STOMACHICA.

Aftreksel voor de Maag.
Lond.

Neem van
Rozyne met de korls, vier oncen;
Kaneel, een half once;
Carewei Zaad,
Kleine Cardamom in de schillen,
Cochenielle, van elks twee drachma's;
Proefgeest, twee pinten.

Laat het zonder hitte trekken, en kleins het Aftreksel af.

Dit is een maatig heet Aftreksel, en veel aangenaamer, dan de USQUEBAUCH (q), van onze voorige Apotheeken. Het kan zonder eenig voervogt ingenomen worden tot een half once, of een once, hoewel het dikwylfer in mengfels gebruikt wordt.

TINCTURA STYPTICA.

Bloedstempend Aftreksel.
Lond.

Neem van
Groene Vitriool, tot kalk gebrand, een drachma;
Franschen Brandewyn (zodanige, die eene geele kleur van 't vat gekreegen heeft) twee pinten.

Meng het t'saamen, op dat de Geest zwart moge worden; en doet het dan door een teems.

Sommigen hebben gemeend, dat geene andere Geest, dan Fransche Brandewyn zoude

(l) *Tinctura salis tartari.* (m) *Imperatoria, seu magistrantiæ radix.* (n) *Angelica.* (o) *Flores sambuci.*
(p) *Alexipharmacum.* (q) Een zekere sterke drank, die in Ierland gedistilleerd wordt.

de slaagen in de zwarte kleur 'er aan te geven, om welker wille het Aftreksel geacht wordt. Doch alle Geest, die eene bezwangering van de eiken vaten, waarin deeze soorten van vogten gemeenlyk gehouden worden, of van andere saamentrekkende planten, verkreegen heeft, zal dit verschynfel eveneens te voorschyn brengen; en de Fransche Brandewyn zal het, zonder zulken onderstand, ook niet doen. De tytel van dit Aftreksel, drukt deszelfs geneeskundig oogmerk uit. Het vermaarde BLOEDSTEMPEND MIDDEL VAN HELVETIUS (welk gezegd wordt het zelfde te zyn met dat van EATON) verschilt niet anders van 't zelve, dan dat het werkelyker is om saamen te stellen. Zy worden zoo wel tot inwendig gebruik, als om uitwendige bloedingen (r) te stempen, aangepreezen: derzelver kragten schynen niet zoo zeer van 't yzer, als het scheivogt af te hangen; dewyl de hoeveelheid van het ontbonden metaal ten uiterste gering is. In het bewaaren is het yzer 'er toegeschiedt om aftecheiden, en het vogt, om zyne zwarte kleur te verliezen.

TINCTURA SUCCINI.

Aftreksel van Amber.

Neem van

Geel Amber, twee oncen;

Verbeeterden Geest van wyn, twintig oncen.

Laat het agt dagen in heet Zand staan trekken, en kleins het Aftreksel.

Dit is eene zeer fraaije bereiding van Barnsteen; van eenen aangenaamen balsmagtigen smaak, en eenen welriekenden reuk. BOERHAAVE, Hoffmann, en anderen, pryzen dezelve sterk aan in ongesteldheden, die uit eenen slapen staat der vaste deelen, en zwakheid van het Zenuwgestel voortkomen; in bellette maandelyksche ontlastingen, den witten vloed, zaaddruipingen, zinkingpynen, en sommige soorten van vallende ziekten: het

voorschrift om in te neemen is, van tien tot honderd droppels, in kanarie, of anderen ryken wyn.

Dit is buiten twyfel eene kragtige Artseny; hoewel ze nog veel kragtiger zoude zyn, als 'er een gedeelte van den Geest werdt afgenomen, zoo dat het geene hy van den Barnsteen opgenomen heeft, geconcentreerd tot de dikte van een balsm gelaaten wierd: men kan een theelepeltje vol hier van, drie of viermaal daags, met suiker, of in eenig gevoeglyk voerogt inneemen. De afgedistilleerde Geest, die rykelyk met den reuk van Amber bezwangerd is, kan bewaard worden, om een Aftreksel van een nieuw gedeelte van Amber uit te trekken. Een Aftreksel van Amber, in deezen Geest gemaakt, bezit alle de kragt van het saamenstremfel, en is blykbaar een van de beste bereidingen van het zelve.

Gemeenlyk heeft men vaste Loogzouten in de bereidinge van dit Aftreksel gebeezygd; doch met geen goed gevolg; want zy bevorderen niet alleen de ontbinding van den Barnsteen niet, maar benadeelen ook de geneezende kragt der bereidinge. Naauwelyks is 'er eenige Zelfstandigheid, waar van men de proef genomen heeft, die eenigen bystand doet aan Geest van wyn, in het ontbinden van dit saamenstremfel, uitgenomen het zuur van Vitriool; welk, als het met den zelve tot eenen zoetgemaakten geest op 't naauwste verenigd is, een scheivogt uitmaakt, dat gezegd wordt kragtiger te zyn voor Amber, dan de enkele Geest van wyn. Het COLLEGIE van Edinburg heeft daarom, in de laatste verbetering van hunne Apotheek, dit scheivogt verkoozen, en voorgeschreeven om het Aftreksel te maaken, als volgt:

Neem van

Geel Amber, twee oncen;

Zoetgemaakten Geest van Vitriool, een pint.

Laat het in een Zandbad trekken, met eene zachte hitte, drie dagen lang; en kleins het Aftreksel dan af.

TINC-

(r) *Hamorrhagies.*

TINCTURA SUDORIFICA.

*Zweetverwekkend Aftreksel.**Edinb.*

Neem van
 Virginifchen Slangenwortel, zes drachma's;
 Cochenielje,
 Engelsche Saffraan, van elks twee drachma's,
 Opium, een scrupel;
 Geest van Mindererus (s), een pint.

Laat het drie dagen t'saamen trekken, en doet het Aftreksel dan door een teems.

Dit Saamenmengfel is een kragtig zweetmiddel; dewyl de inmengfels van de sterkste foorte zyn, en het scheivogt niet alleen die deelen uittrekt, waar in derzelver kragten bestaan, maar ook kragtig medewerkt tot het zelfde oogmerk.

Het Russifch Bevergyl, een overtollig inmengfel in voorgaande uitgaven, is nu agtergelaaten: en de Cochenielje, welke, zoo als men uit de veelheid, te vooren gebruikt, kan opmaaken, een geneeskundig oogmerk fchynt gehad te hebben, is nu tot de helft gebragt; en van dezelve wordt niets meer verwacht, dan dat ze een aangenaame kleur aan het Aftreksel geeft. Een half once van het Aftreksel, bevat vyfagfte greinen van Opium.

TINCTURA SULPHURIS.

Aftreksel van Zwavel.

Neem van
 Verbeeterden Geest van Wyn, een pint.
 Lever van Zwavel (t), (dat is een mengfel van Zwavel en vast loogzout te saamen gefmolten) vier oncen.

Vryf de Lever van Zwavel tot poeder, terwyl ze heet van 't vuur komt, doet 'er den

Geest by, en laat het vierentwintig uren in eene maatige hitte trekken; giet het Aftreksel dan van den droefflem af.

De trekking kan gemakkelyk in een glazen Ontvanger verricht worden: giet den Geest eerst in het vat, en doet 'er het heete poeder op: fchud het dan onder een; en op dat niet een eenig gedeelte van den Geest, geduurende de trekking uitwaasfeme; zoo fteek een glazen buis in den mond des Ontvangers.

Dit Aftreksel heeft een ryke goud kleur, een heeten speceryagtigen fmaak, en eenen byzonderen, niet onaangenamen reuk. Deszelfs kragten zyn die van een verwarmend, verdunnend, openend, en zuur verdryvend geneesmiddel. Sommigen hebben het aangepreezen, als eene laafte toevlugt in teeringen en verzweringen van de longen (v); doch in deeze gevallen doet het weinig dienst, en is fomtyds fchadelyk bevonden. De gifte is van dien tot zeffig droppels: het wordt gemakkelykft met kanarie of andere ryke wynen ingenomen.

TINCTURA ANTIMONII.

*Aftreksel van Spiesglas.**Lond.*

Neem van
 Eenig vast loogzout, een pond;
 Spiesglas, een half pond;
 Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Maak het spiesglas tot poeder, vermeng het met het zout, en finelt het te saamen, een uur lang, met eene sterke hitte; giet de stoffe dan uit, maakze tot poeder, doet 'er den geest by, en laat het drie of vier dagen trekken: kleins het Aftreksel daar na af tot gebruik.

Edinb.

Neem van
 Spiesglas, in poeder, vier oncen;

Zout

(s) Spiritus Mindereri. (t) Hepar fulpburis. (v) Phibises & ulcerationes pulmonum.

Zout van wynsteen (x), zes oncen;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Vermeng het spiesglas met het zout van wynsteen, en werp het by weinigjes in een smeltkroes, die in een heet vuur gezet is. Dit mengfel smelt en wordt dun, en moet een half uur in dien staat blyven; waar na het in een droogen en heeten yzeren mortier moet gegooten worden. Maak de stofse dan, terwyl ze heet is, tot poeder, doet ze in een heetgemaakte kolf, en giet den geest daarop. Laat het drie dagen in eene zagte Zandhitte trekken; en giet het Aftekfel dan zagties af.

In deeze bewerkingen vereenigt het Loogzout zich met de zwavel van het spiesglas tot eene Lever; welke een Aftekfel aan den Geest mededeelt, dat aan het voorgaande gelyk is. Dit Aftekfel van spiesglas wordt onderfeld insgelyks eenige deelen van het Koningske der delfstoffen te bevatten, en wordt gezegd somtyds braaking verwekt te hebben, als het op eene ledige maag werd ingenomen, zelfs in eene kleine gifte. Het wordt aangepreezen in gifte van tien tot zestig of meer droppels, als een ontluitend middel, als een bevorderaar der pis, en zuiveraar van 't bloed.

TINCTURA ANTIMONII DIAPHORETICI.

Aftekfel van zweetverwekkend Spiesglas.

Neem van

Zweetverwekkend Spiesglas, zestien oncen;

Salpeter, vier ponden;

Door zout van wynsteen gezuiverden Geest (y), drie pinten.

Laat het Spiesglas en de Salpeter tot fyne poeder gemaakt, by een lepel vol te gelyk in eene gloeiend heete smeltkroes geworpen, en een half uur in eene smeltende hitte gehouden worden. Giet de stofse dan in een warmen yzeren mortier, maak ze tot poe-

der terwyl ze heet is, en doet 'er den Geest van wyn aanstonds by. Laat het drie dagen trekken, en kleins het Aftekfel dan af tot gebruik.

Dit Aftekfel wordt tot dezelfde oogmerken, als het voorgaande, en in de zelfde gifte aangepreezen. Het is zeer welriekend van reuk, en aangenaam voor den smaak.

TINCTURA SALIS TARTARI.

Aftekfel van Zout van Wynsteen.

Neem van

Zout van Wynsteen, zes oncen;

Smelt het in een smeltkroes tot dat het eene groenagtige kleur verkrygt; maak het tot poeder terwyl het heet is, en giet 'er aanstonds, in eene sterke langhalzige kolf, zoo veel verbeeterden Geest van wyn op, dat hy drie of vier duimen daar boven staat: laat het eenige dagen, in een redelyk sterke zandhitte trekken, zoo dat 'er een Aftekfel van verkreegen wordt.

Deeze Bereiding is uit onze voorgaande Apotheek genomen. Men heeft doorgaands verwacht, dat het van eene roode kleur zoude zyn; maar (gelyk de *Gecommitteerden* wel aanmerken) indien het Zout, noch de Geest eenig olieagtig Aftekfel hebben; zoo zal de Geest, schoon hy eenen heeten prikkelenden smaak van het Loogzout verkrygt, nauwelyks eenigen graad van kleur aanneemen, ten zy door een sprank van een kool, die by toeval in de smeltkroes valt, terwyl het zout tot kalk gebrand wordt. Om deeze reden is dit Aftekfel gemeenelyk op eene nabootfende wyze bereid, door eenig gedeelte van spiesglas by de Zwavel te doen, waar door het al te veel naar het Aftekfel van spiesglas gelykt; evenwel moeten ze beiden naar de laatste overziening behouden worden.

TINC-

(x) *Sal tartari.* (y) *Spiritus vini tartarizatus.*

TINCTURA TOLUTANA.

Aftreksel van Balsem van Tolu.
Edinb.

Neem van
Balsem van Tolu, anderhalf once;
Verbeeterden Geest van wyn, een pint.

Laat het in heet Zand trekken tot dat de Balsem gesmolten is; en kleins het Aftreksel dan af.

Deze ontbinding van den Balsem van Tolu bezit alle de kragten van den balsem zelven. Zy kan inwendig ingenomen worden met de verschillende oogmerken, waar toe deze kostelyke balsem geschikt is, tot de hoeveelheid van een theelepeltje vol of twee, in eenig gevoeglyk voervogt. Met eenvoudige syroop van suiker vermengd, maakt ze eene fraaije balsemagtige syroop.

TINCTURA VALERIANÆ SIMPLEX.

Enkel Aftreksel van Valeriaan wortel.
Lond.

Neem van
Wilden Valeriaan wortel (z), vier oncen.
Vluggen Speceryagtigen Geest, twee pinten.

Laat het, zonder hitte, in een digt geslooten vat trekken, en kleins het Aftreksel daar na af.

De vlugge Geest is hier een uitsteekend scheivogt, en hy bevordert te gelyk de kragten van den Valeriaan wortel grootelyks; welke in sommige gevallen eenen bystand van dezen aart noodig heeft. De gifte kan een theelepeltje vol of twee zyn.

TINCTURA VALERIANÆ VOLATILIS.

(z) *Valeriana sylvestris radix.* (a) *Veratri sive Hellebori albi radix.*

Vlug Aftreksel van Valeriaan wortel.
Lond.

Neem van
Wilden Valeriaan wortel, vier oncen;
Vluggen Speceryagtigen Geest, twee pinten.

Laat het, zonder hitte, in een digt geslooten vat, trekken; en kleins het Aftreksel daar na af.

De vlugge Geest is hier een uitsteekend Scheivogt, en bevordert te gelyk de kragten van den Valeriaan wortel, die in sommige gevallen een hulpmiddel van dezen aart noodig heeft, heel zeer. De gifte kan een theelepeltje vol of twee zyn.

TINCTURA VERATRI.

Aftreksel van witten Nieskruid wortel (a).
Lond.

Neem van
Witten Nieskruid wortel, agt oncen;
Proefgeest, twee pinten.

Laat het t'saamen trekken, en kleins het Aftreksel door papier.

Dit Aftreksel wordt somtyds gebruikt om buikzuiverende middelen aan te zetten, enz. en is een braakmiddel in beroerdheden en ziekten van onzinnigheid. Het kan ook zoobestierd worden, dat het een kragtig veranderend en ontsluitend middel worde, in gevallen daar zagter geneesmiddelen weinig uitwerking hebben. Doch men moet groote zorgvuldigheid aanwenden in deszelfs gebruik: de gifte moet eerst maar weinige droppels zyn; als ze groot is, wordt het geweldig braaking verwekkend of buikzuiverend.

BALSAMUM GUAJACINUM.

Balk.

Balsen van Guajacum Gom.
Lond.

Neem van

Guajacum Gom, een pond;
Balsen van Peru, drie drachma's;
Verbeeterden Geest van wyn, twee en een
half pint.

Laat het trekken tot dat de Gom ontbonden
is, en kleins den Balsen dan af.

ELIXIR GUAJACINUM.

Elixir van Guajacum Gom.
Edinb.

Neem van

Guajacum Gom, in poeder, twee oncen;
Balsen van Peru, twee drachma's;
Wezendlyke Olie van Sassafras, een drach-
ma;
Vluggen olieagtigen Geest, een pint.

Trek de Guajacum Gom en den Balsen in
den vluggen Geest zes dagen lang, in een
digt beslooten fles, welke nu en dan moet
geschud worden; kleins het Aftreksel daar-
na af en doet 'er de wezendlyke Olie by.

Beide deeze bereidingen zyn Artsenynen van
grootte kragt, en kunnen aan meenige goede
oogmerken beantwoorden. Want zy verwar-
men en versterken het gestel, en bevorderen
de ongevoelige doorstraaling. Twintig of
dertig droppels kunnen 'er twee, of drie, of
meermaal daags van ingenomen worden, in
een gevoeglyk voervogt, in zinkingagtige on-
gemakken, lelykheden van de huid enz. by-
zonderlyk als de Lyder van eene koude fly-
mige gesteldheid is, en de vaste deelen zwak
en verlappt. In heete galagtige gestellen, en
gespannenheid, of styfheid der vaten, zyn
ze, gelyk andere prikkelende Geneesmidde-
len, ongevoeglyk.

BALSAMUM COMMENDATORIS.

(b) Benzoinum. (c) Angelica radix. (d) Hypericum.

Baume de Commandeur.

Aanpryzers Balsen.

Neem van

Gedroogden Peruviaanschen Balsen, een
once;
Storax, in de traan, twee oncen;
Benjuin (b), drie oncen;
Socotorynische Aloë,
Myrrhe,
Olibanum,
Engel wortels (c),
Bloemen van St. Jans kruid (d), van elks
een half once;
Geest van wyn, twee pond en agt oncen
by gewigt.

Laat het t'saamen, geduurende de hondsda-
gen, in de zon staan trekken, in een digt
toegestopt glazen vat; en kleins den Balsen
daar na door een linnen doek.

Deeze Balsen is, met weinig verandering,
in sommige buitenlandsche Apotheeken inge-
voegd, en ook, als een geheim, in sommige
byzondere handen gehouden, onder de tytels
van *Balsamum Persicum*, *Balsen van Bern*,
Wade's Balsen, *Munniken Balsen*, *Jesuiten*
droppels, enz. De bovenstaande gedaante
is genomen uit het oorspronkelyk Voorschrift,
door *Pomet* gemeen gemaakt (*Histoire des Dro-*
gues. Edit. 2. Tom. II. p. 56.)

Het is zeer aangepreezen, uitwendig, om
zweeren en wonden te zuiveren en te genee-
zen; om koude gezwellen te verdryven,
jichtagtige, zinkingagtige, en andere oude
pynen en smerten te verzagten; gelyk ook in-
wendig, om de maag en darmen te verwar-
men en te versterken, winden te verdryven,
en koliek pynen te verligten. Uitwendig
wordt het met eene veer koud op het deel ge-
streeken; inwendig worden weinige droppels
teffens ingenomen, in wyn of eenig ander ge-
voeglyk voervogt.

BALSAMUM TRAUMATICUM.

Wond-

Wonder- of Wond-Balfem.
Lond.

Neem van

Benzoin, drie oncen;
Storax, gekleinsd, twee oncen;
Balfem van Tolu, een once;
Socotorynsche Aloë, een half once;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Laat het trekken, dat de gommen zoo ras als mogelyk is gesmolten zyn; en kleins den Balfem dan af tot gebruik.

Dit is eene fraaije verbeetering van het voorgaande saamenmengfel, veel eenvoudiger, en nogthans niet minder in kragt. De Balfem van Tolu kan den droogen Peruviaanschen Balfem, eene drogerij, die men hier te lande weinig vindt, rykelyk vergoeden; de Olibanum, myrrhe, en Angelika wortels, hier nagelaaten, waren zekerlyk overtollig in een Geneesmiddel, dat zoo veele sterker inmengfels bevat; en de bloemen van St. Jans Kruid zyn 'er met zoo veel recht uitgedaan, als zy enkel uit vooroordeel of bygeloovigheid werden aangepreezen.

Edinb.

Neem van

Benzoin, tot poeder gemaakt, drie oncen;
Balfem van Peru, twee oncen;
Leverkleurige Aloë (e), in poeder, een half once;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Laat het, in heet Zand, drie dagen trekken; en kleins dan den Balfem af.

Dit is eene verdere verkorting van de *Baume de Commandeur*, zonder eenige benadeeling van den zelve, als een Geneesmiddel, althans met opzigt tot de oogmerken, tot welken de tytel toont, dat hy eigentlyk geschikt is. De Socotorynsche Aloë is hier met oordeel verwisseld met de leverkleurige, welke

door de ervaarenheid blykt de dienstigste te zyn voor uitwendig gebruik.

ELIXIR ALOES.

Elixir van Aloë.
Lond.

Neem van

Aftreksel van myrrhe, twee pinten;
Socotorynsche Aloë,
Saffraan, van elks drie oncen;

Laat het t'saamen trekken, en kleins het Elixir af.

ELIXIR PROPRIETATIS.

Edinb.

Neem van

Myrrhe, in poeder, twee oncen;
Socotorynsche Aloë, anderhalf once;
Engelsche Saffraan, een once;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Laat de myrrhe met den Geest, vier dagen lang, in een zandbad trekken; doet 'er dan de Aloë, in poeder, en de Saffraan by; vervolg de trekking nog twee daagen langer, laat den droeflem bezinken, en giet het helder Elixir af.

Dit is het *Elixir proprietatis* van PARACELSUS, ten aanzien van de manier van bereiden verbeeterd. De myrrhe, saffraan, en aloë waren gemeenlyk voorgeschreeven, om te gelyk met den Geest te laten trekken; maar op die wyze werdt het scheivogt haast met de laatste beladen, zoo dat hy naauwelyks iets van de myrrhe opnam; terwyl een Aftreksel, eerst van de myrrhe getrokken, gereedelyk een groote hoeveelheid van de anderen ontbindt. Het Loogzout, in deeze bereidingen gemeenlyk geordonneerd, met oogmerk om de ontbinding van de myrrhe te bevorderen, is, gelyk we reeds hebben aange-

merkt,

(e) *Aloë hepatica.*

III. DEEL.

V v

merkt, overtollig; en daarom nu ook overgeslagen.

Deeze Artseny wordt grootelyks aanangeprezen, en niet zonder reden, als een verwarmend prikkelend en openend middel. Het versterkt de maag en andere ingewanden, zuivert de eerste wegen van taai slym, en bevordert de natuurlyke afscheidingen in 't algemeen. Deszelfs aanhoudend gebruik heeft menigmaal goeden dienst gedaan in gevallen van kwade gesteldheid en de Geelzugt (f), in verstoptheden van de Baarmoeder, en andere voortgeleyke ongesteldheden; byzonderlyk in koude, kleeke, slymige gestellen: wanneer de Lyder van eene heete galagtige en fleurige gesteldheid is, komt dit geneesmiddel zoo wel niet te pas, en is somtyds nadeelig. De gifte mag weezen van twintig droppels tot een theelepeltje vol of meer, twee of driemaal daags, naar het oogmerk, dat men 'er mede bedoelt.

ELIXIR PROPRIETATIS VITRIOLICUM.

Edinb.

Neem van

Myrrhe, in poeder, twee oncen;
Socotorynsche Aloë, in poeder, een once;
Engelsche Saffraan, een half once;
Zoetgemaakten Geest van vitriool, anderhalf pint.

Laat het zes dagen lang in een zandbad trekken; en den droeffem dan hebbende laten bezinken, giet het klare Elixir af.

Hier is de zoetgemaakte Geest van Vitriool met veel oordeel genomen in plaats van den Geest van Zwavel, die in andere Kruidmengkundige Boeken voorgeschreeven is, om by de voorgaande bereiding te doen; want dat sterke zuur ploft een groot gedeelte neder van 't geene het vogt te voeren van de andere inmengfels hadt opgenomen; daar in tegendeel, wanneer het zuur vooraf met den wynagtigen Geest vereenigd is, en daar door zoetge-

maakt, gelyk hy genoemd wordt, zulks deszelfs ontbindende kragt niet verhindert. Dit Elixer bezit de algemeene kragten van het voorgaande, en wordt, in de kragt van 't scheivogt, beter geacht, in heete gesteldheden, en zwakheid van de maag. Zie *Elixir Vitrioli*, op de volgende bladz.

ELIXIR PAREGORICUM.

Pynstillend Elixir.

Lond.

Neem van

Bloem van Benzoin;
Gekleinsden Opium, van elks een drachma;
Kamfer, twee scrupels;
Wezendlyke Olie van anyszaad, een half drachma;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Trek en kleins het.

Dit Elixir is genomen uit *Le Mort* met agterlaating van drie onnoodige inmengfels, als honich, zoethout, en Loogzout. Oorspronkelyk werd't het voorgeschreeven onder den tytel van *ELIXIR VOOR AMBORSTIGHEID* (g), welken het niet kwaalyk verdient. Het brengt veel toe om de kitteling, die geduurigen hoest veroorzaakt, te verzagten; en, het wordt ondersteeld, te gelyk de borst te openen, en ruimer vryheid van ademhaaling te bezorgen: de Opium geeft (gelyk het zelf ook doet) voor een tyd verligting van de toevallen; terwyl de andere inmengfels 'er toe geschikt zyn, om de oorzaak wech te neemen, en derzelver wederkeering te beletten. Het wordt aan kinderen ingegeven tegen den Kinkhoest enz. van vyf tot twintig droppels; en aan volwassenden, van twintig tot honderd. Een half once by maate behelst omtrent een grein Opium.

ELIXIR PECTORALE.

Borst Elixir.

Edinb.

Neem

(f) *Casus cachectici & icterici.* (g) *ELIXIR ASTHMATICUM.*

Neem van

Balfem van Tolu, twee oncen;
Balfem van Peru, een once;
Bloem van Benzoin,
Engelsche Saffraan, van elks een half once;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Laat het drie dagen in heet Zand trekken, en kleins het Elixir dan af.

Dit balfemagtig Elixir wordt tot de hoeveelheid van een theelepeltje vol, twee of drie maal daags, ingegeven, als een borstontlastend en afvaagend middel (b), in hoesten en verzweringen van de borst. De Balfem van Peru is een nieuw innengfel, in de tegenwoordige Uitgave ingevoerd; en de bloem van Benzoin is in de plaats van Benzoin in zelfstandigheid gesteld.

ELIXIR VITRIOLI ACIDUM.

*Zuure Elixir van Vitriool.
Lond.*

Neem van het

Speceryagtig Aftreksel, een pint;
Sterken Geest (olie genoemd) van Vitriool, vier oncen.

Meng het t'saamen, en kleins het Elixir, na dat de droefflem bezonken is, door papier.

Deeze Bereiding werdt oorspronkelyk van *Mynsicht* overgenomen, en is gemeenlyk door zynen naam onderscheiden geworden. Zy wordt hier bereid op eene wyze, die eenigzins verschilt van die des Uitvinders en van andere Boeken der Kruidmengkunst; dewyl de Olie van Vitriool en Geest van wyn daar eerst met elkanderen vermengd worden, en dan op de speceryen getrokken.

Mynsichts Elixir van Vitriool, is in onze voorige Apotheek voorgeschreeven geweest als volgt:

(b) *Expectorans & detergens*, (i) *Calamus aromaticus*. (k) *Mentha piperitidis folia*.

Vv 2

Neem van

Kaneel,
Gember,
Kruidnagelen, van elks drie drachma's;
Kalmus (i), een once;
Galanga, anderhalf once;
Salie,
Munte, van elks een half once;
Cubeben,
Nootmuschaten, van elks twee drachma's;
Hout van Aloë,
Citroen schillen, van elks een drachma,

Maak deeze innengfels tot een poeder, en doet 'er by van

Kandy suiker, drie oncen;
Geest van wyn, anderhalf pint.
Olie van Vitriool, een pint.

Laat het saamen trekken twintig dagen lang, en kleins het Aftreksel dan af tot gebruik.

In de nieuwe Uitgave van de *Edinburgsche Apotheek*, wordt het *Elixir Vitrioli* dus voorgeschreeven te bereiden.

Neem van

Kaneel, anderhalf once;
Gember, een once;
Pepermunte, de gedroogde bladeren (k), een half once;
Olie van Vitriool, zes oncen;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Laat de Olie van Vitriool by weinigjes in den Geest van wyn druipen, en laat het t'saamen in een Zandbad trekken, drie dagen lang, in eene zeer zagte hitte: doet 'er dan de andere innengfels by; vervolg de trekking in dezelfde zagte hitte nog drie dagen; en kleins het Aftreksel daar na met een glazen trechter af.

Het oogmerk deezer bewerking is, een Aftreksel van speceryagtige planten met Geest van

van wyn te verkrygen, vereenigd met een groot gedeelte van het zuur van Vitriool. Wanneer het Aftreksel eerst met Geest van wyn getrokken is, en het Zuur daar na 'er wordt bygedaan, gelyk in 't eerste van de bovenstaande Voorschriften; zoo zal het zuur een groot gedeelte van 't geene de Geest te vooren hadt opgenomen, nederploffen: en aan de andere zyde; wanneer het zuur, onmiddelyk voor de uitrekking, met den Geest vermengd is, als in de tweede bewerkinge; zoo belet zulks de ontbinding van al 't geene zoude zyn neergeploft geweest door de vorige behandeling: door het zuur en den Geest van wyn vooraf te vereenigen door trekking, als in de laatste bewerking, wordt dit ongemak een weinig verminderd.

Alle deeze Saamenmengfels zyn kragtige Artsenyen in zwakheid en verflapping van de maag, en verval van gesteldheid, byzonderlyk in zulken, die voortkomen uit ongeregeldheden, die verzeld gaan met slaauwe koortsagtige toevallen; of die op de stuiting van afgaande koortsen volgen. Zy hebben menigmaal plaats gevonden, na dat de bitters en speceryen op zich zelven geene uitwerking hadden: en inderdaad hangt een groot gedeelte van derzelver kragt van het zuur van Vitriool af; welk, alleen met water verdund, in deeze gevallen, als de maag het zuur kon verdragen, gelukkige uitwerkingen heeft voortgebracht.

FULLER verhaalt (in zyne *Medicina gymnastica*) dat hy hersteld werd door *Mynsichis Elixir* van een uiterst verval van gesteldheid en geduurige neiging tot braaken. Zy kunnen allen van tien tot dertig of veertig droppels, of meer worden ingegeven, naar de hoeveelheid van 't zuur, twee of driemaal daags, wanneer de maag het ledigt is.

ELIXIR VITRIOLI DULCE.

Zoet Elixir van Vitriool.
Lond.

Neem van het
Speceryagtig Aftreksel, een pint.

(1) *Pharmacopœia reformata.*

Zoetgemaakten Geest van Vitriool, agt oncen by gewigt.

Meng het t'saamen.

Dit is ingericht voor Menschen, welker maag te zwak is, om het voorgaande zuure Elixir te kunnen verdragen; voor den sijnak is het aangenaam speceryagtig, zonder eenige merkelyke zuurheid. De zoetgemaakte Geest van Vitriool, hier voorgeschreeven, veroorzaakt weinig of geene nederplofing, als hy by het Aftreksel gedaan wordt.

Het COLLEGIE van *Edinburgh* gebruikte in zyne laatst voorgaande Apotheek, zoetgemaakten Geest van Vitriool tot het scheinvoigt. De saamenstelling nu was, als volgt:

Neem van

Zoetgemaakten Geest van Vitriool, twee pond;

Wezendlyke Olie van Munte, een half once;

Van Limoenfchillen,

Van Nootmuschaaten, van elks twee drachma's.

Laat de Oliën langzaamerhand in den Geest druipen, en meng alles wel te saamen.

Dit Elixir wordt bevonden, als de wezendlyke Oliën goed zyn, en de zoetgemaakte Geest zoo gemaakt, als hy wezen moet (het welk zoo niet zynde, zal hy de Oliën niet ontbinden) een zeer fraai en aangenaam maagmiddel te zyn, gelyk aan 't voorgaande zoet Elixir: van elk derzelven kan men een theelepeltje vol twee of driemaal daags inneemen.

Een Geneesmiddel van deezen aart was voor deezen in groote achting, onder den tytel van VIGANI'S VLUG ELIXIR VAN VITRIOL; waar van de saamenstelling eerst werd gemeen gemaakt in de verbeterde Apotheek (1). Het wordt bereid door een weinig vluggen Geest van Vitriool op een weinig wel gedroogde bladeren van munte te laten trekken, tot dat het vogt een fraaije groene kleur verkreegen heeft.

heeft. Indien de Geest, gelyk hy dikwyls doet, al te veel van 't zuur deelagtig is, zal deeze kleur niet wel slaagen: in zulk geval moet hy met een weinig vast loogzout verbeterd worden, gelyk hier na in het VIII. Hoofdd. 5. Afd. wordt voorgeschreeven. De Munte wordt gemakkelijkt, in een fyn linnen doekje, in den Geest gehangen: hier door wordt de noodzaakelykheid van het kleinzen vorgekomen, gedurende welke, de vlugste deelen zouden vervliegen.

ELIXIR MYRRHÆ COMPOSITUM.

Saamengesteld Elixir van Myrrhe.
Lond.

Neem van

Uittreksel van Zevenboom (*m*), een once;
Aftreksel van Bevergyl (*n*), een pint;
Aftreksel van Myrrhæ (*o*), een half pint.

Laat het tsaamen trekken, en kleins het Elixir dan af.

Deeze Bereiding is verbeterd door eene andere, die in eenige voorige Apotheeken beschreeven is, onder den naam van ELIXIR voor DE BAARMOEDER (*q*). Het is een Geneesmiddel van groot belang in opstoppingen van de Baarmoeder (*q*), en in Miltziekten (*r*); hoewel 'er mogelyk middelen kunnen uitgedacht worden, om de krachten van Zevenboom met sterker uitwerking by een Aftreksel van Myrrhe en Bevergyl te voegen. Het kan van vyf tot twintig of dertig droppels, of meer worden ingegeven, in poleywater, of eenig ander gevoeglyk scheivogr.

ELIXIR SACRUM!

Heilig Elixir.
Edinb.

Neem van

Rhabarber, klein gesneden, tien drachma's;

Socotorynsche Aloë, in poeder, zes drachma's;

Zaad van kleine Cardamom, een half once;
Franschen Brandewyn, twee pinten.

Laat het twee dagen trekken, en kleins het Elixir dan af.

SPIRITUS VINOSUS CAMPHORATUS.

Gekamferde Geest van Wyn.
Lond. en Edinb.

Neem van

Kamfer, twee oncen;
Verbeeterden Geest van wyn, twee pinten.

Meng het te saamen, op dat de Kamfer mogefinelten.

Deeze ontbinding van Kamfer wordt voornaamelyk tot uitwendig gebruik gebeezigd, tegen zinkingpynen, verdoovingen uit beroerdheid ontstaan, ontsteekingen, om gezwollen te verdryven, versterkingen voor te koomen, of derzelver voortgang te stuiten. Om inwendig in te geeven is het al te scherp, zelfs waanneer het verlengd is, ook gelukt de verlenging niet wel; want als 'er wateragtige vogten bygemengd worden, scheidt de Kamfer allengs af, en loopt tot kleine brokjes saamen.

Hoffman, *Rothen* en anderen maaken gewag van een gekamferden Geest, die aan dit ongemak niet onderworpen is. Hy wordt bereid door de Kamfer met iets meer dan een gelyk gewigt van vast loogzout te vryven, en 'er dan eene gevoeglyke hoeveelheid van proefgeest bytedoen, en door distilleeringe de helft 'er af te trekken.

Deeze Geest werdt aan het COLLEGIE voorgesteld, om by de laatste overziening in de Apotheek aan te neemen, onder den tytel van SPIRITUS CAMPHORÆ TARTARIZATUS. Doch op de proef beantwoordde hy niet aan de verwagtinge: want een gedeelte van de Kamfer, ge-

(*m*) Extractum Sabinae. (*n*) Tinctura Castorei. (*o*) Tinctura Myrrhæ. (*p*) ELIXIR UTERINUM. (*q*) Obstusiones uterinae. (*r*) Casus hypochondriaci.

gelyk de *Gecommitteerden* aanmerken, reist met den Geest in de distilleeringe op, hoewel maar een geringe hoeveelheid; waar van daan het komt, dat hy met een groot gedeelte water vermengd zynde, het zelve niet merkelyk troebel maakt; maar in eene behoorlyke hoeveelheid maakt hy dezelfde vertooning, als de gemeener gekamferde Geest: het blykt derhalve niet, dat Geest, van Kamfer gedistilleerd, met of zonder het loogzout, in dit opzigt eenigzins verschilt.

De gevoeglykste wyze, om Kamfer met wateragige vogten te vereenigen, tot inwendig gebruik, ichynt te wezen door middel van amandelen, of van slymen; met deezen gestampt wordende, vermengt ze zich gereedelyk met water tot de gedaante van eene amandelmelk, terwyl derzelver prikkelende kragt tegelyk grootelyks verzwakt wordt. Ook kan ze in de gedaante van een olieagtig drankje worden ingegeven; want uitgeperste Oliën ontbinden ze geheel en al.

TINCTURA BENZOINI.

Aftreksel van Benzoin.

Neem van
Benzoin, vier oncen;
Verbeeterden Geest van wyn, een pint.

Laat het drie of vier dagen in heet zand t'saamen trekken, en giet het Aftreksel dan zagties af.

Dit Aftreksel staat aangepreezen in Ambrosigheid (s), en aadere Longkwaalen, in giften van twintig tot zestig, of zeventig dropfels. Nogthans heeft men het voornaamelyk uitwendig gebruikt, als een blanketsel, om de huid helder en glad te maaken: tot deeze oogmerken wordt het met een groot gedeelte water vermengd, wanneer het een wit vogt uitlevert, dat MAAGDEMEK (t), genoemd wordt. Als men dit eenigen tyd laat staan,

zal de Benzoin nederploffen, in de gedaante van een wit fyn poeder (v), (van een zeer behaaglyken reuk, en niet onaangenaamen smaak), welk in de *Brandenburgsche Apotheek* beeter gehouden wordt, dan de bloem van Benzoin, om dat het vry is van den brandigen geur, die met deeze doorgaands verzeld is: nogthans is het van eene andere natuur, dan de bloem, dewyl het niet anders is, dan de Benzoin in haare geheele zelfstandigheid; daar de bloem een byzonder deel 'er van is, niet harsagtig, als het overige van den klomp; maar veel eer, gelyk we hier na zullen zien, van de zoutagige soorte.

De nederplofing wordt voorgeschreeven met roozewater te moeten geschieden.

GUTTÆ VITÆ.

Levens Dropfels.

Neem van
Opium, vier oncen;
Saffraan, een once;
Virginiſchen Slangenwortel,
Cochenielje, van elks een half once;
Nootmuschaaten,
Maagwortel (x), van elks twee oncen;
Kamfer, een once;
Aftreksel van Zweetverwekkend Spiesglas (y), een pint;
Water, twee pinten.

Laat den Opium met het water in eene broeiende hitte trekken, tot dat 'er zoo veel van ontbonden is, als mogelyk is, en doet de ontbinding door een teems. Laat de andere innengfels drie of vier dagen in het Aftreksel van Spiesglas trekken. Meng beide de vogten t'saamen, laat ze nog twee dagen in de trekking staan, en als de droeffem bezonken is, giet het klare dan af tot gebruik.

Dit Geneesmiddel is aangepreezen geweest,

(s) *Asthmata*. (t) *Lac virginis*. (v) *Magisterium*, by de Scheikundigen dus genoemd. (x) *Zedoaria*. (y) *Tinctura antimonii diaphoretici*.

weest, als beeter dan de gemeene bereidingen van Opium, en als minder geschikt, om eene walging in de maag agter te laten: de gifte is van tien tot veertig of vyftig droppels.

TINCTURA seu ESSENTIA AMBRÆ.

*Aftreksel of het wezen van Ambergrys.
Paris.*

Neem van

Ambergrys, een drachma;
Getartarizeerden Geest van wyn,
Geest van Roozen, dat is hooglyk verbeeterden Geest van wyn, van gedroogde Damastroozen getrokken, van elks anderhalf once.

Laat het in een Waterbad trekken.

De Ambergrys wordt hier, als ze zuiver is, geheel en al ontbonden tot een roodagtig vogt, mits dat de hitte genoegzaam zy om den Geest te doen koken, of althans zagties te doen koken: want met eene mindere hitte, of als de Geest niet hooglyk verbeeterd is, zal de ontbinding niet gelukken: dit Aftreksel is een groot hartversterkend middel (z): men kan 'er agt of tien droppels van met suiker inneemen.

TINCTURA seu ESSENTIA REGIA.

*Koninglyk Aftreksel of Wezendlykheid.
Paris.*

Neem van

Ambergrys, twee scrupels;
Muskus, een scrupel;
Civet, tien greinen;
Kaneel Olie, zes droppels;
Olie van Roozenhout (a), vier droppels;
Zout van wynsteen (b), een half drachma;
Verbeeterden Geest van wyn,
Geest van Roozen,

Geest van Oranjbloemen, van elks anderhalf once.

Vryf het zout van wynsteen met de Ambergrys, de Muskus, Civet en de wezendlyke Oliën, tot dat ze geheel en al onder een gemengd zyn; doet 'er dan den Geest by, en laat het eenige dagen t'saamen trekken, het vat dikwyls omschuddende; laat het vogt daar na bezinken en giet het klaare van den droefflem af.

Dit Aftreksel is een zeer verheven reukwerk; en het kan van die geenen, die zelfstandigheden van deezen rang kunnen verdragen, gelyk het voorgaande, als een hartversterkend middel worden ingenomen. Weinige droppelen 'er van geeven eenen lelyken geur aan eene groote hoeveelheid van andere vogten. De Ambergrys ontbindt hier met minder hitte, dan in de voorgaande bereidinge; dewyl de wezendlyke Oliën derzelver ontbinding bevorderen.

TINCTURA ODONTALGICA MYNSICHTL.

*Mynsichts Aftreksel voor de Tandpyn.
Straatsburg.*

Neem van

Guajacum hout, twee oncen;
Sassafras,
Sartaparilla, van elks een once;
Speeksel-wortel (c),
Aluin,
Berg-krystal (d), van elks een half once;
Luiskruid (e) zaad,
Bilzenkruid zaad (f), van elks twee drachma's,
Opium,
Kruidnagelen, van elks anderhalf once;
Wilde Thym (g),
Wilde Marjolein (h),
Saffraan, van elks een drachma;
Verbeeterden Geest van wyn,
Azyn, van elks anderhalf pint.

Maak

(a) Cordiale. (a) Oleum Rhodii. (b) Sol tartari. (c) Pyrethri radix. (d) Sal prunella. (e) Stravidig-
gria semen. (f) Hyoscyami semen. (g) Serpyllum. (h) Origani folia.

Maak de drooge inmengfels tot poeder, en trek een Aftreksel uit dezelve met den Geest en den Azyn onder een gemengd.

„ Van dit Aftreksel moet men een weinig
„ warm in den mond neemen, en zulks, in-
„ dien 't nodig is, herhaalen. Het zelve zal
„ de geweldigte tandpyn kragtig verligten;
„ dewyl het den toevloed van vogten belet,
„ en die reeds op de deelen gezonken zyn
„ verwonderlyk uittrekt: in 't eerst schynt de
„ pyn 'er door te vermeederen, maar kort
„ daarna vermindert ze en gaat over.” Het
bovenstaande Samenmengfel en dit bericht van
deszelfs kragten zyn uit de *Straatsburgsche*
Apotheek ontleend.

ESSENTIA ALEXIPHARMACA STAHLII.

Stabls veranderende Wezendlykheid.
Straatsburg.

Neem van de wortels van
Meesterwortel (i),
Karklyn distel (k),
Engel wortel (l),
Witte Pimpernel (m), van elks een half
once;
Zwaluw-wortel (n),
Alants wortel (o),
Essenkruid (p),
Tegengift wortel (q),
Wilden Valeriaan (r), van elks een once.

Trek een fyne Geest, of Aftreksel uit deeze
inmengfels, met eene genoegzaame hoe-
veelheid van hooglyk verbeeterden Geest
van wyn.

Dit Aftreksel, door zynen eersten Uitvin-
der geheim gehouden, en eerst door *Juncker*
gemeen gemaakt, wordt by veele Hoogduit-
sche Geneesheeren hooglyk geacht, als een
veranderend, en zweetverwekkend middel,

om lymige vogten te verdunnen, en zagtelijk
de pis te bevorderen; beiden in ligte koortsen,
byzonderlyk in puistige, als de uitslag gestuit
is, en in sleepende Ziekten: de gifte is twint-
tig of dertig droppels of meer. Het is onge-
twyfeld een kragtig middel; hoewel sommigen
van deszelfs inmengfels zonder benadeeling
van zyne kragt zouden kunnen befnocid wor-
den.

ESSENTIA LIGNORUM.

Wezendlykheid van Houten.
Straatsburg.

Neem van
Sassafras, twee oncen;
Guajacum, drie oncen;
China Wortel,
Sarsaparilla,
Rood Sandelhout,
Geel Sandelhout, van elks een once;
Geest van wyn, zoo veel als noodig is om
de bovenstaande inmengfels twee duimen
onder te zetten.

Laat het agt dagen trekken en kleins den
Geest dan af.

Deeze Wezendlykheid, of dit Aftreksel,
wordt in venus- en zinkingagtige Ziekten, en
in onzuiverheden van de vogten in 't alge-
meen, ingegeven van een scrupel tot een
drachma, of meer. Door de helft van den
Geest zagtes 'er af te trekken, wordt het
overblyvende naar evenredigheid zoo veel
sterker, en wordt dan genoemd verdikte
Geest van hout (s).

BALSAMUM VITÆ.

Levens Balsem.
Brandenburg.

Neem

(i) *Imperatoria radix.* (k) *Carlina radix.* (l) *Angelica radix.* (m) *Pimpinella alba, sive Anagallis folia.* (n) *Vincetoxici Asclepiadis, seu Hirundinaria radix.* (o) *Enula campana radix.* (p) *Fraxinella seu dictamni albi radix.* (q) *Centayerva.* (r) *Valeriana sylvestris radix.* (s) *Essentia lignorum concentrata.*

Neem van

Wezendlyke Olie van Lavendel (t),
 Nootmuschaaten,
 Kruidnagelen,
 Roozenhout (v),
 Wilde Thym (x), van elks
 een half drachma;
 Kaneel,
 Limoen schillen,
 Bergamotte (y), van elks
 twee scrupels;

Balsen van Peru, een drachma;
 Hooglyk verbeeterden Geest van Lavendel,
 vyftien oncen.

Ontbind eerst den Balsen in den Geest, doet
 'er dan de Oliën by, en laat het dan trekken
 tot dat alles gesmolten is.

Deeze welriekende Balsen is eene verbeete-
 ring van eenen; die door *Hoffman* beschreeven
 is, in zyne Noten op *Poteries*, en is waar-
 schynelyk dezelfde of byna dezelfde met den
 Balsen, die daar na zoo zeer vermaard ge-
 worden is in de praktyk van dien Schryver;
 inwendig in slaauwten, kwyningen, zwakhe-
 den van het zenuwgestel, kolieken enz. om
 van tien tot twintig, of dertig droppels in te
 geeven; en uitwendig, in de neusgaten, of
 aan de slaapen van 't hoofd gedaan, enz. in
 duizeligheid (z), slaapziekte (a), en andere
 soortgelyke ongesteldheden. Dit is zeker, uit
Hoffmans eigene schriften, dat zyn Balsen uit
 welriekende Oliën, in verbeeterden Geest van
 wyn ontbonden, was saamengesteld.

VII. A F D E E L I N G.

Oliën door Trekkinge en Afkookinge.

UITGEPERSTE OLIËN trekken de harsagti-
 ge en olieagtige deelen uit de plantgewassen;
 maar werken niet op, noch verëenigen zich
 met, de gomagtige en slymagtige: hier van
 daan is het, dat de Olie uit slymen (b), van
 de winkels niets van het slym, waar mede der-
 zelve inmengfels vervuld zyn, bevatten. Dee-
 ze Oliën kunnen door stoffen van plantgewas-
 sen met byna alle kleuren geveerd worden; de
 bladeren van de meeste planten deelen eene
 groene; geele bloemen, eene slaauwe goud-
 kleur; sommige roode bloemen, eene licht roo-
 de; Offetongen wortel (c), eene schoone en
 donker roode kleur mede.

Om de Oliën der winkels uit de bladeren
 der planten te maaken, is veel oplettendheid
 noodig; op dat men aan dezelve die schoone
 groene kleur geeve, die in dezelve verwacht
 wordt. Wanneer men het kookken van het
 kruid in de Olie niet zoo lang vervolgt, tot

dat al het wateragtig vogt uitgewaassend is
 (het teken daar van is, dat de kruiden om-
 krullen); zoo zal de Olie eene vuile geelagti-
 ge kleur hebben; en wanneer men 'er langer
 mede aanhoudt; wordt ze zwart, en krygt
 eenen brandigen reuk.

De beste wyze om deeze bewerking uit te
 voeren schynt te wezen, dat men de Olie
 afkleinst, als ze genoeg met de kragten der
 plante bezwangerd is, en ze daarna, in een
 schoon vat, over een zagt vuur laat staan, tot
 dat het, door menigvuldige beproevingen op
 een witten tegel, blykt, dat ze de vereischte
 donkere groene kleur verkreegen heeft.

OLEUM CHAMÆMELI.

Olie van Kamillen.
Edinb.

Neem

(t) *Oleum essentielle Abrotani femina.* (v) *Lignum Rhodium.* (x) *Serpyllum.* (y) Een zeker reukwerk,
 (z) *Vertigo.* (a) *Letbargia.* (b) *Oleum e mucilaginis.* (c) *Anchusa radix.*

III. DEEL,

XX

Neem van

Kamillen, met de bloemen, versch versaa-
meld en gekneusd, een pond;
Olyf Olie, drie pinten.

Kook het zagties tot dat het kruid byna ge-
kruld is; kleins en pers de Olie dan uit.

De Olien van andere kruiden worden op de-
zelfde wyze gemaakt.

OLEUM HYPERICI.

Olie van St. Janskruid.
Lond.

Neem van

De bloemen van St. Janskruid, volkomen
open, versch vergaderd, en van de
knoppen naauwkeurig ontdaan, vier on-
cen;
Olyf Olie, twee pinten.

Giet de Olie op de bloemen, en laat ze faa-
men staan trekken, tot dat de Olie genoeg
gekleurd is.

OLEUM à MUCILAGINIBUS.

Olie van Slymen.
Lond.

Neem van

Heemst wortel (d), versch, een half pond;
Lynzaad,
Fenegriek Zaad (e), van elks drie oncen;
Water, twee pinten;
Olyf Olie, vier pinten.

Kneus de wortels en zaaden, en kook ze zagt-
jes, een half uur in 't water: doet 'er dan
de Olie by, en vervolg de kooking zoo
lang tot dat al het water verwaasfemd is;
laat de Olie daarna zorgvuldig afgegooten
worden tot gebruik.

(d) *Althææ radix.* (e) *Foeni Græci semen.* (f) *Majoranæ folia.* (g) *Abfintbii maritimi folia.* (b) *Cha-
mazmelorum folia.*

OLEUM SAMBUCINUM.

Olie van Vlier.
Lond.

Neem van

Vlierbloemen, een pond;
Olyf Olie, twee pinten.

Kook de bloemen in de Olie, tot datze byna
gekruld zyn; pers de Olie dan uit, en zet
het neer tot dat de droesslem bezonken is.

OLEUM VIRIDE.

Groene Olie.
Lond.

Neem van

Laurierbladeren,
Wynruit bladeren,
Marjolein bladeren (f),
Zee Alfem bladeren (g),
Kamilbladeren (b), van elks, versch ver-
gaderd, drie oncen;
Olyf Olie, twee pinten.

Kneus de kruiden, en kook ze zagties in
de Olie; tot dat ze byna gekruld zyn;
pers de Olie dan uit, laat ze staan bezin-
ken, en giet ze daar na van den droes-
sem af.

Alle de voorgaande Oliën zyn alleen voor
uitwendig gebruik geschikt. Zy worden ge-
houden, behalven haare algemeene verzag-
tende hoedanigheid, byzondere kragten van
de inmengfels te verkrygen: te weten, dat
die van Kamilbloemen een verwarmende en
ontbindende kragt hebbe; die van St. Jans-
kruid bloemen byzonder aangenaam zy voor
de zenuwen, dat ze groote verligting geeve
in alle foorten van pynen en ongemakken,
om

om gezwollen te ontbinden, en wonden en zweeren te heelen; en de Olie van slymen zagter en meer verzagende zy, dan de gemeene Olie. Eene Olie op dezelfde wyze van Alssem gemaakt, op het Maag- en Navel-Gewest gevreeven, wordt gezegd eedust te verwekken, de ingewanden te versterken, en de Wurmen te dooden; en dat eene van Wynruit van byzondere kragt is tegen de Wurmen en koliek pynen, en zwellingen.

Nogthans is het te vermoeden, dat 'er thans weinigen zullen zyn, die veel meer van deeze bereidingen zullen verwagten, dan van de gemeene Olie zelve; welke het voordeel heeft, dat ze minder beledigen kan. De slymige innemingsels, gelyk de Heemstwortels en 't Lynzaad, in de Olie uit Slymen, vermeerderen de kragt der Olie niet; want Slymen, gelyk reeds aangemerkt is, kunnen in Olie niet ontbonden worden.

Ook heeft de ervarenheid zulke byzondere hoedanigheden niet ontdekt in de bloemen van St. Janskruid, dat vier oncen van dezelve enige aanmerkelyke kragt aan een quart Olie zouden mededeelen. Van de andere kruiden vervliegen de kragtiger deelen door de kookende hitte: en alhoewel de overblyvende stoffe, als zy inwendig ingenomen wordt, het zy op haar zelve alleen, of in wateragtige of geestagtige vogten ontbonden, niet van alle werkinge moge ontbloot zyn; nogthans kan ze bezwaarlyk onderfeld worden, als ze met eene groote menigte Olie vereenigd is, enige wezendlyke uitwerkingen te hebben in uitwendige toepassingen. Daarom is het getal dier Oliën, in de laatste verbetering (der Apotheek) met oordeel verminderd: de vyf over behoudene, boven vermeld, zyn niet het tiende deel van die, welken te vooren geordonneerd waren, om in de winkels te houden. De zekerste weg om de oogmerken, met deeze bereidingen bedoeld, te bereiken, schynt te wezen, dat men eene gevoeglyke hoeveelheid of van de natuurlyke harsen van plantgewassen, of van de wezendlyke Oliën en harsagtige uittreksels, door kunst van dezelve bereid, met de uitgeperste Olie vermene.

OLEUM CAMPHORATUM.

*Gekamferde Olie.**Edinb.*

Neem van

Versch getrokken* Olie van Amandelen, of
Lynzaad, twee oncen;
Kamfer, een once.

Ontbind de Kamfer in de Olie.

Deeze Olie is geschikt, gelyk de voorgaande voor uitwendige oogmerken. Zy is voor eenigen tyd in gebruik geweest, in de Ziekenkamer van *Edinburgh*, voor brandingen, zinkingpynen, enz. en is van daar in de Apotheek van het COLLEGIE van *Edinburgh* overgenomen.

OLEUM ODORIFERUM.

Welriekende Olie.

Laat eenig fyn gekaart kattoen in Olyfolie, of in Olie van *Ben* nooten, gedoopt worden, zoo dat het geheel en al met de Olie doortrokken zy, zonder dat het echter van zelfs druipe. Leg eene bedding van dit kattoen op den bodem van een tinnen of porselyn vat, en spreid luchtig op dezelve eene redelyk dikke laag van eenige welriekende bloemen, versch vergaderd, als *Jasmy* bloemen, *Violen*, *Leliën* van den daale, enz. Spreid hier op nog meer kattoen, en dan nog meer bloemen, beurt om beurt, tot dat het vat vol is: sluit het dan dicht toe, en laat het vierentwintig uren in een zagte warmte staan. Dan zal een groot gedeelte van de welriekendheid der bloemen in de Olie van het kattoen trekken; en dit moet op dezelfde wyze met twee of drie versche gedeelten van de bloemen gespreid worden, tot dat het genoeg van dezelve bezwangerd is; waar na de Olie in eene pers uit het kattoen moet geperst worden.

X x 2

Dit

Dit is klaarblykelyk de beste wyze, om de welriekende stoffe van zulke tedere bloemen, die weinig of geene wezendlyke Olie uitleeveren, in de uitgeperste Oliën over te brengen: de ruikende Oliën en Wezendlykeden van deeze bloemen, uit Italien over-

gebragt, worden op deeze wyze bereid. De welriekende deelen kunnen wederom van de Olie afgescheiden, en tot water of geest overgebragt worden, door dezelve met deeze vogten te distilleeren.

